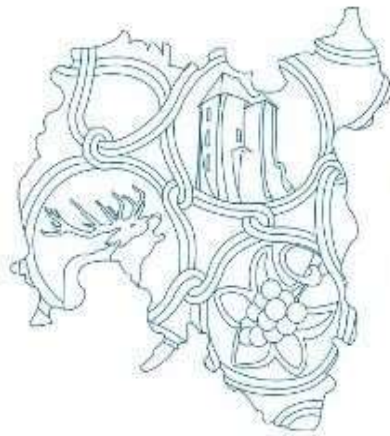

Tolna Megyei Területfejlesztési Program 2021-2030

Közigazgatási elfogadás előtti változat

A felülvizsgálatot készítette:
Tolna Megyei Önkormányzat
Tolna Megyei Önkormányzati
Hivatal

Szekszárd 2021. szeptember 10.

Bevezető

A Tolna Megyei Területfejlesztési Program Felülvizsgálata a 2021-27-as uniós források sikeres felhasználását szolgálja. A Fejlesztési Program kidolgozása során arra törekedtünk, hogy a megyei fejlesztések előkészítőit, megvalósítóit támogató, a tennivalók meghatározását és összehangolását segítő dokumentum készüljön.

Életszerű, a megye ambícióihoz és adottságaihoz illeszkedő célokat, beavatkozásokat és intézményi megoldásokat javasolunk. Ez a célokat és a kedvezményezetteket fókuszba emelő megközelítés a korábbi adminisztráció-, szabályozás- és eszközorientált logikától sok ponton eltér.

A megyei fejlesztési siker a helyi elképzelésekhez illeszkedő helytállás a forrásokért folyó versenyben. Ehhez négy dologra van szükség:

- A helyi szereplők együttműködésének erősítésére.
- A lehetőségekhez illeszkedő, kezdeményező magatartás kialakítására.
- A helyi igények elsőrendűségének elfogadására és határozott képviselésére.
- Jelentős, szimbolikus, kiemelt jelentőségű megyei és térségi projektek kialakítására és megvalósítására.

Tartalomjegyzék

STRATÉGIAI PROGRAM.....	4
1. A Tolna Megyei Területfejlesztési Program	4
1.1. A tervezési folyamat bemutatása.....	4
1.2. A Fejlesztési Program motivációja – Forrást, hasznosan	6
1.3. A Fejlesztési Program funkciója.....	7
2. A Tolna Megyei Területfejlesztési Program céljai – „Tolna 109”	8
2.1. Átfogó célok	8
2.2. Specifikus célok	10
2.3. Területi célok.....	14
2.4. Horizontális célok.....	17
2.5. A célrendszer külső és belső koherenciájának bemutatása	21
2.6. Illeszkedés az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz	31
2.7. A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel.....	33
3. Prioritások.....	64
4. A tervezéskísérő eljárások dokumentációja	80
4.1. Intézményi keretek.....	81
4.2. A megvalósítást és a program megvalósítás monitorozását meghatározó folyamatok jogszabályi keretei	82
4.3. A konstrukciók ütemezése	83
4.4. A Program megvalósításának módszertana, eljárásrendi háttere	84
4.5. A Fejlesztési Program finanszírozásának csatornái.....	84
5. Monitoring és értékelési terv	85
5.1. Értékelési tevékenység tartalma	85
5.2. Monitoring tevékenység tartalma.....	86
OPERATÍV PROGRAM	87
Tervezési háttér, összefoglalás.....	87
1. Támogatás segítségével megvalósuló programok.....	88
2. A tervezett fejlesztési elképzelések megyei prioritás szerinti csoportosításban	90
2.1. Prioritások.....	90
• P1 Prioritás: A Tolna megyei gazdaság versenyképességének erősítése	90
• P2. Prioritás: A helyi közösségek és kultúra megerősítése, valamint a közösségi élet újraindítása	93
• P3. Prioritás: Környezettudatos és fenntartható fejlesztések.....	96
• P4. Prioritás: Vidék felzárkóztatása, közszolgáltatások színvonalának emelése	99

• P5.Prioritás: Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztése	100
2.2. Együttműködés keretében tevezett kiemelt fejlesztések	101
I. Intézkedés: Foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködés Tolna megyében.....	101
II. Intézkedés: Közlekedési kapcsolatok fejlesztése a Paksi és Tamási járás átjárhatóságának érdekében.....	101
III. Intézkedés: A Tolna megyei helyi termékek támogatása	103
IV. Intézkedés: M9 Szekszárd-Dombóvár szakaszának megépítése	103
V. Sió térségének turisztikai fejlesztése	104
VI. Paksi Atomerőmű bővítéséhez kapcsolódó fejlesztések.....	104
3. A tervezett fejlesztési elképzelések megyei prioritások szerinti csoportosításban	105

STRATÉGIAI PROGRAM

1. A Tolna Megyei Területfejlesztési Program

A Tolna Megyei Területfejlesztési Program a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptióra épül. A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvénnyel, a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelettel (a továbbiakban Kormányrendelet), valamint a Pénzügyminisztérium iránymutatásaival összhangban készült. A Fejlesztési Program Felülvizsgálatát a Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal Terület- és Vidékfejlesztési Osztálya készítette.

1.1. A tervezési folyamat bemutatása

A területi önkormányzatok számára 2020 második felétől kiemelt feladat a 2014-2020 közötti tervezési időszakhoz kapcsolódóan elfogadott, átfogó céljait tekintve 2030-ig érvényes területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és aktualizálása, módosítása (elsődlegesen a 2020-ban lejáró részekre), valamint a 2020-ig érvényes területfejlesztési program megújításával a 2021-2030-as időszakra új területfejlesztési program kialakítása a rendelkezésre álló legfrissebb információk alapján. A területi tervek aktualizálása a 2021-2027 közötti uniós tervezési időszak fejlesztési dokumentumainak tervezését és (elsősorban a területi operatív program esetében) végrehajtását is támogatja.

A területi területfejlesztési tervezési folyamat az alábbi főbb feladatokból áll:

- ✓ a helyzetfeltáró, helyzetértékelő dokumentumok frissítése, elkészítése a területfejlesztési koncepció előkészítő fázisaként
- ✓ a területfejlesztési koncepció (előkészítő és javaslattevő fázis) felülvizsgálata és módosítása
- ✓ a területfejlesztési program (stratégiai és operatív programrész) megújítása, összeállítása
- ✓ területi (társadalmi, gazdasági, környezeti) hatásvizsgálat készítése
- ✓ a területfejlesztési tervekhez környezeti vizsgálat készítése az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően
- ✓ a 2021-2027 közötti uniós programozási időszak területfejlesztési operatív programjának végrehajtását támogató megyei integrált területi program összeállítása
- ✓ a tervezési folyamat során a partnerség biztosítása (partnerségi terv kidolgozása és végrehajtása)
- ✓ területi koordináció ellátása
- ✓ uniós forrásból (a területi operatív programhoz kapcsolódóan) támogatandó megyei projektkezdemenyvezések gyűjtése

Tekintettel arra, hogy a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió helyzetfeltáró munkarészei megfelelnek a vonatkozó hatályos előírásoknak is, valamint az abban felhasználtaknál frissebb statisztikai adatok, kimutatások nem állnak rendelkezésre, a helyzetelemzési dokumentum aktualizálása nem volt indokolt, így a 2021-2027 közötti időszak tervezési folyamatában a meglévő helyzetértékelés került felhasználásra.

A felülvizsgált Tolna Megye Területfejlesztési Konceptió másodlagos források felhasználásával, a már meglévő, megyei térségi dokumentumok feldolgozásával, azok szintetizálásával, valamint a tervezési munkába bevont partner szervezetek által megfogalmazott javaslatok, vélemények figyelembe vételével készült el.

A koncepció társadalmasítási folyamata a jogszabályi aláírásoknak megfelelően zajlott:

a vonatkozó Kormányrendeletben rögzített véleményező szervezetek számára 2021.02.10-én e-mailen megküldésre került a fejlesztési dokumentum, az észrevételek, javaslatok megküldésére 45 napos határidőt biztosítottunk. Tekintettel arra, hogy a 2021-2027 évek közötti időszakra vonatkozó, aktualizált Partnerségi Tervünkben szereplő szervezetek véleménye kiemelten fontos számunkra, a dokumentumot az ő részükre is megküldtük e-mailen.

A koncepció feltöltésre került továbbá a Tolna Megyei Önkormányzat honlapjára, a társadalmi egyeztetésről facebook oldalunkon is tájékoztattuk partnereinket, illetve a megye lakosságát.

A véleményezési időszak 2021.03.29-én lezárult, ezt követően megtörtént a beérkezett vélemények feldolgozása, a szükséges átvezetések, kiegészítések elvégzése. Az átdolgozott dokumentum 2021.05.10-én elkészült és megküldésre került miniszteri jóváhagyásra.

A koncepció készítésével és véleményeztetésével párhuzamosan elkészült annak környezeti értékelése, a jogszabályi előírások alapján megtörtént annak véleményeztetése. A véleményezési időszak 2021.04.08-tól 2021.05.10-ig tartott. A szakmai szervezetek visszajelzése alapján átdolgozott dokumentum 2021.05.31-én elkészült és a megyei önkormányzat honlapján közzétételre került.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Program társadalmi egyeztetése a koncepcióhoz hasonló módon történt meg: 45 napos határidő biztosításával 2021. június 22-én megküldésre került a jogszabályban előírt véleményező szervek, majd a Partnerségi Tervben szereplő szervezetek részére, valamint közzétételre került a megyei önkormányzat honlapján is.

2021.08.10-től (az észrevételek megküldésére rendelkezésre álló időszak lezárultát követően), a beérkezett visszajelzések alapján megtörténtek a szükséges kiegészítések, átvezetések.

Ezzel párhuzamosan elkészült, majd (2021.07.08. és 2021.08.09. között) véleményeztetésre került a Program környezeti értékelése is. A szakmai szervezetek

észrevételei alapján 2021.08.23-án megtörtént a Program környezeti értékelésének véglegesítése.

A Tolna Megyei Önkormányzat honlapján valamennyi fejlesztési dokumentum közzétételre került.

(<http://www.tolnamegye.hu/fooldal/fejleszto-megye/teruletfejlesztes/tolna-megyei-onkormanyzat-teruletfejlesztési-feladatai-2021-2027>)

1.2. A Fejlesztési Program motivációja – Forrást, hasznosan

A Tolna Megyei Területfejlesztési Program a Tolna megyei fejlesztések rendszerét kialakító dokumentum. A Fejlesztési Program első számú célja azt megalapozni, hogy a jövőben – a 2021-27-es fejlesztési ciklus során és azt követően – minél több forrás érkezzen Tolna megyébe. Célul tűztük ki, hogy a 2021-27-es fejlesztési ciklusban a különböző fejlesztési programokból a megyébe érkező forrás több legyen, mint amennyi az előző hét évben a megyében rendelkezésre állt.

A fejlesztési források hasznosságának mércéje az, hogy mennyire erősödik a megyei gazdaság, illetve hogy mennyire képesek a fejlesztések a megye társadalmi-környezeti helyzetén tartósan javítani.

A megye gazdaságának erősödése a gazdasági aktivitás és a tőkevonzó képesség erősödését, a termelési kapacitások és a piacok bővülését jelenti. A termelés bővülése során növekszik a megye gazdaságában rendelkezésre álló tőke, javul a megyében működő vállalkozások technológiai színvonala, és új munkahelyek jönnek létre. A megyei piac növekedése során bővül a helyi fogyasztás, egyre több turista érkezik Tolna megyébe, továbbá egyre több és jobb szolgáltatás közül választhatnak a Tolna megyeiek.

A fejlesztési források gazdasági hatásaikon túl azt is célozzák, hogy

- a megye népességmegtartó ereje növekedjen,
- a települések és más helyi közösségek megerősödjenek,
- a társadalmi béke és a biztonság stabilitása fennmaradjon,
- meg tudjon erősödni a fenntarthatóságra és a környezettel való harmóniára épülő vidéki életmód.

1.3. A Fejlesztési Program funkciója

A Fejlesztési Program a megye gazdasági, társadalmi és politikai szereplői számára készülő együttműködési platform, az összefogás céljait és eszközeit kijelölő alapdokumentum. A Fejlesztési Program törekvése, hogy keretet adjon ahhoz, hogy a megyében felmerülő fejlesztési elképzelések hosszú távon ható, a megyében élők életminőségét érdemben javító fejlesztési történetekké álljanak össze. A megye kulcsszereplői által közös alapvetésként elfogadott Konceptió arra ad lehetőséget, hogy a jövőre nézve meghatározhatók legyenek a fejlesztési törekvések valóra váltásához szükséges közös lépések: milyen fejlesztésekért szükséges a megyének lobbizni, milyen ütemtervet érdemes a fejlesztési történetekhez megfogalmazni.

A Fejlesztési Program célul tűzi ki, hogy Tolna megyében alakuljon ki és erősödjön meg az a tudásbázis, intézményrendszer, közösség és kultúra, amely képes minél több megyei szereplőt mozgósítani a fejlesztési források megszerzésére és hasznosítására. Azaz: jöjjön létre a megyében a fejlesztési központok rendszere és hálózata, jöjjenek létre az önkormányzat és vállalkozások fejlesztési történeteket összeállító és azokat megvalósító együttműködései.

A Fejlesztési Program funkciója, hogy hidat építsen az uniós fejlesztési intézményrendszer, nyelv, hozzáállás és a helyi szándékok, lehetőségek közé. A megye közélete és kulcsszereplői a fejlesztési forrásokat elsősorban mint a konkrét lehetőségekhez kapcsolódó projekteket értelmezik, a brüsszeli intézmények viszont összeurópai, általános célok megvalósulását kérik számon. Az elvek és a cselekvés közötti összhangot egy, a mind a két oldal elvárásait értő és azoknak megfelelő cél- és intézményrendszer tudja megteremteni.

A Fejlesztési Program alapelve, hogy a célokhoz kell rendelni az eszközt, továbbá az adminisztráció igazodjon az igényekhez, és nem fordítva. A megye jövőjét leginkább szolgáló Fejlesztési Program életszerű és nem leltárszerű.

Tolna megye az ország központi jelentőségű pontjaitól távol fekvő, kisvárosokra és falvakra épülő agrárvidék. A megye természeti szépségekben gazdag, de kevés a jelentős mértékű turizmust megteremtő attrakció. Tolna megyére jellemző, hogy mindenhol erős a helyi identitás, helyi kultúra. A Fejlesztési Program szempontjából az a legfontosabb kihívás, hogy hogyan lehet az erős helyi kultúrában és a környezetben rejlő energiákat mozgósító, realisztikus fejlesztési elképzeléseiket összeállítani és megvalósítani.

2. A Tolna Megyei Területfejlesztési Program céljai – „Tolna 109”

Célunk, hogy a Tolna megyei emberek boldogok és elégedettek legyenek, aktívan és egészségesen éljenek egészséges környezetben városban és vidéken egyaránt. Ezért a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptióban három átfogó és kilenc stratégiai célt fogalmaztunk meg. A Tolna Megyei Területfejlesztési Program céljai értelemszerűen azonosak a hosszabb távú dokumentumban megfogalmazottakkal, annak alapelveivel. A Program tulajdonképpen a Konceptió által meghatározott célok eléréséhez szükséges középtávú intézkedések összefoglalása.

2.1. Átfogó célok

A Tolna Megyei Területfejlesztési Program átfogó céljainak meghatározását elsősorban a koncepció, illetve annak helyzetértékelése során meghatározott fejlesztési irányok határozták meg, valamint azok a megyei sajátosságok (erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek), amelyek közvetlen beavatkozásokat igényelnek.

Három fő terület fejlesztése kiemelten fontos:

A1 Gazdaságfejlesztés - A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

Az emberek számára új munkahelyeket hozunk létre és megőrizzük a meglévőket:

Az Európai Unió tagállamai együttesen ismerték fel, hogy a világot és egész Európát is sújtó gazdasági válság, és egy vilájárvány okozta recesszió ellen a leghatékonyabb eszköz a gazdaság kiemelt fejlesztése, külső tényezőktől való mind nagyobb mértékű függetlenítése, amely megoldást adhat az egyre erősödő, éppen a válság következménye okán komoly problémát jelentő foglalkoztatási szint csökkenésére is. Az Európa 2030 Stratégia és a Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió is azt a célt fogalmazza meg, hogy a legtöbb forrást gazdaságfejlesztésre kell fordítani a társadalmi és környezeti szempontok figyelembe vételével. A megyei koncepció helyzetértékelése során a megye állapotát jellemző adatok, folyamatok vizsgálata is azt támasztotta alá, hogy ezen a területen kell a legtöbb forrást, támogatást felhasználni, annak érdekében, hogy érdemi eredményeket tudjunk 2030-ig elérni.

A2 Humánerőforrás-fejlesztés - Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió

A megszerzett tudást, szakértelmet helyben tartjuk, hogy a gazdaság igényeit jobban ki tudjuk elégíteni.

A középfokú oktatási rendszer átszervezése megkezdődött, a duális képzés kínálta lehetőségeknek és az ösztöndíjrendszer bevezetésének köszönhetően a szakképzés egyre népszerűbb, azaz megállapíthatjuk, hogy a szakképzési intézményrendszer átalakulása lefektette a változás alapjait. A szakképzést nyújtó gazdasági szereplők kínálata stabil és folyamatos, azonban a szakmáknak csak szűk körét kínálják, a rendszer továbbra sem tud dinamikusán reagálni az állandóan mozgásban lévő gazdasági, piaci igényekre. Magyarország Kormánya 1168/2019 (III.28.) Kormányrendeletben fogadta el a Szakképzés 4.0 a szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiáját.

A Szakképzés 4.0 stratégia célja, hogy a magyar diákok úgy kerüljenek ki az iskolákból, hogy az alapkompenciákon túl rendelkezzenek olyan készségekkel, kompetenciákkal, amelyek megalapozzák a gazdaság által igényelt képzettség elsajátítását és az egész életen át tartó tanulást.

Megfelelő támogatással, a piaci szereplők lehetőségeit és igényeit közvetlenül ismerő kereskedelmi és iparkamara együttműködésével megyei, szervezett, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakításával a szakképzés eredményessége egyértelműen tovább javítható. Fejleszteni kell a megye felsőoktatási potenciálját is, a kapacitások bővítésével és a meglévők átszervezésével (pl.: PTE KPVK). A gazdaság szereplőinek szélesebb körű bevonásával (elsősorban gyakorlati szakképzés helyszínei) a szakképző intézményekben indított képzések alaposabb tervezésével, az elméleti oktatási anyagok naprakész, jövőbe és a környezettudatosságra is tekintő ismeretanyagokkal való kibővítésével hatékonyá és piacképpé válik a megyei szakképzés. Az új képzések indításánál a jelentősebb beruházásokat, fejlesztéseket is figyelembe kell venni (pl.: paksi atomerőmű - új blokkok építése).

A3 Vidékfejlesztés – A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése

A megye vidékies jellege ne hátrány, hanem előny legyen az itt élők számára, hogy a megye középső aprófalvas térsége ne még inkább leszakadjon, hanem a városokkal együtt, azokhoz felzárkózva (funkcionális térségként) tudjon fejlődni, a vidékies jellegből adódó lehetőségek kiaknázásával, a természeti erőforrások védelmének szem előtt tartásával.

2.2. Specifikus célok

A stratégiai (specifikus) célok az átfogó célok alapján kerültek meghatározásra Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójában. A Program célrendszere megegyezik a koncepcióban foglaltakkal.

S1 stratégiai cél: Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

- Széles körű, gazdasági célú vállalkozói együttműködések (klaszterek, projektszervezetek) támogatása a Tolna megyei vállalkozások piaci szerepvállalásának megerősítése érdekében ágazatonként, illetve termékpályánként
- Szekszárdi szőlészeti és borászati kutatás-fejlesztési együttműködések a Pécsi Tudományegyetem szakmai koordinációja mellett
- Dombóvár és Tamási térségében mezőgazdasági célú kutatás-fejlesztési együttműködések a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári és Keszthelyi Campusának szakmai koordinációja mellett
- Energetikai kutatás-fejlesztési együttműködések Paks és Tamási térségében
- A helyi mezőgazdasági alapanyag-termelési igényekhez igazított helyi logisztikai kapacitások kiépítése térségenként
- A helyi alapanyag-termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisok kialakítása a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti, vízi közlekedési csomópontokban

S2 stratégiai cél: Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése

- Tejipari és húsipari alapanyagokra épülő termékfejlesztés, élelmiszeripari és mezőgazdasági gépgyártás szekszárdi központtal
- A megyei (elsősorban Bátaszék, Bonyhád, Szekszárd, Tolna és térsége) bőr- és textilipari, könnyűipari kapacitások növelése az ágazaton belüli piaci részesedés növelésével
- A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése
- A nagy hagyományokkal rendelkező Tolna megyei építőipar fellendítése
- A már működő ipari parkok és ipari övezetek fejlesztése, különös tekintettel az ágazati igényeket kiszolgáló infrastruktúrafejlesztésre, a városok és vonzáskörzetük igényeire épülő inkubáció- és szolgáltatásbővítés az ipari parkokban, valamint új ipari parkok kialakítása
- Egészségügyi és egészségipari fejlesztések
- Regionális szintű gazdasági és piaci együttműködések elősegítése klaszterek által
- A megyei gépgyártási kapacitások erősítése elsősorban az autóiipari, szerszámgépgyártás területén és elektronikai iparban
- A tisztaszén-technológia meghonosítása és kőbányászat fejlesztése, és az ezekre épülő gazdaságfejlesztés Nagymányok térségében a környezeti fenntarthatóság figyelembevételével

S3 stratégiai cél: A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

- Védett építészeti értékek gazdasági, turisztikai és közösségi célú hasznosításának elősegítése
- Helyi turizmus versenyképessége
- Országos jelentőségű védett természeti területek
- Sió turisztikai hasznosítása
- Duna menti rekreációs térség kialakítása
- Aktív- és ökoturizmus, kerékpáros turizmus feltételeinek fejlesztése
- Termál-, gyógy- és egészségturizmus megyei központjainak további fejlesztése, új központok létesítése
- A Szekszárdi és Tolnai Borvidék, valamint a pincefalvak borturisztikai és gasztronómiai kínálatának növelése
- Környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések
- A tervezett fejlesztésektől úgy kell megvalósítani, hogy a meglévő és tervezett természetvédelmi területeken újabb közlekedési utak ne kerüljenek kialakításra

S4 stratégiai cél: Vállalkozások versenyképességének erősítése

- Vállalkozások foglalkoztatási képességének erősítése
- Termék-, technológiai és szervezeti újítások ösztönzése és támogató környezet megteremtése
- Kis- és középvállalkozások szolgáltatásfejlesztése
- Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése
- IKT- technológiák használatának ösztönzése az üzleti életben
- Vállalkozások karbonsemleges energia-felhasználását és energiahatékonyságnövelését célzó fejlesztéseinek támogatása
- Vállalkozások tőkéhez jutási lehetőségeinek szélesítése

S5 stratégiai cél: Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő- piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban

- A gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakítása, a szakképzési lehetőségek bővítése és a fiatalok képességeinek kibontakoztatása, idegen nyelvi kompetenciáinak fejlesztése
- Felnőttképzési (műszaki szakképzési) központok létrehozása a megyében
- A közoktatás színvonalának javítása és az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)
- A minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosítása és a korai iskolaelhagyás csökkentése
- Szociális ellátórendszer fejlesztése
- Civil szféra megerősítése a megyében
- Helyi identitás és kulturális élet fejlesztése a meglévő közösségi terek és programok fejlesztésével, újak létrehozásával, közösségfejlesztő szakemberképzés támogatásával
- Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásának és munkához jutásának elősegítése
- Hátrányos helyzetű csoportok befogadásának elősegítése

S6 stratégiai cél: A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése

- Családbarát foglalkoztatáspolitikai, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztése
- Életminőség javítása és vonzó élettér kialakítása a településeken gazdasági funkcióbővítéssel
- A lakosság egészségtudatosságának növelése
- Önkormányzati bérlakásprogram
- Munkásszállások kialakítása
- Fiatal vállalkozók támogatása, vállalkozásösztönzés
- Kulturális, sport és szabadidős-rekreációs lehetőségek bővítése városokban és falvakban egyaránt

S7 stratégiai cél: Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése

- Térségi és helyi közszolgáltatás- és közigazgatás-fejlesztés, a közszféra infrastruktúra-fejlesztése
- Városfejlesztéssel kapcsolatos beavatkozások
- Apró- és kistelepülési térségek elérhetőségének javítása
- Szociális városrehabilitációs fejlesztések

S8 stratégiai cél: Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék-előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel

- TÉSZ-ek, BÉSZ-ek, termelői csoportok létrehozása termékpályánként
- Funkcionálistérségenként a helyi feldolgozó- és élelmiszeripari kapacitások kiépítése termelői összefogással
- A helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítése
- Minőségi haltenyésztés és -feldolgozás
- Falusi vendégasztal működtetésének elősegítése
- A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése
- Mezőgazdasági termelés kockázatainak csökkentése

S9 stratégiai cél: Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése

- Digitalizáció a vidéki térségben
- A helyi és helyközi tömegközlekedés keresletorientált racionalizálása
- Vidékiek jellegű városok fejlesztése
- Helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás
- Mobil és helyi szolgáltatások megteremtése kistelepüléseken
- Szabadidősport önszerveződésének támogatása és intézményi háttérének biztosítása
- Ökológiai gondolkodás elsajátítása, elterjesztése
- A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása (szabad vállalkozási zóna településein)

S10 stratégiai cél: A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tolna megyét érintő területének fejlesztése

- A kiemelt térség magterületének fenntartható fejlesztése
- Komplex programmal érintett Tamási járás
- Humánfejlesztések

Átfogó célok

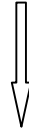
A1
A megye gazdasági
potenciáljának növelése, a
vállalkozói aktivitás erősítése

A2
Társadalmi megújulás,
társadalmi kohézió

A3
A vidékies térségek gazdasági
szerepvállalásának
megerősítése és vonzó vidéki
élettér megteremtése

Stratégiai célok

S1
Új K+F+I és logisztikai
központok kialakítása
vállalkozói együttműködések
létrehozásával iparáganként,
termékpályánként

S5
Oktatásfejlesztés, hátrányos
helyzetű csoportok munkaerő-
piaci esélyeinek javítása, a
digitális átállás elősegítése az
oktatásban

S8
Mezőgazdasági alapanyagokra
épülő, nagy hozzáadott értékű
termék előállítás, -feldolgozás,
piaci értékesítés és
agrármarketing tevékenység
termelői együttműködéssel

S2
Piacképes, hagyományosan
jelenlévő ipari ágazatok,
elsősorban könnyűipari
tevékenységek (gépgyártás,
fémfeldolgozás, élelmiszeripar,
textil- és bőripar) fejlesztése

S6
A kedvezőtlen demográfiai
folyamatok hatásainak
méréséklése

S9
Vidéki életminőség javítása és a
rurális térség
népességmegtartó
képességének elősegítése

S3
A megye természeti
erőforrásainak, táji és
természeti értékeinek és épített
környezetének szélesebb körű
megismertetése, potenciáljának
javítása, fenntartható
hasznosítása és tematikus
összekapcsolása

S7
Települési infrastruktúra és
közszolgáltatások fejlesztése

S10
A Közép-Duna Menti Kiemelt
Térség Tolna megyét érintő
területének fejlesztése

S4
Vállalkozások
versenyképességének erősítése

2.3. Területi célok

Az OTFK-ban megjelenő tértípusok (fejlett, nagyvárosi, vidékies, aprófalvas, periférikus, leszakadó, elnéptelenedő) közül Tolna megyében a nagyvárosi típus egyáltalán nem jelenik meg, a megye egésze – beleértve a városokat és magát a megyeszékhelyt is – vidékies jellegű. Fejlett területnek tekinthetők alapvetően a Duna vonalában található járások (Paksi, Tolnai, Szekszárdi) települései, melyek közül a legtöbb a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség részét képezi. Periférikus területnek számít a – szintén a kiemelt térséghez tartozó – Tamási járás, mely a közlekedési infrastruktúra hiányosságai miatt nehezebben tud bekapcsolódni a paksi fejlesztés indukálta gazdasági fellendülésbe. Szintén periférikus térségnek tekinthetők a kiemelt térségen kívüli területek: a Dombóvári járás egésze, valamint a javarészt aprófalvas Bonyhádi járás és a Szekszárdi járás kiemelt térségbe nem tartozó települései is.

A földrajzi jellegű tértípusok mellett kiemelt figyelmet kell fordítani a gazdasági szempontból leszakadónak minősülő, hátrányos helyzetű térségek és települések fejlesztésére, felzárkóztatására.

A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI.26.) Kormányrendelet értelmében a Dombóvári járás kedvezményezett, a Tamási járás pedig komplex programmal fejlesztendő térség. Ezen járások néhány települése emellett az országos célkitűzések alapján különösen kiemeltnek tekintendő: a Tamási járásba tartozó Hőgyész jelenleg egyike a Gazdaságélénkítő Programban nevesített 100 településnek, a közeljövőben további 10 Tolna megyei település kerülhet be a programba. A felzárkózó települések listáján jelenleg szerepel Értény (Tamási járás) és Gyulaj (Dombóvári járás), de a közeljövőben további 8 Tolna megyei település kerülhet be a programba.

A Paks II beruházáshoz kapcsolódóan új súlyponti tényezőként jelenik meg a megye településeinek jelentős hányadát (62 település a 109-ből) magába foglaló kiemelt térség, melynek területi lehatárolásáról 2020.05.05-én döntött az Országgyűlés.

A fejlesztési dokumentumokban az alábbi fő területi lehatárolást alkalmazzuk:

- I. Közép-Duna Menti Kiemelt Térségbe tartozó települések, kivéve a Tamási járás települései
- II. Komplex programmal fejlesztendő Tamási járás települései
- III. Kiemelt térségen kívüli települések

Fentiek mellett, a területi operatív program tervezett forrásallokációjával összhangban, a megyei fejlesztési dokumentumok külön fejlesztési kategóriába sorolják a fenntartható városfejlesztési eszközzel érintett városokat, melyek Tolna megyében - a jelenlegi elképzelések szerint - a központi szereppel rendelkező, járásszékhely városok lesznek.

A felsorolt szempontok értelmében kiemelten kezelendő települések támogatására a területspecifikus melléklet pontozási szempontrendszerének kialakításakor is fokozott

figyelmet fordítunk.

Tekintettel arra, hogy megye településeinek túlnyomó része a fenti szempontok valamelyike alapján kiemelten kezelendő lenne (ami a kimaradó térségek, települések hátrányos megkülönböztetéséhez vezetne), a területi célrendszerben a területi jellegzetességek és a területi szereplők szempontjából, a Konceptióban megfogalmazott három átfogó és tíz specifikus céllal összefüggésben kerültek kijelölésre a területi célok, illetve meghatározásra a fejlesztési irányok, melyek az alábbiakban kerülnek bemutatásra.

T1. A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségként

A feldolgozóipari telephelyek méretét, típusát befolyásolják a terület természetföldrajzi adottságai oly módon, hogy a különböző mezőgazdasági ágak számára különböző adottságok a kedvezőek. A helyi (vagy térségi) feldolgozás elősegíti a jelenleg – többnyire – marginális iparral rendelkező rurális térségek népességmegtartó képességét azáltal, hogy új munkahelyeket teremt. A helyi feldolgozóipari kapacitások létrehozása leginkább a Tolnai-Hegyhát és a Völgség területén jelenthet komoly előrelépést.

T2. Sió és Duna-menti térség rekreációs térség turisztikai hasznosítása

A Sió turisztikai fejlesztése gazdasági élénkülést eredményez 10 kilométeres körzetben. A turizmus segíti a helyi termékek közvetlen értékesítését, bővíti a szolgáltatások körét, ezáltal új munkahelyeket biztosít az ott élők számára. A jövedelmi viszonyok javulásával növekedik az érintett településeken a vásárlóerő. A Sió három várostól (Simontornya, Szekszárd, Tolna) eltekintve kizárólag falusias térségen halad keresztül. A térségben található több természetvédelmi terület és műemléki épület is. A Közép-Duna-völgye víziturizmusának fejlesztése során a Sió csatorna rehabilitációja és a faddi és tolnai Duna-holtágak összekötése, ki- és beszállópontok létesítése, a biztonságos vízitúrázás feltételeihez kapcsolódóan átemelési pontok, valamint sólyák kialakítása célszerű. A megye egészét érintően szükséges a gemenci ágakkal való összekötés, amely egy nagy kiterjedésű, változatos vízitúra hálózatot eredményezne.

A vízgazdálkodás javítása (Sió szabályozása) az öntözésen keresztül segíti a térség mezőgazdaságát is, ezáltal a terméshozamok kiszámíthatóbbá válnak.

A Duna menti rekreációs térség fejlesztése kettős képet mutat. A településektől távolabb eső területeken a természeti értékek feltárása, a vízi sportok és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások dominanciája válik jelentőssé. Ez a Gemenci-erdő révén érinti a megye országos jelentőségű védett területeit is.

A helyi értékek, hagyományok, kultúrák bemutatását szolgálják a Duna menti tájházak (Decs, Dunaföldvár, Bata).

Ezen kívül a térség turisztikai kínálatát színesítik a pincefalvak, történelmi települések, fürdők, a dunaföldvári vár és az Atomenergetikai Múzeum.

A térség megközelítése közúton megfelelően biztosított, de további lehetőségeket rejt a vízi személyszállítás újjáélesztése, turisztikai jelleggel, illetve Gemenc, Sárköz és a Szekszárdi-borvidék vasúti megközelíthetőségének aránya is javítandó. A fejlesztések megvalósulásával, illetve összehangolt marketingtevékenységgel jelentős gazdaságélénkülés következhet be a megye keleti határán.

T3. Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)

Jelenleg problémát okoz, hogy számos kistelepülés megközelíthetősége – főként tömegközlekedési eszközökkel - nem megfelelően biztosított, az ott élők lehetőségei – munkavállalási esélyei rosszabbak, mint a nagyobb, fejlettebb településeken élőknek, ez pedig az elvándorlás egyik fő oka. Nehezen elérhető települések zömmel a Tolnai-dombságban találhatóak, így az e-oktatás is elsősorban nekik kedvezne. További lehetőséget jelent a kihelyezett, helyben történő képzés igény szerinti biztosítása is. A szakképzés elősegítésével rendelkezésre állna a szakképzett munkaerő a helyi feldolgozóipari kapacitások létrejöttéhez, így a foglalkoztatási problémák és az ezzel összefüggő elvándorlás is mérséklődne.

Az oktatás digitális modernizációja (az oktatói és a tanulói kompetenciák fejlesztése, intézményi és tanulói eszközpark és internetkapcsolat biztosítása) elengedhetetlen egy világjárvány miatti veszélyhelyzetben is.

T4. Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása

A helyi közösségi élet a települések népességmegtartó képességének is tényezője, így fejlesztése indokolt. A fiatalok elvándorlása és az ebből következő elöregedés az egész megye területén probléma, azonban leginkább a Tolnai-dombság területén fekvő falvakat érinti, ezért az érintett térségben a közösségfejlesztő szakemberek megjelenése az ő életükben hozhatna jelentős változást.

T5. Bérház (lakás) és háztáji program bevezetése az apró- és kiskisfalvakban

A pályakezdő fiatalok legfőbb gondja a munkanélküliség, mely inkább a kistelepülésekre jellemző. A bérház (-lakás) és háztáji programon keresztül munkalehetőséget biztosítanak a települések, visszacsatolásként pedig rendelkezésre állnának a helyi konyhák ellátásához szükséges, háztáji keretekben megtermelt alapanyagok.

T6. Apró- és kiskisfalvas térségek elérhetőségének javítása

Az apró- és kiskisfalvak fő előfordulási területei a dombvidékek (Tolnai-, Szekszárdi-, Geresdi-dombság, Völgyesség). A Tolnai-Hegyhát területén számos zsáktelepülés, vagy rossz minőségű úton megközelíthető település található, mely komoly gátja a turizmusnak, valamint a helyi ipar (például feldolgozóipar) fejlődésének. Az utak felújítása mellett az autóbuszok vonalhálózatának újragondolása, illetve a vasúti menetrendekkel való összehangolása, vasútállomási átszállópontok kialakítása célszerű.

T7. A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása

Tolna megyében a Tamási járás területe szabad vállalkozási övezetté vált, mely területen gazdaságélénkítő támogatások várhatóak. Azonban a megye több térsége (Bonyhádi járás, Dombóvári járás) is küzd hasonló gondokkal (munkanélküliség, szakképzett munkaerő elvándorlása, elöregedés), ahol a gazdaságélénkítést célzó támogatások szintén szükségesek a fejlettségbeli lemaradásuk csökkentése érdekében.

T8. Közép-Duna Menti Kiemelt Térség

A Paksi Atomerőmű bővítése a közeljövőben Magyarország egyik legnagyobb és legfontosabb beruházása, amely a térség jövőjének meghatározó társadalmi-gazdasági motorja is egyben. A kiemelt térséghez tartozó települések köre érinti a Paksi, Tamási, és Tolnai járás teljes területét, illetve a Szekszárdi és Bonyhádi járás egy részét is.

2.4. Horizontális célok

A megyei fejlesztések során olyan horizontális célrendszert határoztunk meg, amely Tolna megye hosszú távú fejlődését, fejlesztését tudja biztosítani.

Nagy figyelmet fordítunk arra is, hogy a fejlesztések megőrizték a helyi természeti és épített környezetet, a korábban létrehozott értékeket. A rögzített elvek mindegyike azt szolgálja külön-külön és együttesen is, hogy a támogatási forrásból megvalósított beruházások értéket teremtsenek, hosszú távon fenntarthatóak legyenek és szolgálják a helyi gazdaság, társadalom és a környezet érdekeit.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Programban az alábbiakban bemutatásra, részletezésre kerülnek a felülvizsgált Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptióban rögzített horizontális célok, elvek:

H1. Együttműködésre épülő fejlesztések

Olyan fejlesztésekre van szükség, melyek megvalósulását a megyében élő és dolgozó emberek, a gazdasági, az önkormányzati és a civil szféra szereplői egyaránt fontosnak tartanak, támogatnak. Azok a fejlesztések lesznek hosszú távon fenntarthatóak, melyekkel a helyi szereplők azonosulni tudnak, ezért kiemelten fontos a tervezés során a partnerség, a fejlesztési elképzelések széleskörű egyeztetése, a vélemények, észrevételek, javaslatok megvizsgálása, beépítése, az eltérő érdekek kezelése, az ellentétek feloldása, a minden fél által elfogadható megoldások megtalálása.

H2. Környezettudatos és fenntartható fejlesztések

Napjainkban, a klímaváltozás hatásainak mérséklése érdekében, kiemelten fontos a természetközeli megoldások, a környezettudatos és fenntartható, energiahatékony építési módok és infrastruktúrák alkalmazása. Támogatjuk a környezetvédelmi célú, illetve a környezeti szennyezések felszámolására, mérséklésére irányuló beruházásokat, a környezetbarát és a kevésbé környezetterhelő közlekedési módok (tömegközlekedés,

kerékpár, elektromos járművek) használatának elterjedését, a karbonsemleges energia-felhasználást és energiahatékonyság-növelést célzó fejlesztések megvalósulását, a klímatudatosságra összpontosító komplex szemléletformálási programok, programelemek megvalósítását.

Mindezek eléréséhez elengedhetetlennek tartjuk a lakosság környezettudatosságra nevelését, de ezzel együtt a vállalkozások körében történő szemléletformálást is a környezettudatos termelésre történő átállás elérése érdekében. Az újrahasznosítás és a szelektív hulladékkezelés fontosságát tudatosítani kell a lakosság, a közintézmények és a gazdasági szereplők körében is.

A klímaváltozáson kívül számos természetvédelmi kihívás és tevékenység a globális folyamatoktól függetlenül is fennáll és megoldásokra vár. Így a természetes és természetközeli élőhelyek kiterjedésbeli zsugorodása, állapotuk romlása, a biodiverzitás mértékének csökkenése, az urbanizáció jelensége, az idegenhonos inváziós fajok terjedése, a lehetséges klímaváltozási scénáriók megvalósulásától függetlenül is tapasztalható problémák, amelyekre megoldást kell találni.

Zöldfelületek helyreállítása, tájrehabilitáció esetében kizárólag őshonos növények ültetését támogatjuk, illetve az idegenhonos inváziós fajok cseréjét a parkos, kertészetileg kezelt zöldterületeken vagy az útszegélyeken is. Az ültetett növények lehetőség szerint a beporzók (pollinátorok) érdekeit figyelembe vevő kiválasztása is fontos és megjeleníthető szempont, sőt érdemes kifejezetten beporzóbarát virágos felületeket kialakítani, szintén kizárólag hazánkban őshonos növényfajokból.

A közvetlenül nem turisztikai célú, ám természetes, természetközeli élőhelyekkel rendelkező területrészekben fontos és elvárt szempont a biodiverzitás védelmének kiemelt célként történő kezelése, amelyek menedékhelyei is lehetnek, illetve kell lenniük számos értékes, olykor védett és fokozottan védett növény- és állatfajunknak is anélkül, hogy ezzel a közvetlen ember-jóléti funkciót helyben kiszolgáltatná. Ez természetesen a klímavédelmi céllal is jól összeegyeztethető, hiszen az egészségesen magas biodiverzitás ellenállóbbá teszi az adott közösséget a külső, akár váratlan hatásokkal szemben is. Az őshonos szervezetek támogatása az idegenhonos inváziós fajok visszaszorítása mellett ebben az összefüggésben is fontos, említésre méltó szempont.

H3. Munkahelymegtartást és/vagy munkahelyteremtést támogató fejlesztések

A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (elvándorlás) megállítása, visszafordítása, valamint a megye gazdasági potenciáljának megerősítése érdekében is nagy hangsúlyt kell fordítani a meglévő munkahelyek megőrzésére és új munkahelyek létrehozására.

Helyi adókedvezményekkel és jogi szabályozással növelhető a vállalkozási kedv a vidékies térségekben is, így új munkahelyek jöhetnek létre a falvakban, ami elősegíti a fiatalok helyben maradását. A nagyberuházások számára biztosított jelentősebb adókedvezmények részben ellensúlyozni tudják a vidéki infrastruktúra hiányos állapotát, fejlődést, kitörési lehetőséget biztosíthatnak a vidéki térségek számára.

A megfelelő vállalkozói környezet kialakítása mellett a vállalkozások foglalkoztatási képességének erősítésére is kiemelt figyelmet kell fordítani. A foglalkoztatási helyzet javításához összehangolt szakpolitikai és fejlesztési erőfeszítésekre van szükség. A foglalkoztatást támogató intézményrendszer mellett fontosak azok az intézkedések is, melyek célzott támogatásokkal segítik a vállalkozásokat abban, hogy minél több embernek tudjanak munkát adni. A foglalkoztatási helyzet javításához hozzájárulhat az atipikus foglalkoztatási formák elterjedése.

H4. Családbarát fejlesztések

A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése érdekében fontosnak tartjuk a családbarát foglalkoztatáspolitikát, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztését. A távmunka, a részmunkaidős foglalkoztatás és az egyéb alternatív foglalkoztatási módok elterjedésével jelentősen javulhatna a falvak munkanélküliségi rátája, valamint a nők foglalkoztatási helyzete.

A pandémiás helyzet rámutatott arra, hogy az alternatív foglalkoztatási formák alkalmazása nem csak lehetőségként kell, hogy megjelenjen, hanem a mai kor kihívásaira adott válasz is egyben.

A foglalkoztatás mellett elengedhetetlen a családbarát szemlélet az infrastrukturális fejlesztések tervezése és megvalósítása során: a bölcsődei, óvodai szolgáltatások biztosítása, az egészségügyi alapellátás feltételeinek kellő színvonalon történő rendelkezésre állása, az egészségügyi intézmények és a közszolgáltatások családbarát módon történő kialakítása, de még a turisztikai fejlesztések esetében is egyre nagyobb jelentősége van a családbarát infrastruktúrák meglétének. Az aktív turisztikai szolgáltatások kialakítása, bővítése, illetve hálózatba szervezése ugyanis közvetlen és közvetett módon is hat a helyi gazdaságra: munkahelyet teremt, helyi termelők által előállított termékeket használ fel és az ifjúság számára jövőképet építésre lehetőséget biztosít egy-egy jól működő aktív turisztikai hálózat.

H5. Elsősorban helyi erőforrásra épülő fejlesztések

Jövőképünk része, hogy a helyi erőforrásokra épülve tudjuk megerősíteni a megye gazdasági potenciálját. A koncepció egyik legfontosabb célja, hogy a megye fejletlenebb térségeiben, hátrányos helyzetű településein is beindítson helyi erőforrásokra, helyi értékekre és humán erőforrásra alapozva olyan gazdaságfejlesztési folyamatokat, melyek mérséklék ezen területek további gazdasági leszakadását, illetve elősegítik a megye fejlettebb területeihez történő felzárkózásukat. A beavatkozásoktól azt várjuk, hogy a gazdasági térszerkezetben érezhető változások indulnak el a 2021-27-es fejlesztési ciklusban.

H6. Vállalkozásbarát fejlesztések

A megye korszerkezetének fiatalítása kapcsán az egyik legkomolyabb probléma a munkahelyek hiánya és az ebből fakadó elvándorlás. Helyi vállalkozások nélkül ezen változtatni nem, vagy csak nagyon lassan lehet, ezért Tolna megyében a vállalkozásbarát környezet kialakítása elengedhetetlen. Vállalkozásbarát környezetben új munkahelyek jönnek létre, ami növeli a bérszínvonalat, ettől emelkedik a vidéki térségek vásárlóereje. A vásárlóerő növekedése következtében újabb szolgáltatások jelennek meg a falvakban, kistelepüléseken, így a vidéki életminőség közeledhet a városi életszínvonalhoz.

H7. Innovatív fejlesztések

Az elmúlt évtizedekben a gazdasági versenyképesség elengedhetetlen elemévé vált az innováció, az innovatív termelés. Az intelligens növekedés, a tudásra és innovációra épülő gazdaság kialakítása Tolna megye egyik fő fejlesztési iránya a következő időszakban.

Ennek része az innovatív környezeti ipar és energetika lehetőségeinek megteremtése a már működő tudásbázisokkal, a Paksi Atomerőmű új blokkjainak építéséhez kapcsolódó szak- és felsőoktatási képzések beindítása, valamint új K+F+I központok kialakítása a vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként.

Az infokommunikációs technológiák széleskörű használata is hozzájárulhat a megyei

vállalkozások hatékonyságának növeléséhez. Az új típusú technológiai megoldások bevezetése önmagában is fontos eleme lehet egy innovatívabb vállalati működésre való átállásnak, de emellett ösztönözheti, elősegítheti más típusú újítások megjelenését is.

2.5. A célrendszer külső és belső koherenciájának bemutatása

A célrendszer koherenciavizsgálatának alapja megyei részről a Tolna Megyei Önkormányzat Tolna Megye területrendezési tervéről szóló 8/2020. (X. 29.) önkormányzati rendelete.

Szomszéd megyék szerepe, nemzetközi kapcsolatok

A következő részben bemutatásra kerülnek Tolna megye és a szomszédos megyék (Bács-Kiskun, Baranya, Somogy, Fejér) átfogó, stratégiai, valamint horizontális céljai, továbbá a potenciális kapcsolódási pontok, a közös fejlesztési lehetőségek.

Kiemelt jelentőségére tekintettel külön alfejezetben mutatjuk be Tolna megye és a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési elképzeléseinek összefüggéseit.

ÁTFOGÓ CÉLOK				
Bács-Kiskun	Baranya	Fejér	Somogy	Tolna
Élhető város – élő vidék (Település és térségfejlesztés)	Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	Gyarapodó, egészséges és összetartó népesség	A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése	A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése
Intelligens gazdaság (Gazdaságfejlesztés)	Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	Élhető megye és települések	A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembevételével	Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió
Belülről vezérelt ember és közösség (Emberi erőforrás és közösségek fejlesztése)	Környezet- és energiatudatos megye	Innovatív és fejlődő gazdaság	A megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára	A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életteremtése

STRATÉGIAI CÉLOK				
Bács-Kiskun	Baranya	Fejér	Somogy	Tolna
A Duna-Tisza Közi Síkvidék területileg kiegyensúlyozott, klímaváltozást is figyelembe vevő fejlesztése	Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása	Helyi identitás és közösségek megerősítése	A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként
A Kecskeméti Fejlesztési Körzet gazdasági sokszínűségét	Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése	Népesség megtartása és a munkaerő minőségi	Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek

Tolna Megyei Területfejlesztési Program Felülvizsgálata

támogató fejlesztések, fókuszban az infrastruktúra		fejlesztése	kompetenciáinak fejlesztése	(gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése
Városterzéségi infrastrukturális és szolgáltatási kapcsolatok fejlesztése	A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés	Területi különbségek mérséklése, jobban összetartó, szociálisan érzékenyebb megye	Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása
A Dunamenti Fejlesztési Körzet logisztikai és turisztikai potenciálját szolgáló integrált fejlesztések	Társadalmi felzárkózás elősegítése	Épített környezet, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése	A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése	Vállalkozások versenyképességének erősítése
A Közép-Duna Menti régió infrastruktúra és gazdaságfejlesztési programja	Stratégiai erőforrások fenntartható használata	Természetes környezet megőrzése és klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése, zöldebb Fejér megye	Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban
A Határmenti Fejlesztési Körzet határon átnyúló együttműködésre alapuló fejlesztése	Elérhetőség és mobilitás javítása	Innováció és kutatás lehetőségeinek megteremtése, elősegítése, intelligens megye		A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése
A komplex programmal fejlesztendő járások társadalmi, gazdasági felzárkóztatása	Nemzetközi növekedési centrummá válás	Gazdasági környezet fejlesztése		Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése
				Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel
				Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése

				A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tolna megyét érintő területének fejlesztése
--	--	--	--	---

HORIZONTÁLIS CÉLOK				
Bács-Kiskun	Baranya	Fejér	Somogy	Tolna
Erőforrásaink megőrzése és hatékony használata	Minden társadalmi csoport esélyegyenlőségének biztosítása	Város – vidék együttműködésének erősítése	A különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtése	Innovatív fejlesztések
Szemléletformálás szelíd marketinggel	Hosszú távú fenntartható növekedés biztosítása a társadalmi, gazdasági és ökológiai szempontokon alapuló egyensúlyra törekedve	A fejlesztési programok hatékonyságának növelése	A társadalmi, gazdasági és ökológiai tűrőképességet szem előtt tartó fenntartható növekedés biztosítása	Vállalkozásbarát fejlesztések
Környezetvédelem és klímasemlegesség		Fenntarthatóság	Partnerségen alapuló szinergikus fejlődés gyakorlati elterjedésének elősegítése	Elsősorban helyi erőforrásra épülő fejlesztések
Területi kohézió		Esélyegyenlőség		Családbarát fejlesztések
Esélyegyenlőség		Foglalkoztatás növelése		Munkahelymegtartás és/vagy munkahelyteremtést támogató fejlesztések
Partnerség és többszintű kormányzás		A klímaváltozás és a váratlan események, egészségügyi járványok kedvezőtlen hatásainak mérséklése, ellenállóság fejlesztése		Környezettudatos és fenntartható fejlesztések
Társadalmi, gazdasági és környezeti szempontból fenntartható fejlődés				Együttműködésre épülő fejlesztések

A) Dél-dunántúli megyékkel való együttműködés

1. Közlekedésfejlesztés:

- Vasúti hálózat fejlesztése – Sárbogárd-Dombóvár vasútvonal pályafelújítása, Sárbogárd-Szekszárd-Bátaszék-Baja vasútvonal villamosítása, a Bátaszék-Dombóvár vasútvonal állomásain az autóbuszos átszállási lehetőségek javítása - (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya, Bács-Kiskun)
- Községi közlekedés fejlesztése (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- M6-os déli irányú, országhatárig történő meghosszabbítása (érintett megyék: Tolna, Baranya)
- M60-as nyugati irányú, országhatárig történő meghosszabbítása (érintett megyék: Somogy, Baranya)
- 67-es főút fejlesztése a teljes szakaszon, meghosszabbítása a határig, Dráva- híd építése (érintett megyék: Somogy, Baranya)
- 66-os kiemelt főút (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- M9-es fejlesztése (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- Kerékpáros közlekedési hálózat fejlesztése (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)

2. Gazdaság- és társadalomfejlesztés:

- Logisztikai központok kialakításának lehetőségei (érintett megyék: Tolna, Baranya)
- Duna-Régió Stratégia kapcsán tervezett fejlesztések (érintett megyék: Tolna, Baranya)
- A tisztaszén-technológia meghonosítása, kőbányászat fejlesztése, és az ezekre épülő gazdaságfejlesztés (érintett megyék: Tolna, Baranya)
- Helyi adottságokra alapozott mezőgazdaság és feldolgozóipar fejlesztése; élőmunka igényes ágazatok erősítése, illetve a helyi termelésre alapozott feldolgozó kapacitások kiépítése tervszerűen, megyeszerte (mezőgazdasági termék feldolgozás, élelmiszeripar, aktív- és ökoturizmus szolgáltatásai, fafeldolgozó üzemek) – foglalkoztatás bővítés (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- Egészség- és gyógyturizmusban rejlő lehetőségek kihasználása egyetemekkel, illetve a gyógyfürdőkkel együttműködve; fizetőképes hazai és külföldi lakosok számára egészségügyi szolgáltatások biztosítása fekvőbeteg, járó beteg, valamint diagnosztikai területen.
- A Magyar Limes Szövetséghez való csatlakozás kérdésköre (érintett megyék: Tolna, Baranya)
- Együttműködési lehetőségek az oktatás és innováció területén (egyetemek, szakképző központok és vállalkozások együttműködésével) (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- Vidékfejlesztési lehetőségek összehangolása (szőlészet, borászat, pincefalvak regionális együttműködése) (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- Jelentősebb turisztikai attrakciók regionális szintű összehangolása (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- Vállalkozásélénkítő Komplex Program, szabad vállalkozási zónák, piaci igényekre választ adó mikro-, kis- és középvállalkozói szektor megerősítése
- Komplex balatoni vízgyűjtő-rehabilitációs program, melynek részeként megvalósul a Sió-csatorna turisztikai célú fejlesztése; a programmal egyidejűleg komplex balatoni turisztikai fejlesztés (érintett megyék: Somogy, Tolna)
- Hátrányos helyzetű települések felzárkóztatásában a három megye együttműködése, közös fejlesztési program kidolgozása (érintett megyék:

Somogy, Tolna, Baranya)

- Dél-Mezőföld, Külső-Somogy aprófalvas térségeinek foglalkoztatási, önfenntartó térségfejlesztési programja megyék közötti együttműködéssel (érintett megyék: Tolna, Somogy)
- Elmaradott területek felzárkózása, roma képzési közös mintaprojekt (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya) például az erős identitásra épülő aktív- és ökoturizmus mentén

3. Környezetfejlesztés:

- Regionális szintű vízügyi szabályozás, vízrendezés (hajózás, öntözés) (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- Megújuló energiák hasznosítása helyi energiatermelő kapacitások kiépítésével (köz- és magánszféra), az ehhez szükséges szakképzési rendszer összehangolása regionális szinten (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)

B) A Dél-dunántúli Régió kívüli szomszédos megyékkel való együttműködés

1. Fejér megye:

- Széles körű mezőgazdasági összefogás, helyi gazdák agrármarketing tevékenysége, agrár szaktanácsadás
- Hagyományos ipari ágazatok (bőr-, textil-, élelmiszeripar) fejlesztése
- Közúti, vasúti infrastruktúra-fejlesztés
- Együttműködés a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű térségekben (Tamási, Sárbogárd)
- Együttműködés a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési ügyeiben
- Összefogás az integrált területi beruházások és a közösségvezérelt helyi fejlesztések terén, a Leader HACS-ok bevonásával
- A megyehatáron lévő települések közti átjárhatóság biztosítása
- A paksi atomerőmű bővítéséhez kapcsolódó szakemberképzésben való együttműködés
- A megújuló energiahasznosításban való együttműködés kialakítása
- A víz- és belvíztározók építésének összehangolása, elsősorban mezőgazdasági hasznosítás érdekében (Sárvíz, Sió-mente)
- Együttműködés a turisztikai célú kerékpárhálózat fejlesztésében, és ahhoz kapcsolódó egyéb idegenforgalmi fejlesztésekben (Sió-mente)
- Együttműködés a természeti értékek és a Natura 2000-es területek védelme tekintetében (Közép- és Kelet-mezőföldi löszvölgyek, Lajoskomáromi löszvölgyek, Tengelici homokvidék, Tolnai Duna, Alapi kaszálórétek, Duna és ártere, Kisszéckelyi dombság)

2. Bács-Kiskun megye:

- Együttműködés a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésében, a mezőgazdasági terméshozamok biztosításában, az öntözhető területek arányának növelésében, új öntözőrendszerek kiépítésében
- Együttműködés a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési ügyeiben
- Együttműködés a természeti értékek és a Natura 2000-es területek védelme tekintetében (Tolnai Duna)
- A Duna komplex (pl.: kerékpáros, bor, vízi turizmus és terméksomagok kialakítása) turisztikai fejlesztésének közös támogatása
- Megyéink számára közös cél az elvándorlás mérséklése, a megyéink

népességmegtartó képességének a fejlesztések segítségével történő javítása

- Együttműködés az M9 gyorsforgalmi út mielőbbi kiépítése érdekében
- Együttműködés a leszakadt rétegek, társadalmi csoportok integrációjában, valamint a hátrányos helyzetű települések, külterületek felzárkóztatásában;
- Paks-Kalocsa híd megépülését követően új együttműködések kialakítása.

C) Közép-Duna Menti Kiemelt Térség

A Paks II beruházáshoz kapcsolódóan új súlyponti tényezőként jelenik meg a megye településeinek jelentős hányadát magában foglaló kiemelt térség. Támogatjuk a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség komplex fejlesztési elképzeléseinek megvalósulását.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térséghez három megye (Tolna, Bács-Kiskun és Fejér) 99 települése tartozik. A kiemelt térség létrehozásának hátterében a paksi atomerőmű két új blokkjának tervezése, építése és üzembe helyezése, illetve a kapcsolódó egyéb, nagy volumenű fejlesztések állnak. A fejlesztésnek jelentős, nagy területet érintő társadalmi, gazdasági, infrastrukturális és környezeti hatásai lesznek, melyek kezelése, összehangolása kiemelkedő jelentőségű feladat. Fontos cél, hogy a térségbe irányuló további fejlesztések és beruházások szinergikusan kapcsolódjanak egymáshoz, hogy minél jobban kiaknázzák a térségben rejlő társadalmi és gazdasági potenciálokat.

A 2021-2030 közötti időszakra vonatkozó Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió és a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Területfejlesztési Konceptiója 2021-2035 című dokumentumokban lefektetett horizontális célok táblázatos áttekintéséből jól látszik, hogy a két fejlesztési dokumentum horizontális céljai között számos kapcsolódás található.

Horizontális célrendszerek kapcsolódása			
Tolna megye horizontális céljai		Közép-Duna Menti Kiemelt Térség horizontális céljai	
1	Együttműködésre épülő fejlesztések	1	Területi és környezeti fenntarthatóság erősítése
2	Környezettudatos és fenntartható fejlesztések	2	Helyi értékteremtő képesség javítása
3	Munkahelymegtartást és/vagy munkahelyteremtést támogató fejlesztések	3	Alkalmazkodóképesség javítása; térségi és egyéni szinten egyaránt
4	Családbarát fejlesztések	4	Helyi identitás és együttműködés erősítése
5	Elsősorban helyi erőforrásra épülő fejlesztések	5	Korszerű információs és kommunikációs technológiák alkalmazása (ICT)
6	Vállalkozásbarát fejlesztések	6	Mindennapi élet biztonságának javítása
7	Innovatív fejlesztések		

Az együttműködés, a környezettudatosság, fenntarthatóság, a helyi értékteremtés, a helyi erőforrások jobb kihasználása, az innováció, a korszerű megoldások alkalmazása, elterjesztése mindkét fejlesztési dokumentumban hangsúlyosan jelenik meg.

A specifikus célrendszerek összehasonlítását tartalmazó táblázatból is jól látszanak a tartalmi kapcsolódások.

Specifikus célrendszerek kapcsolódása			
Tolna megye stratégiai céljai		Közép-Duna Menti Kiemelt Térség specifikus céljai	
S1	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként	1	Infrastruktúra-fejlesztés
S2	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil és bőripar) fejlesztése	2	Gazdaság-fejlesztés
S3	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása	3	Innováció, környezetbarát (zöld) fejlesztés
S4	Vállalkozások versenyképességének erősítése	4	Településfejlesztés
S5	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban	5	Humánfejlesztés
S6	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése	6	Együttműködés, gazdasági és társadalmi innováció erősítése
S7	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése	7	Intézményfejlesztés
S8.	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel		
S9	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése		
S10	A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tolna megyét érintő területének fejlesztése		

A KMDKT koncepciója a kiemelt térséget alkotó területet három részre osztja:

- Átmeneti fejlettségű térség: a Bácskai terület (Kelet);
- Fejlett várostengely: Dunamenti folyosó (Tolnai oldal, a 6-os út és szűk vonzáskörzete);
- Periféria: A térség kistelepülésses nyugati zónája

Tolna megyét a fenti felosztás szerinti három területi egységből kettő is érinti.

Az ún. fejlett várostengelybe tartoznak a KDMKT azon települései, melyek a Szekszárdi, Tolnai és Paksi járás területén helyezkednek el.

Ezen települések vonatkozásában a KDMKT koncepciója szerinti átfogó cél a területi és környezeti fenntarthatóság erősítése, melynek eléréséhez az alábbi specifikus célokat rögzíti a dokumentum:

- infrastruktúra- és humánerőforrás-fejlesztés
- gazdaságfejlesztés a vállalkozások technológiájának fejlesztésével, technológia- és termékfejlesztések erősítésével, az együttműködések bátorításával, illetve a gazdasági termelés bővítésének bátorításával

Ezen térség vonatkozásában a KDMKT területi célja egy, az erőmű generálta lehetőségekre épülő innovációs-technológiai klaszter létrehozása.

Tolna megye koncepciója e térség vonatkozásában a fenti célok mindegyikét tartalmazza, de ezek mellett más fontos területek is megjelennek a céljaink között, mint pl. a terület turizmusának fellendítése, azon belül is egy - a meglévő természeti és épített értékekre, helyi hagyományokra alapozott - Duna menti rekreációs térség kialakítása, a gasztronómiai és az aktív (elsősorban) kerékpáros turizmus fellendítése.

Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciójának 10 stratégiai célja közül egy (S10) kifejezetten a KDMKT területével foglalkozik, amely cél illeszkedik a kiemelt térség fejlesztési céljaihoz.

Fontosnak tartjuk továbbá, hogy a térségben jelenleg is működő gazdasági szereplők (elsősorban a KKV-k) számára a Paksi Atomerőmű bővítésével járó humán erőforrás elszívó hatást enyhítsük, a gazdasági trendekre rugalmasan reagáló foglalkoztatáspolitikai segítségével (képzések, átképzések támogatásával, munkahely-megtartás és -teremtés anyagi támogatásával), a termék- vagy technológiaváltás, -fejlesztés irányába tett törekvéseik támogatásával hozzájáruljunk működőképességük megtartásához.

Az ún. periféria (a Bonyhádi járás KDMKT-be tartozó települései, valamint a Tamási járás települései) esetében több átfogó célt is megjelenít a KDMKT koncepciója, melyek az alábbiak:

- Infrastruktúra-fejlesztés
- A helyi értékteremtő képesség javítása
- Alkalmazkodó képesség javítása

Specifikus célok ebben a térségben:

- A települések vonzerejének javítása
- A települések, vállalkozások, kulturális és közösségi tevékenységek fejlesztési és együttműködési képességének, forrásbevonó képességének erősítése

Ezen térség vonatkozásában területi cél az infrastrukturális, közszolgáltatási és szociális ellátási hátrányok csökkentése.

Tolna megye koncepciója e térség vonatkozásában, az elhelyezkedésből adódó hátrányok leküzdése érdekében, szintén kiemelt jelentőséget tulajdonít az infrastrukturális fejlesztéseknek. A közlekedési hálózat megfelelő színvonalú kiépítettsége nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy ez, a jelenleg "perifériának" számító térség is részesüljön a Paksi Atomerőmű bővítéséből adódó gazdasági előnyökből. Tolna megye is fontosnak tartja a helyi értékek, természeti kincsek kiaknázását, a termál- és gyógyturizmus infrastrukturális feltételeinek további fejlesztését, kiegészítő szolgáltatások nyújtását, a természetjáró és vadászturizmus lehetőségeinek felismerését, kiaknázását. Ezek mellett kiváló mezőgazdasági adottságokkal is rendelkezik ez a térség, melynek magasabb szintű hasznosítása szintén kitörési lehetőséget jelent a mostani hátrányos helyzetből.

D) Nemzetközi kapcsolatok

Vállalkozói együttműködések a társadalmi kapcsolatok mellett, főként a fejlett nyugatabbi országokkal, a gépipar területén, valamint mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozói kapcsolatok Európa minden területével, különösképpen a balkáni országokkal.

A célrendszer kapcsolata az EU szakpolitikai céljaival és az OFTK-val

Ebben a fejezetben kívánjuk bemutatni, hogy az EU 2021-2027 időszakra vonatkozó Kohéziós Politikájának 5 tematikus célterülete és a Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió célrendszere hogy jelenik meg a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió, illetve a Tolna Megyei Területfejlesztési Program célkitűzéseiben.

Tolna Megye Területfejlesztési Programjának célrendszere, annak 10 stratégiai célja közvetlenül vagy közvetve az EU 2021-2027 Kohéziós Politikájában megfogalmazott 5 tematikus célterület mindegyikéhez kapcsolódik. (1. sz. ábra) A Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentum valamennyi stratégiai céljához kapcsolódik a megyei program valamelyik stratégiai célja. (2. sz. ábra)

			EU 2021 – 2027 Kohéziós Politika				
	Átfogó célok		Tematikus célterületek				
		Stratégiai célok	PO1 Intelligensebb Európa	PO2 Zöldebb, karbonmentes Európa	PO3 Jobban összekapcsolt Európa	PO4 Szociálisabb Európa	PO5 A polgárokhoz közelebb álló Európa
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	A1	S1	✓	✓	✓		
		S2	✓	✓		✓	✓
		S3		✓			✓
		S4	✓	✓	✓	✓	✓
	A2	S5	✓			✓	✓
		S6				✓	✓
		S7	✓	✓	✓	✓	✓
	A3	S8	✓		✓		✓
		S9		✓	✓	✓	✓
		S10	✓	✓	✓	✓	✓

1. sz. ábra

			Nemzeti Fejlesztés 2030						
	Átfogó célok	Stratégiai célok	Versenyképes, innovatív gazdaság	Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság)	Életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése	Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I	Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom	Jó állam, szolgáltató állam és biztonság	Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	A1	S1	✓		✓	✓			✓
		S2	✓		✓	✓			✓
		S3		✓	✓	✓	✓		✓
		S4	✓		✓	✓			
	A2	S5	✓		✓	✓	✓		✓
		S6		✓	✓		✓		✓
		S7						✓	✓
	A3	S8	✓		✓	✓			✓
		S9		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		S10	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

2. sz. ábra

A helyzetelemzésben és a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptióban a város-vidék viszony több helyen is előtérbe kerül. Szakmai álláspontunk, hogy a város együtt fejlődik a térségével, vagyis akkor fejlődik igazán egy térség, ha annak minden települése tud fejlődni. Kiemelten fontos Tolna megye számára, hogy a megyeszékhely Szekszárd is együtt fejlődjön a térségével.

Szekszárd Megyei Jogú Város a 2021-2027 fejlesztési időszakra az alábbi célokat tűzte ki:

Szekszárd olyan város szeretne lenni, amely képes előremutató módon építeni alrendszeit (gazdaság, környezet, közlekedés stb.) az önálló, tudatos és független városlakók tevékenységeinek és adottságainak okos kombinációjára. Az IKT eszközök segítségével egyre intelligensebbé és hatékonyabbá kíván válni az erőforrás-felhasználás terén, ennek eredményeként költséget és energiát takarít meg. Valamint javul a szolgáltatások és általában véve az élet minősége a településen, továbbá csökken a város ökológiai lábnyoma is. Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap a környezetvédelem mind a háztartásokban, mind vállalati szinten. Az emberek kezdik belátni, hogy bolygónknak végesek az erőforrásai, és a legtöbb nagyvállalat már próbál mindent megtenni a fenntartható fejlődésért. Szerencsére ma már nem kell "választani" a technológia és a környezetvédelem között - hiszen az egyik szolgálhatja a másikat. Emiatt is alakulhatott ki az "okos város" (vagy "smart city") fogalma, amely a legújabb technológiák és innovációk segítségével végez fejlesztéseket

egy adott

településen. Egy okos városban szerephez jut mind az IoT-technológia, mind a kiterjesztett és virtuális valóság, mind a big data-ra épülő technológiák. Az elmúlt években az adatátviteli (pl. 5G mobil internet) és más informatikai lehetőségeknek (pl. IoT eszközök, elektromos és önvezető járművek, 3D modellezés, BIM1, smart grid) köszönhetően számos hatékonyságot növelő innováció (a továbbiakban összefoglaló néven okos technológiák) jelent meg olyan áron, amely a gyors elterjedésüket segíti. Az épületekbe olyan megoldások kerülnek beépítésre, amelyek a működési költségeket minimalizálják, emellett mérhetővé és szabályozhatóvá teszik. Ilyen a megújuló energiák alkalmazása, a külső körülményekre reagáló és a felhasználói szokásokhoz igazított automatizált épületgépészeti rendszer, valamint a facility management (FM) rendszerhez integrált BIM alapú üzemeltetés, és az elektromos járművek hozzákapcsolása az épületek energetikai szabályozó és monitoring rendszeréhez. Mindez alapul szolgálhat Szekszárd okos város koncepciójának, fejlesztési terveinek kidolgozásához, amely a város teljes egészét lefedi a turisztika, szolgáltatások, oktatás, aktív turizmus, borturizmus, közlekedés szervezés, energetikai fejlesztések, közbiztonság, környezet tekintetében.

Várható eredmények:

- ✓ Innovatív, magas hozzáadott értékű, tudásintenzív vállalkozások megjelenése Szekszárdon;
- ✓ Munkahely teremtés;
- ✓ A fiatalok elvándorlásának megállítása;
- ✓ K+F+I tevékenységen keresztül a térségben működő vállalkozások termelékenységének növekedése;
- ✓ Magasan kvalifikált szakemberek visszatelepítése, letelepedése a városban;
- ✓ Szolgáltatási szektor erősödése.

Fenti célkitűzések elérését nagyban segítheti az új Tudásközpont (könyvtár, levéltár) kialakítása, mely várhatóan 2023. nyarán készül el a Modern Városok Program keretében.

2.6. Illeszkedés az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióhoz

A fejlesztési program prioritásai, beavatkozási területei és intézkedései mind szellemiségükben, mind szakmai részleteikben összhangban vannak az OFTK-ban megjelölt célokkal.

Az OFTK 4 hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt, valamint 7 specifikus hosszú távú célt jelöl meg.

Átfogó célok:

- értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Specifikus célok (szakpolitikai és területi):

- versenyképes, innovatív gazdaság,
- gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,

- életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése,
- kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I,
- értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom,
- jó állam, szolgáltató állam és biztonság,
- stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme.

Az OFTK középtávon (2021–2027 között) a stratégiai fókuszokat jelöl ki.

Ezek:

- patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben,
- fordulat a teljes foglalkoztatottság és tudástársadalom felé,
- útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé,
- népesedési és közösségi fordulat,
- területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán.

Az OFTK Tolna megye fejlesztési irányait az alábbiak szerint jelöli ki (4.17-es pont):

- Innovatív környezeti ipar és energetika lehetőségeinek megteremtése, a Paksi Atomerőmű fejlesztéséhez kapcsolódó szak- és felsőoktatási képzés biztosítása.
- Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése (élelmiszeripar, textil- és bőripar, fémfeldolgozás), mezőgazdasági termékek feldolgozása, piaci értékesítése; a biotermelés ösztönzése, az agrármarketing- tevékenység fejlesztése.
- Közúti és vasúti közlekedésinfrastruktúra fejlesztése (M9 gyorsforgalmi út megépítése, Sárbogárd-Dombóvár vasútvonal felújítása, Rétszilas-Bátaszék vasútvonal villamosítása) a táji, környezeti szempontok figyelembevételével.
- A termálvízkincs egészségturisztikai, energetikai és mezőgazdasági hasznosítása.
- A turizmus jelenlévő ágazatainak fejlesztése, tematikus összekapcsolása (termál-, gyógy- és egészség turizmus: Dombóvár, Hőgyész, Tamási, Tengelic, Bonyhád; vadászturizmus: Gemenc, Gyulaj; tájjellegű és kulturális turizmus: Sárköz, szekszárdi fesztiválok; vízi turizmus: Fadd-Dombori, a Sió-csatorna fejlesztése; horgászturizmus: Duna és horgásztavak; borturizmus: Szekszárdi borvidék, Tolnai borvidék).
- Szekszárd, mint megyei fejlesztési pólus központi és idegenforgalmi funkcióinak megerősítése, és a megye városainak képessé tétele az innováció befogadására.

2.7. A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel

A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel

A célrendszer kapcsolódása a Program a Versenyképesebb Magyarországért c. dokumentumhoz

A Program a Versenyképesebb Magyarországért egy olyan alapidokumentum, amelynek vizsgálata a Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció készítése/felülvizsgálata során elengedhetetlen.

A program célja, hogy a hazai gazdaság fejlődése az Európai Unió átlagát 2 százalékponttal haladja meg.

Az országos elképzelések és stratégiai irányok több átfedést is tartalmaznak a Koncepcióval, de több esetben is a megyén túlmutató célokat, programokat fogalmazzak meg.

Beavatkozási területek:

✓ FOGLALKOZTATÁS:

A Magyarországhoz hasonló népességszámú országokban még mindig magasabb a foglalkoztatottak száma, ami azt mutatja, hogy a hazai gazdaságnak komoly munkaerő-tartalék áll rendelkezésére. Elsősorban a veszélyeztetett korcsoportok (fiatalkorúak, kismamák, idősebb munkavállalók) esetében tűnik lehetségesnek az előrelépés, de hosszabb távon arra kell felkészülni, hogy a képzettségi szint emelésére helyeződik át a fókusz. Ebben a folyamatban jelentős szerep hárul a foglalkoztatási osztályokra, valamint a kereskedelmi és iparkamarákra.

Koncepciónkban kiemelt szerepet szánunk azoknak az intézkedések, amelyek célzott támogatással segítik a vállalkozásokat abban, hogy minél több embernek - különös tekintettel a foglalkoztatási szempontból speciális társadalmi csoportoknak - tudjanak munkát adni. Ezt a koncepció II. S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése stratégiai célban részletezzük.

A foglalkoztatás bővítésével foglalkozik még a koncepciónk Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásának és munkához jutásának elősegítése pontja S5 Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban stratégiai célon keresztül.

A koncepció S6 A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése stratégiai cél kiemelten foglalkozik az országos szempontból is fontos korcsoportokkal a családbarát foglalkoztatáspolitikával, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztésével.

✓ VÁLLALATI KÖRNYEZET:

A vállalkozások hosszabb távú, kölcsönös bizalomra épülő kapcsolata az állami szektorral kiemelt jelentőséggel bír. A vállalati környezet átalakítása során nagyobb hangsúlyt kell fektetni a magasabb hozzáadott értékű termelésre.

A vállalati környezet fejlesztése teljes egészében összecseng a koncepcióban meghatározott céljainkkal az alábbiak szerint:

A1 átfogó cél: A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

S1 stratégiai cél: Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

S2 stratégiai cél: Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése

S4 stratégiai cél: Vállalkozások versenyképességének erősítése

Az országos fejlesztési irányokat összhangban támogatjuk a kutatás-fejlesztést, a hozzáadott érték növelést, az oktatási rendszer munkaerőpiaci konformá alakítását (Szakképzés 4.0, felnőttképzés) a versenyképes környezet megteremtését infrastrukturálisan, de környezetkímélő módon.

✓ ADÓZÁS:

A költségvetési mozgástér tágulásával az adószerkezeten belül lehetővé válik a munkára rakódó és a beruházásokat visszafogó terhek csökkenése. Az ország munkamegtartó és tőkevonzó képességének növelésében meghatározó szerepet kap az adózáshoz kötődő adminisztratív terhek lebontása, amelyek elősegítik a gazdaság termelékenységét, illetve fehéredését. A kis- és középvállalkozások részére elkészített adóbevallások (2021) gyorsabb és könnyebb ügyintézással járnak, előmozdítva a vállalkozások jogkövető magatartását.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció közvetlenül nem kapcsolódik az országos adózási folyamatok modernizálásához, viszont annak hatásai a megyében működő vállalkozásokat is pozitívan érintik. A kedvezőbb vállalkozási környezet nagyobb vállalkozásszámot indukál, melynek következtében a megye gazdasága élénkülni fog. Ezáltal a koncepcióban meghatározott gazdaságfejlesztési intézkedéseket több kedvezményezett is igénybe tudja venni.

✓ KÖZSZFÉRA:

A digitalizáció segítségével egyrészt bővül az állami szolgáltatások köre, másrészt újrászervezhetőek a munkafolyamatok. A minőségi szolgáltatások érdekében célszerű olyan eredményességi kritériumokat felállítani, amelyek alkalmasak lehetnek a teljesítmény előtérbe állítására.

A közszféra fejlesztések közvetlenül nem szerepelnek a megye területfejlesztési koncepciójában, de az államigazgatás korszerűsödésével, a szolgáltatások minőségi javulásával mind a lakossági, mind a vállalkozói réteg adminisztrációs terhei csökkennek, egyszerűsödnek, ezzel egyre vonzóbb vállalkozói környezet alakul ki, javul az életminőség és érvényesül az élhetőbb megye átfogó cél megvalósítása.

✓ OKTATÁS:

A folyamatosan bővülő tananyag súlyos terhet rak a felnövő generáció vállára. Az ismeretanyagok elsajátításában a következő időszakban a képesség-centrikus oktatásra helyeződik át a hangsúly. Ez olyan tudást feltételez, ami az elméleti összefüggések mellett a gyakorlatban is hasznosítható. A tanulók alkalmazkodóképességét a munkaadói igények erőteljes megjelenése is előmozdítja.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió kiemelt hangsúlyt fektet az oktatás fejlesztésére az S5 Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő- piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban stratégiai célban. Az országos célokkal összhangban támogatjuk a gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakítását, a szakképzési lehetőségek bővítését és a fiatalok képességeinek kibontakoztatását, idegen nyelvi kompetenciáinak fejlesztését, a közoktatás és a szakképzés színvonalának javítását és az oktatás modernizálását (digitalizálás, e-oktatás).

Az országos esélykiegyenlítő oktatás erősítése koncepciónkban is megjelenik a minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosítása és a korai iskolaelhagyás csökkentése stratégiai alcélban. A felsőoktatás a gazdaság igényeket kiszolgáló fejlesztése/modernizálása a koncepcióban a Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Karának oktató, képző, kutató és fejlesztő munkájának támogatásán keresztül valósul meg.

✓ EGÉSZSÉGÜGY:

Az egészségügyi átalakítások középpontjába a betegségek megelőzése kell, hogy kerüljön. Ezt a különféle szűrőprogramok mellett az alapellátások fejlesztése, kapuőri szerepének megerősítése szolgálja. Amennyiben betegellátásra kerül sor, az egészségügyi kezelések költséghatékonyságát szükséges szem előtt tartani, úgy mint a rövid időtartamú ellátási formák igénybevételét. A korszerű gyógyításhoz a finanszírozásnak is igazodnia kell.

Az egészségügy fejlesztése közvetlen célként két ponton fogalmazódik meg a koncepcióban:

1. indokolt a megyében az egészségipari fejlesztések szélesebb körű támogatása, kiemelten a gyógy- és termálvizek hasznosítása szempontjából, valamint a gyógyászati segédeszközök készítése, gyártása és forgalmazása tekintetében.
2. megyei célként jelenik meg a lakosság egészségének és egészségtudatosságának növekedése, ami számos egészségügyi, társadalmi és gazdasági szervezetre ró feladatot, hiszen csak ezek együttműködése esetén van esély az érdemi fejlődésre. A hatékony egészségkommunikáció és az egészségfejlesztési programok növelhetik a lakosság fizikai aktivitási szintjét, hozzájárulhatnak a függőségek visszaszorításához, valamint növelhetik a lakossági szűrések látogatottságát és a helytelen életmóddal összefüggő betegségek megelőzésének hatékonyságát.

Az országos irányvonallal megegyezően a megyében is fontos a lakosság egészségtudatosságának növelése, a prevenció erősítése, az ellátási formák összhangjának megteremtése, a szükségletekhez igazodó egészségügy kialakítása.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió szorosan illeszkedik a Program a Versenyképesebb Magyarorszáért c. dokumentumhoz, alapjaiban azonos célokat és irányokat határoz meg. A Konceptió reagál az országos fejlesztési irányokra, melyeket a megyei szintre képez le.

		Program a Versenyképesebb Magyarorszáért (2019-)					
		Adózás	Foglalkoztatás	Közfélra	Egészségügy	Oktatás	Vállalati környezet
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	S1	✓				✓	✓
	S2		✓				✓
	S3						
	S4	✓	✓				✓
	S5		✓		✓	✓	✓
	S6				✓		
	S7				✓	✓	
	S8						✓
	S9				✓	✓	
	S10		✓		✓	✓	✓

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiához

Átfogó célja: _

„A folytonosan változó társadalmi-humán-gazdasági-természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása”

A megyei célrendszerben megjelennek a társadalmi-humán vonatkozások is: a gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakításában, a szakképzési lehetőségek bővítésében, az atomerőmű igényeihez igazodó műszaki képzés bővítésében, az oktatás modernizálásában a digitalizálás és e-oktatás segítségével, valamint a közösségfejlesztő szakemberképzés megvalósításában.

Humán és egyben gazdasági vonatkozás a családbarát foglalkoztatáspolitikára, az atipikus foglalkoztatási lehetőségek kiterjesztésével, valamint a bérház és háztáji program bevezetése kistelepüléseken.

Gazdasági vonatkozású külső környezethez való alkalmazkodás a célrendszerünkben a logisztikai bázisok kialakítása, az ipari parkokhoz kapcsolódó inkubáció- és szolgáltatásbővítés, a gazdasági klaszterek létrehozása, a vidéki termelés fokozását elősegítő TÉSZ-ek, BÉSZ-ek létrehozása termékpályánként, valamint a falusi turizmus erősítésére a falusi vendégasztal működtetésének elősegítése.

A természeti környezethez való alkalmazkodás a célrendszerünkben több fejezetben is megjelenik, mind gazdasági/ipari, mind mezőgazdasági vonatkozásban, mind pedig a megye természeti értékeire építő turisztikai hasznosításban (védett természeti

területek, Sió, Duna, gyógyvizek), a klímavédelemben és környezettudatos, helyi erőforrásra támaszkodó energiahasznosításban, valamint az ökológiai településtervezés gondolkodásában.

Alapvető célja:

Emberi erőforrások – cél a népességben stabil, egészséges, a kor kihívásainak megfelelő készségekkel és tudással rendelkező emberek alkotta, a kirekesztettséget fokozatosan csökkentő társadalom.

Demográfiai vonatkozásban célrendszerünkben is megjelenik a bevándorlási politikára ösztönző törekvés a vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetésével, adókedvezmények nyújtásával. Önmagában a népességszám stabilizálása, az idősök egészségmegőrzése és társadalmi együttműködésben való szerepük biztosítása, valamint a versenyképes munkabérek biztosítása célrendszerünk egészének törekvései, illetve a megye jövőképeinek meghatározása során mindez közvetlenül is megfogalmazódik. („Boldog, elégedett, aktív és egészséges emberek.”)

Az *egészségre* vonatkozó célok közvetlenül nem jelennek meg célrendszerünkben: halandóság csökkentése, krónikus nem fertőző megbetegedések számának csökkentése, egészségkockázatos magatartási formák arányának mérséklése, valamint a környezeti kockázati tényezők mérséklése. A betegségek megelőzése a célrendszerünkben az aktív élettel jelenik meg (a foglalkoztatottság növelésével és a szabadidő aktív eltöltésével).

Tudás témakörében nálunk a minőségi szakképzés, a szakképzési rendszer bővítése, modernizálása, valamint a földrajzi hátrányokat leküzdő, esélyegyenlőséget teremtő távoktatás gondolata jelenik meg, mely részben egyezik a Keretstratégia céljával, az életen át tartó tanulással és a munkavégzéshez szükséges tudás, készségek és kompetenciák elsajátításával, valamint a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésével. Az innováció és a tudásalapú gazdaság a gazdaságfejlesztési céljaink között jelenik meg, valamint a helyi adottságainkra építő megyei K+F+I központok kialakításánál.

A hétköznapi életstratégiákkal kapcsolatos ismeretek átadása, az oktatásban töltött idő növelése, az oktatási rendszer szelektivitásának csökkentése közvetlenül nem jelenik meg a célrendszerünkben.

A *társadalmi kohézió* törekvései, mint a szegénység és az etnikai alapú társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem az oktatáson és a munkavállalás elősegítésén keresztül külön fejezetben kapott helyet a célrendszerünkben.

Társadalmi erőforrások – cél a fenntarthatóságot támogató kultúra kialakítása, a fenntartható társadalom szempontjából pozitív értékek, erkölcsi normák és attitűdök erősítése.

A *bizalom infrastruktúrájának erősítését* célzó pontok, mint a korrupció és gazdasági járadékvadászat elleni fellépés, az állami szabályozórendszer stabilitásának megteremtése, valamint a kormányzás kiszámíthatóságának erősítése nem jelennek meg a célrendszerünkben.

A *munka társadalmi körülményeire* vonatkozó célkitűzések közül a munkakörülményekkel való elégedettség és örömezés növelése jelenik meg a célrendszerünkben elsősorban az atipikus foglalkoztatási lehetőségek kiterjesztésével, illetve a családbarát foglalkoztatáspolitiká megteremtésével.

A foglalkoztatottság javítása a vidéki emberek esélyegyenlőségén keresztül jelenik meg célrendszerünkben, a vidéki térségek helyi adókedvezmény támogatásával, vállalkozások támogatásával, ezáltal munkahelyek teremtésével, illetve a nők foglalkoztatási helyzetének javításával, a közmunkaprogram racionalizálásával. A társadalmi kirekesztettség mérséklése szintén megjelenik a célrendszerünkben.

A családi értékek erősítése párkapcsolatokhoz és házassághoz kapcsolódó értékrendje közvetlenül nem jelenik meg célrendszerünkben.

A múlt örökségének ápolása, kulturális szolgáltatások fejlesztését képező, illetve az identitás megerősítése megjelenik az épített örökség (egykori kúriák, kiskastélyok) védelmében, fenntartható hasznosításában, funkcióbővítésében, valamint a megye hagyományos, régi múltú ipari ágazatainak újbóli felvirágoztatásában (tejipar, bőr- és textilipar, borászat és pincefalvak népszerűsítése), illetve a német nemzetiségi gyökerekre támaszkodó, német kapcsolatokat felhasználó gépgyártás erősítésében. Továbbá a helyi identitás tudat erősítése önálló elemként is megjelenik célrendszerünk, a helyi közösségfejlesztő szakemberek képzésén, alkalmazásán keresztül.

Természeti erőforrások - *A természeti erőforrás felhasználási* korlátainak érvényesítése és a termelési technológiai korlátok vagy termék szabványok érvényesítése a jövőbeli fejlesztések során megyénk számára is kiemelten fontos, ugyanakkor jelenleg Tolna megye a kevésbé környezetterhelő megyék közé tartozik, területén nem működnek magas kibocsátási értékekkel rendelkező üzemek.

Biodiverzitás, megújuló természeti erőforrások témakörben a megye célrendszere kiemeli a megújuló energiaforrások hasznosítását a geotermikus-, nap- és szélenergia, a biomassa és biogáz, valamint a termálvíz jobb kihasználásával, az ökológikus településtervezés szemléletével, a környezettudatos építési módok alkalmazásával, biogazdálkodás elterjesztésével, természetközeli oktatás (erdei iskola) népszerűsítésével, valamint a megújuló energiafelhasználásra alapozott kutatóközpont létrehozásával Tamásiban. A biodiverzitás, természetközeli értékek elsősorban az aktív- és ökoturisztikai hasznosítással jelennek meg célrendszerünkben, mint a védett természeti területek, Gemenci-erdő, Völgyesség, Pacsmagi-tavak területén, Sió és Duna mentén megvalósítható vadász-, horgász-, valamint vízi- és kerékpáros turizmus. Megjelenik a fenntartható mezőgazdaság is, öntözőrendszerek kiépítésével, az öntözhető területek növelésével, valamint víztározók létesítésével, a klímaváltozás mezőgazdaságra gyakorolt negatív hatásainak csökkentésével, mely igazodik a Keretstratégia talaj termőképességének fenntartása céljához. Önmagában az ökoszisztéma-szolgáltatások kimerítésének megakadályozása, a természetes területek beépítési sebességének csökkentése és a fenntartható hozamon alapuló gazdálkodás az ökogazdálkodás, az agrárkörnyezet-gazdálkodás és az ökológikus gondolkodás népszerűsítésén keresztül jelenik meg a célrendszerünkben.

Az embert érő környezeti terhelések csökkentése több helyen is megjelenik (pl.: levegőtisztaság-védelem, kármentesítés, zöld felületek növelése, zöldmezős beruházások helyett barnamezős területek újrahasznosításának priorizálása) a célrendszerben, azonban a megyében a környezeti elemek szennyezettségének mértéke nem jelentős, megmaradt ezek természetközeli állapota. A jövőbeli fejlesztések is a horizontális célok, elvek mentén valósulnak meg ez garantálja, hogy a megye továbbra is megőrzi természeti értékeit és gátat szab a nagy környezeti terheléssel, kárral járó beruházásoknak.

Nem megújuló természeti erőforrások ésszerű gazdálkodása a célrendszerben Nagymányok és Váralja térségében a kőszén modern kori hasznosításával és a kőbányászat továbbfejlesztésével jelenik meg. Természetesen nem a kőszén bánya újraindításáról van szó, hanem a területen nagy mennyiségben jelen lévő jó minőségű kőszén kis mennyiségben történő felhasználásáról és erre épülő IT és vegyipari fejlesztési lehetőségek térségi meghonosításáról.

Gazdasági (fizikai) erőforrások – Fontos az önrendelkezés megfelelő szintjének fenntartása a gazdaságpolitikai döntésekben. Cél a fizikai tőke szelektív gyarapítása, a

közösségi tőkejavak amortizációjának pótlása. Kiemelt feladat a vállalkozói réteg megerősítése, a hazai tőkebefektetések fokozatos növelése, külföldi kitettségünk csökkentése

A lokalizáció és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok kihasználása közötti ésszerű arány megteremtése és a helyi gazdasági kapcsolatok (pl. város és vidéke) erősítése is megjelenik a célrendszerben a helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítésével, helyi bolthálózatokban történő értékesítéssel, valamint a mezőgazdasági alapanyag szállítását kiszolgáló helyi és térségi logisztikai bázisok kialakításával.

A vállalkozói tőke és az innováció erősítésén és a foglalkoztatás bővítésén belül a megye célrendszerében is megjelenik az üzleti környezet fejlesztése és az innovációs ráfordítások hatékonyságának növelése az egyes termelési ágazatokhoz kapcsolódó K+F+I ráfordítások támogatásán keresztül – borászati K+F központ Szekszárdon, mezőgazdasági kutatóközpontok Dombóváron és Tamásiban, energetikai K+F bázis Pakson és Tamásiban.

A költségvetési politika államadósság csökkentés célja nem jelenik meg közvetlenül a megyei koncepcióban, sem az *életpálya-finanszírozás* jóléti célú átcsoportosítása.

		Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (2012-2024)			
		Emberi erőforrások (Népesség, tudás, egészség, szegénység, kirekesztettség – társadalmi kohézió)	Társadalmi erőforrások	Természeti erőforrások	Gazdasági erőforrások (Vállalkozói tőke, innováció, foglalkoztatás, makrogazdasági egyensúly)
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	S1	✓			✓
	S2				✓
	S3		✓	✓	
	S4				✓
	S5	✓	✓		
	S6	✓	✓		
	S7		✓		
	S8				✓
	S9	✓	✓		
	S10	✓			✓

A célrendszer kapcsolódása Magyarország 2020. évi Nemzeti Reform Programjához

A 2020. évi Nemzeti Reform Program (Program) a Konvergencia Programmal együtt, azzal összhangban készült dokumentum, melyben külön fejezet szól a COVID-19 okozta járványügyi helyzettel és az annak kezelése érdekében meghirdetett Gazdaságvédelmi Akciótervvel.

A dokumentum a sikeres felzárkózás alapjának tekinti a makrogazdasági stabilitás megteremtését, ami a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió átfogó céljaiban is hangsúlyos szerepet kapott.

Azt is rögzíti a Program, hogy a válság leküzdéséhez, a konvergencia folytatásához elengedhetetlen a vállalkozások megerősítése, a beruházások fenntartása és a tőkefelhalmozás folytatása mind a fizikai infrastruktúrában, mind a humán tőkében; ez a megállapítás teljes mértékben összhangban van Tolna megye jövőképevel, ágazati, stratégiai és horizontális céljaival egyaránt.

A koncepció céljai a Program alábbi intézkedéseivel kapcsolódnak a legszorosabban:

✓ **Növekedésösztönző politikák**

A vállalkozásfejlesztés, a kis- és középvállalkozások támogatása, a kutatás-fejlesztés és innováció ösztönzése a megyei célrendszerben is megjelenik, elsősorban ezen célok elérésére irányul az A1 A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése átfogó cél (ezen belül az S1, S2 és S4 stratégiai célok), továbbá illeszkedik hozzá a fiatalok vállalkozók támogatását is tartalmazó S6 stratégiai cél.

A digitalizáció elterjedésének elősegítése, a digitális kompetenciák fejlesztése a kutatás-fejlesztési együttműködések ösztönzésére és az oktatás fejlesztésére, az oktatás modernizációjára (digitalizálás, e-oktatás) irányuló beavatkozások keretében kap szerepet.

✓ **Foglalkoztatás**

A megyei koncepció vállalkozásfejlesztési beavatkozásai is hozzájárulhatnak a foglalkoztatottsági szint növeléséhez, az S6 stratégiai célban pedig kiemelt szerepet kap (családbarát foglalkoztatáspolitikai, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztése, fiatalok vállalkozóvá válásának segítése).

✓ **Szegénység**

Felzárkózást szolgáló intézkedések (egészségügyi alapszolgáltatások fejlesztése, óvodai és bölcsődei infrastruktúra fejlesztése, bérletprogram) a megyei koncepció Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió átfogó célján belül stratégiai célokban kerülnek nevesítésre.

✓ **Oktatás**

Köznevelési és felsőoktatási infrastrukturális fejlesztésekkel, a szakképzési intézményrendszer fejlesztésével összefüggő intézkedéseket tartalmaz a megyei koncepció S5 stratégiai célja. A gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer, a felnőttképzés, a közoktatás és a szakképzés színvonalának javítása és az oktatás modernizálása, a digitális oktatáshoz szükséges infrastrukturális feltételek megteremtése a következő időszak egyik legfontosabb feladata.

✓ **Egészségügy**

Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése a megyei koncepció S2 stratégiai céljának egészségügyi és egészségipari fejlesztést tartalmazó beavatkozásához kapcsolódik, az egészségmegőrző, prevenciós intézkedések az S6 stratégiai célon belül, a lakosság egészségtudatosságának növelésére irányuló beavatkozással vannak összhangban.

✓ **Fenntartható gazdaság – klíma-, energiapolitika, közlekedés**

Az energetikai szempontú együttműködések tartalmazó S1 stratégiai cél, a környezeti

elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztéseket tartalmazó S3 stratégiai cél, a helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítését, a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklését, az energiahatékonyság növelését is tartalmazó S8 stratégiai cél, valamint a helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítást, az ökológikus gondolkodást tartalmazó S9 stratégiai cél is nagymértékben illeszkedik a környezettudatos gazdaságfejlesztésre, fenntartható gazdaság és klímasemlegesség megvalósítására vonatkozó törekvésekhez.

A közlekedési infrastruktúra - klímasemlegesség eléréséhez hozzájáruló szempontú - korszerűsítésével, továbbfejlesztésével kapcsolatos beavatkozásokat javasol a megyei koncepció S3 és S9 stratégiai célja is (kerékpáros turizmus feltételeinek fejlesztése, illetve helyi és helyközi közlekedés keresletorientált racionalizálása)

		Nemzeti Reformprogram (2020)							
		Növekedés- ösztönző politikák	Üzleti környezet, szabályozás	Foglalkoz- tatás	Családpoliti kai intézkedése k	Szegénység	Oktatás	Egészségüg y	Fenntartható gazdaság – klíma, energiapolitika, közlekedés
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	S1	✓							✓
	S2	✓						✓	
	S3								✓
	S4	✓							
	S5	✓					✓		
	S6	✓		✓		✓		✓	
	S7								
	S8								✓
	S9								✓
	S10	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓

A célrendszer kapcsolódása A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiájához 2019-2030

A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája a vállalkozások ösztönzését, erősítését célozza meg a címében is nevezett gazdasági szektorban. A Tolna Megyei koncepciók kidolgozásakor mindig is különösen kiemelt szerepet kapott ez a szektor, így természetes a két tervezési dokumentum közötti átfedés, hasonlóság, bár kicsit más léptékkal, más nézőpontból közelítve a gazdaság fejlesztését.

A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiájának célrendszere röviden:

Átfogó célok:

- A komoly növekedésre képes vállalati kör értékteremtő képességének megerősítése
- A teljes KKV-szektor számára a működéshez szükséges kiszámítható keretek biztosítása

Másodlagos célok

- A KKV-k termelékenységének növelése
- A hazai tulajdonú KKV-k által előállított hozzáadott érték növelése
- A KKV-k exportképességének növelése

A kitűzött átfogó és másodlagos célokat a Stratégia a következő hét területen történő beavatkozások útján kívánja elérni.

1. Vállalkozóbarát szabályozási és adózási környezet megteremtése
2. A KKV-k üzleti környezetének és az e-kormányzat eszközeinek fejlesztése
3. A KKV-k fejlődési képességének, innovációs és digitális teljesítményének erősítése
4. KKV-k finanszírozáshoz jutásának ösztönzése
5. A KKV-k nemzetköziesedésének elősegítése
6. A szükséges tudás megszerzése
7. Generációváltás

A két tervdokumentumból megállapítható, hogy az átfogó céljai, stratégiai, illetve másodlagos céljai a gazdaságfejlesztés tekintetében messzemenően illeszkednek egymáshoz.

Mind a megyei célok, mind az országos törekvések a vállalkozó szektor megerősítését, hátrányainak leküzdését kiemelten fontosnak tartja. A két tervdokumentumban közvetlenebbül a célok kitűzése tekintetében a megyei stratégiai célokkal az országos stratégia másodlagos céljainak hét területre osztott beavatkozásai feleltethetők meg, a tervdokumentumok koherenciája itt figyelhető meg leginkább.

A Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójában az S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése stratégiai cél kapcsolódik a legszorosabban A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiájához, hiszen minden egyes beavatkozási területhez jelölhető kapcsolódás, mivel lényegi tartalma kiterjed a foglalkoztatási képesség fejlesztésére, a technológiai, szervezeti újítások ösztönzésére, a vállalkozásokhoz kapcsolódó közvetlenül nem termelő tevékenységek, szolgáltatások fejlesztésére (PI marketing), vállalkozásvezetési tanácsadás és képzés elősegítésére, valamint a vállalkozások infokommunikációs erősítésére, energiahatékonyságuk elősegítésére és a tőkeerősítés lehetőségeinek bővítésére.

Természetesen a megyei érdekek és törekvések egyik fő motorja a gazdaság élénkítés, így számos más kapcsolódási pont is megjelölhető.

Mindkét dokumentum kiemelt helyen foglalkozik a K+F tevékenységek fejlesztésével, ösztönzésével, a vállalkozások épített és jogi környezetének optimalizálásával. A szakképzés és felnőttképzés fejlesztésének segítségével a vállalkozások számára a megfelelően képzett szakemberek biztosítására, a hátrányos helyzetű munkavállalók

munkaerőpiaci helyzetének javítására is mindkét dokumentum nagy hangsúlyt fektet.

A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiájának mind a 7 beavatkozási területe megjelenik a megyei tervezési elképzelésekben.

1. Vállalkozóbarát szabályozási és adózási környezet megteremtése: a foglalkoztatási képesség fejlesztésén keresztül az S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése, a családbarát, atipikus foglalkoztatás környezeti feltételeinek fejlesztésén keresztül az S6 A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése, a vidéki letelepedés adókedvezmények vállalkozásoknak történő bevezetésén keresztül az S9 Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése megyei célokhoz.

2. A KKV-k üzleti környezetének és az e-kormányzat eszközeinek fejlesztése: az infokommunikáció fejlesztésével az S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése, a szolgáltató szektor erősítésével az S6 A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése, a mobil közszolgáltatások kistélepedéseken történő fejlesztésével az S9 Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése.

3. A KKV-k fejlődési képességének, innovációs és digitális teljesítményének erősítése: K+F+I központok kialakításával az S1 Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályáinként, a foglalkoztatási képesség és a technológiai, szervezeti újítások, valamint az energiahatékonyság kapcsán az S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése, a termelői és értékesítői szövetkezetek létrehozásával, a feldolgozó kapacitások termelői összefogásával, a helyi termék, helyi piac fejlesztéssel, a mezőgazdasági energiahatékonyság növelésével az S8 Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel.

4. A KKV-k finanszírozáshoz jutásának ösztönzése: a Vállalkozások tőkéhez jutási lehetőségeinek szélesítése kapcsán az S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése, a termelői és értékesítői szövetkezetek létrehozásával.

5. A KKV-k nemzetköziesedésének elősegítése: a különböző ipari, termelői ágazatok erősítése, kapacitásainak növelése az S2 Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése, a Kis- és középvállalkozások szolgáltatásfejlesztése a KKV-szektor fő üzleti tevékenységen kívüli, azokat támogató folyamatok (pl. marketing, sales, hálózatépítés, asszisztencia) fejlesztése az S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése, a termelői és értékesítői szövetkezetek létrehozásával.

6. A szükséges tudás megszerzése: Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése képzésekkel, szaktanácsadással az S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése, a termelői és értékesítői szövetkezetek létrehozásával, Felnőttképzés fejlesztésével, a közoktatás erősítésével, a gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakításával az S5 Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban.

7. Generációváltás: Termék-, technológiai és szervezeti újítások ösztönzése és támogató környezet megteremtése, Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése képzésekkel, szaktanácsadással az S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése, a termelői és értékesítői szövetkezetek létrehozásával szervesen kapcsolódik a két tervezési dokumentumban.

Összességében elmondható, hogy az országos elképzelések és a megyei koncepció több ponton egybevágh, egymást kiegészíti. A megyei tervek helyi, lokális, míg az országos stratégia ehhez képest globálisan kezeli ugyanazokat a gazdaság élénkítő célkitűzéseket.

			A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030						
	Átfogó célok	Átfogó célok	- A komoly növekedésre képes vállalati kör értékteremtő képességének megerősítése - A teljes KKV-szektor számára a működéshez szükséges kiszámítható keretek biztosítása						
		Stratégiai / másodlagos célok	- A KKV-k termelékenységének növelése - A hazai tulajdonú KKV-k által előállított hozzáadott érték növelése - A KKV-k exportképességének növelése						
			Vállalkozóbarát szabályozási és adózási környezet megteremtése	A KKV-k üzleti környezetének és az e-kormányzat eszközeinek fejlesztése	A KKV-k fejlődési képességének, innovációs és digitális teljesítményének erősítése	KKV-k finanszírozás hoz jutásának ösztönzése	A KKV-k nemzetköziesedésének elősegítése	A szükséges tudás megszerzése	Generációváltás
Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciója 2021-2030	A1	S1			✓				
		S2					✓		
		S3							
		S4	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	A2	S5						✓	
		S6	✓	✓					
		S7							
	A3	S8			✓				
		S9	✓	✓	✓				
		S10	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 (NTS 2030) című dokumentumhoz

Az NTS 2030-ban olvasható „vízió” alapján a turizmus lesz 2030-ban a fenntartható gazdasági fejlesztés húzóágazata, ami minőségi élménykínálattal rendelkezik, széles körben elérhető, hozzáférhető, és innovatív megoldásokat alkalmaz. A turizmusban való munkavállalás stabil megélhetést és vonzó karrierpályát kínál, hozzájárul helyi értékeink megismertetéséhez és a hazai természeti és épített örökség népszerűsítésén keresztül a nemzettudat erősödéséhez.

A stratégia pillérei a Kiszalud Turisztikai Fejlesztési Program, a célzott

marketingkommunikációs tevékenység, az elhivatott szakemberek és a visszahívó

vendégszeretet, a megbízható adatok, mérhető teljesítmény, a transzparens, kiszámítható szabályozás és ösztönzés, az ágazati szereplők együttműködése, valamint az identitás és kötődés erősítése.

A stratégia célrendszerét horizontális beavatkozási területek teszik teljessé, a következőkben az ezekhez való kapcsolódás, illeszkedés kerül bemutatásra. Horizontális célok:

- ✓ Együtt élő turizmus
- ✓ Családbarát turizmus
- ✓ Hozzáférhető turizmus
- ✓ Érthető turizmus
- ✓ Digitális turizmus

Tolna megye S3 számú stratégiai célja (A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása) keretében tervezett beavatkozások mindegyike illeszkedik az NST 2030 horizontális céljaihoz. Megyénk, vidékies jellege miatt, kimondottan a családok, baráti társaságok számára kínál kikapcsolódási lehetőségeket. Természeti és építészeti értékeink jó lehetőséget nyújtanak a szabadidő aktív eltöltésére, térségünk rejtett kincseinek megismerésére, ezáltal a nemzeti kötődés erősítésére.

A fizikai hozzáférés (akadálymentesítés, parkolási lehetőség, kiszolgáló egységek megléte) biztosítása ma már alapkövetelmény, hiszen csak ezek rendelkezésre állása esetén számíthatunk arra, hogy térségünk, attrakcióink vonzó célpontot jelentenek a turisták számára, akik – reményeink szerint – pozitív tapasztalataiknak köszönhetően visszatérő vendégek lesznek nálunk, és családjuk, barátaik és ismerőseik körében is jó hírünket keltik.

A mai kor követelménye továbbá az azonnal rendelkezésre álló információ, a digitalizáció széles körű elterjedése, ami a turizmusban is egyre hangsúlyosabb szerepet kap, éppen ezért jelenleg zajló, illetve a jövőben megvalósuló fejlesztéseink kapcsán kiemelt figyelmet fordítunk a (többnyelvű) tájékoztatásra, a digitális szolgáltatások minél szélesebb körű alkalmazására.

Fenti cél eléréséhez kapcsolódik a turizmusban, vendéglátásban dolgozók idegen nyelvi képzése, ami az S4 stratégiai cél részeként jelenik meg.

			Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030				
	Átfogó célok	Stratégiai célok	A) A Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program – desztinációs logikán alapuló termék- és attrakciófejlesztés, alapinfrastruktúra-fejlesztés B) Stratégiai márkakommunikáció, célzott marketingkommunikációs kampányaktivitás és értékesítés C) Elhivatott szakemberek, visszahívó vendégszeretet D) Megbízható adatok, mérhető teljesítmény E) Transzparens, kiszámítható szabályozás és ösztönzés F) Iránymutatás és együttműködés G) Identitás és kötődés				
		Horizontális célok	Együtt élő turizmus	Családbarát turizmus	Hozzáférhető turizmus	Érthető turizmus	Digitális turizmus
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	A1	S1					
		S2					
		S3	✓	✓	✓	✓	✓
		S4					
	A2	S5			✓		
		S6					
		S7					
	A3	S8					
		S9					
		S10	✓	✓	✓	✓	✓

A 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2)

- ✓ Hazai Dekarbonizációs Útiterv
- ✓ Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia
- ✓ „Partnerség az éghajlatért” Szemléletformálási Terv

A jövőképek elérése érdekében a NÉS-2 háromszintű célrendszerre épül, amelyek célhierarchiában rendeződnek egymáshoz. A célhierarchián belül az átfogó célok a hazai éghajlatpolitika prioritásait adják meg, míg a specifikus célkitűzések és a beavatkozási területek az átfogó célok részletesebb, szakterületi kifejtését jelentik.

A NÉS-2 a mitigáció – adaptáció – szemléletformálás tematikahármasnak megfelelően magában foglalja az üvegházhatású gázok kibocsátás-csökkentésének céljait, prioritásait és cselekvési irányait tartalmazó Hazai Dekarbonizációs Útitervet (HDÚ). Az éghajlatváltozás

várható magyarországi hatásainak, természeti és társadalmi, gazdasági következményeinek, valamint az ökoszisztémák és az ágazatok éghajlati sérülékenységének értékelése szintén a NÉS-2 részét képezi, amelyre alapozva Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia (NAS) épül a dokumentumba. Az alkalmazkodás és felkészülés koncepcionális keretei érintik többek között a vízgazdálkodás, a vidékfejlesztés, az egészségügy, az energetika, a turizmus és más ágazatok éghajlatbiztonsággal kapcsolatos helyzetét, kockázatait, megvizsgálva a felkészülés lehetséges cselekvési irányait. A hazai dekarbonizáció és az éghajlati alkalmazkodás teendőit éghajlati szemléletformálási program (Partnerség az Éghajlatért Szemléletformálási Terv) egészíti ki.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió átfogó céljainak meghatározását elsősorban a koncepció helyzetértékelése során meghatározott fejlesztési irányok határozták meg, valamint azok a megyei sajátosságok (erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek) amelyek közvetlen beavatkozásokat igényelnek.

Három fő terület fejlesztése kiemelten fontos:

- ✓ gazdaságfejlesztés, hogy az emberek számára új munkahelyeket hozzunk létre és megőrizzük a meglévőket:
- ✓ humánerőforrás-fejlesztés, hogy a megszerzett tudást, szakértelmet helyben tartsuk, hogy a gazdaság igényeit jobban ki tudjuk elégíteni:
- ✓ vidékfejlesztés, hogy a megye vidékies jellege ne hátrány, hanem előny legyen az itt élők számára, hogy a megye középső aprófalvas térsége ne még inkább leszakadjon, hanem a városokkal együtt, azokhoz felzárkózva (funkcionális térségként) tudjon fejlődni, a vidékies jellegből adódó lehetőségek kiaknázásával, a természeti erőforrások védelmének szem előtt tartásával.

A két fejlesztési koncepció szorosan illeszkedik egymáshoz, hiszen a megyei gazdaságfejlesztési, vidékfejlesztési célok megvalósítása a környezettudatosság, klímavédelem, és ökológiai szemlélet mentén képzelhető el hosszútávon fenntartható eredményeket, csak ezen elvek mentén tervezve, megvalósítva lehet elérni.

A NES-2 célrendszere röviden:

Átfogó célok:

- Fenntartható fejlődés egy változó világban
- Adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése

Specifikus célkitűzések, és a hozzájuk kapcsolódó beavatkozási területek:

1. Dekarbonizáció (Hazai Dekarbonizációs Útiterv)
 - 1.1. A fosszilis energiahordozók kiváltásának elősegítése
 - 1.2. Az energiahatékonyság növelése
 - 1.3. Természeti erőforrások igénybevétele mérséklése
 - 1.4. Zöldgazdaság fejlesztése
 - 1.5. Erdőtelepítés
 - 1.6. Kutatások, fejlesztések, innovációk, demonstrációs projektek támogatása

2. Éghajlati sérülékenységi vizsgálata
 - 2.1. NATÉR kidolgozása, fenntartása
 - 2.2. Éghajlatváltozási alap- és alkalmazott kutatások megvalósítása
 - 2.3. Sérülékenység, módszertan mutatók kidolgozása
3. Alkalmazkodás és felkészülés (Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia)
 - 3.1. Természeti erőforrások megóvása
 - 3.2. Sérülékeny térségek alkalmazkodási lehetőségeinek támogatása
 - 3.3. Sérülékeny ágazatok alkalmazkodása
 - 3.4. Nemzetstratégiai területek kockázat kezelése, alkalmazkodása
 - 3.5. A társadalom alkalmazkodóképességének javítása
 - 3.6. Kutatások, innovációk támogatása
4. Éghajlati partnerség
 - 4.1. Horizontális integráció az államigazgatásban
 - 4.2. Partnerség a médiával
 - 4.3. Szemléletformálás az oktatásban
 - 4.4. Társadalmi kampányok a klímatudatosságért
 - 4.5. Hálózatépítés az érdekeltekkel

A koherencia, összekapcsolódás a két tervezési dokumentum között több ponton szorosan jelentkezik.

A Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójában egyes stratégiai célok megnevezésében is, de tartalmukban különösen megjelenik az éghajlatváltozás hatásainak csökkentése, a jövőre vonatkozó várható éghajlati változások mérséklése.

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójának stratégiai céljai az alábbi pontokon mutatnak koherens kapcsolatot:

S1 Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként stratégiai cél legfőbb kapcsolata a NES-2 1 Dekarbonizáció specifikus célján belül az 1.6.Kutatások, fejlesztések, innovációk, demonstrációs projektek támogatása, valamint a 3.Alkalmazkodás és felkészülés specifikus célján belül található 3.6.Kutatások, innovációk támogatása beavatkozási területtel figyelhető meg.

S3 A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása stratégiai cél vonatkozásában megfigyelhető a NES-2 mind a négy specifikus célterülete, valamint azok beavatkozási területeinek összefonódása. Az összhang különösen megjelenik a 1.1 A fosszilis energiahordozók kiváltásának elősegítése, az 1.5.Erdőtelepítés, a 2.2.Éghajlatváltozási alap- és alkalmazott kutatások megvalósítása, a 3.1.Természeti erőforrások megóvása, a 4.2.Partnerség a médiával, a 4.3.Szemléletformálás az oktatásban, valamint a 4.4.Társadalmi kampányok a klímatudatosságért beavatkozási célterületein.

S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése stratégiai célkitűzés energiahatékonyság ösztönző törekvései összhangban vannak a NES-2 1.Dekarbonizáció specifikus célterületén belül található 1.1.A fosszilis energiahordozók kiváltásának elősegítése, az 1.2.Az energiahatékonyság növelése, az 1.4.Zöldgazdaság fejlesztése beavatkozási területek tartalmával.

S7 Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése stratégiai célkitűzés a

közsférára vonatkozó energiahatékonysági törekvésein keresztül kapcsolódik a NES-2 a 1.Dekarbonizáció specifikus célterületén belül található 1.1.A fosszilis energiahordozók kiváltásának elősegítése, az 1.2.Az energiahatékonyság növelése, az 1.3.Természeti erőforrások igénybevétele mérséklése beavatkozási területeihez.

S8 Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel stratégiai célkitűzés csapadékvíz, folyóvíz kezelés, mezőgazdasági kockázat csökkentés és energiahatékonyság növelés törekvései mutatnak összhangot elsősorban a NES-2 3.Alkalmazkodás és felkészülés specifikus céljai belül a 3.1.Természeti erőforrások megóvása, a 3.2.Sérülékeny térségek alkalmazkodási lehetőségeinek támogatása, a 3.3.Sérülékeny ágazatok alkalmazkodása, valamint a 3.4. Nemzetstratégiai területek kockázat kezelése, alkalmazkodása beavatkozási területeivel.

S9 Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése stratégiai cél a vidékies városfejlesztés, a turisztika fejlesztés, a zöldfelület növelés és a helyi alternatív energia használatának ösztönzése vonatkozásában szorosan kapcsolódik a NES-2 az 1.Dekarbonizáció specifikus cél mind a 6 beavatkozási területéhez, a 3.Alkalmazkodás és felkészülés specifikus cél 3.1.Természeti erőforrások megóvása, 3.2.Sérülékeny térségek alkalmazkodási lehetőségeinek támogatása, valamint 3.3.Sérülékeny ágazatok alkalmazkodása beavatkozási területeihez, a 4.Éghajlati partnerség specifikus cél 4.2.Partnerség a médiával, 4.3.Szemléletformálás az oktatásban, valamint a 4.4.Társadalmi kampányok a klímatudatosságért beavatkozási területeihez.

			Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia Hazai Dekarbonizációs Útiter Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia „Partnerség az éghajlatért” Szemléletformálási Terv			
	Átfogó célok	Átfogó célok	- Fenntartható fejlődés egy változó világban - Adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése			
		Stratégiai / másodlagos célok	Dekarbonizáció (Hazai Dekarbonizációs Útiter)	Éghajlati sérülékenység vizsgálata	Alkalmazkodás és felkészülés (Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia)	Éghajlati partnerség
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	A1	S1	✓		✓	
		S2				
		S3	✓	✓	✓	✓
		S4	✓			
	A2	S5				
		S6				
		S7	✓			
	A3	S8			✓	
		S9	✓		✓	✓
		S10	✓	✓	✓	✓

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Tájstratégia (2017-2026) stratégiához

A Nemzeti Tájstratégia átfogó célja a táji adottságokon alapuló felelős tájhasználat. A tájat, a táj egyes területeit arra alkalmas célra és módon és csak a fenntarthatóság mértékéig hasznosítjuk. A felelős tájhasznosítás szemlélete a társadalom egészére, minden döntési szintre kiterjed az egyéntől a közösségeig és a helyi döntéshozóktól, hatóságoktól az államig. A tájhasznosítás gyakorlatában a társadalmilag szükséges új funkciók területi elhelyezéséhez az arra alkalmas területeket kell megkeresni, illetve a meglévő tájhasználatot a fenntarthatóságból kiindulva a tájpotenciálhoz szükséges alakítani, igazítani.

Az átfogó cél eléréséhez a stratégia megvalósítása során az alábbi horizontális elvek érvényesítését kell biztosítani:

- A) Természeti erőforrások és kulturális örökség általános védelme
- B) Bölcs és takarékos területhasználat
- C) Éghajlatváltozás hatásának mérséklése, alkalmazkodás.

A Stratégia az átfogó célkitűzés elérése érdekében három kiemelt célt és ezeken belül, összesen 12 alcélt fogalmaz meg:

I. Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás megalapozása:

- I.1. alcél: Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás kereteinek meghatározása,
- I.2. alcél: A tájhasználat változásának nyomon követése,
- I.3. alcél: A táji adottságokon alapuló tájhasznosítás integrálása a döntési mechanizmusokba,
- I.4. alcél: Komplex tájszemlélet integrálása a kutatásokba.

II. Élhető táj – élhető település – bölcs tájhasznosítás:

- II.1. alcél: Kompakt, klímabarát, értékőrző települések,
- II.2. alcél: Tájba illesztett infrastruktúrák,
- II.3. alcél: Táji adottságokon alapuló termelési funkciók,
- II.4. alcél: Táji adottságokon alapuló rekreációs funkciók,
- II.5. alcél: Jobban működő szabályozási és védelmi funkciók.

III. A tájidentitás növelése:

- III.1. alcél: Fogékonyság, társadalmi felelősségvállalás növelése,
- III.2. alcél: A társadalmi részvétel növelése,
- III.3. alcél: A tájjal kapcsolatos képzés, oktatás fejlesztése.

A Tájstratégia II. Élhető táj – élhető település – bölcs tájhasznosítás stratégiai célhoz szorosan kapcsolódik a Koncepció S3 A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása stratégiai céllal, ezen belül kiemelten a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések vonatkozásában a táji értékek megőrzése, a kedvezőtlen változások kezelése, a fenntarthatóság, a táj rehabilitáció és rekultiváció, az erdőgazdálkodást érintően.

A Tájstratégia ugyenezen II. célja szorosan kapcsolódik a Koncepció S8 Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel stratégiai céllal, főként a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése, valamint a mezőgazdasági termelés kockázatainak csökkentése vonatkozásában az egyenetlen csapadék eloszlás, a fenntartható víztestek, a mezőgazdaság és az épített környezet védelme és árvízvédelme területein.

Továbbá ezen cél szintén szorosan kapcsolódik a Konceptió S9 Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése stratégiai céllal, főként az élhető és fenntartható táj életminőség javító és népességmegtartó hatásai területén.

A Tájstratégia a települések teljes közigazgatási területét, beleértve a víztesteket is – az egyezmények megfelelően – a táj részének tekinti. A hatékony és fenntartható tájhasználat pozitív hatással bír a természeti és kulturális örökség, a helyi kulturális fejlődés, az emberek jóléte, a nemzeti és helyi identitás kialakulása és megerősítése, a kulturális, ökológiai, környezeti és szociális téren betöltött tájszerep, a gazdasági tevékenységet segítő erőforrások, a munkahelyteremtés, a mezőgazdaság, erdőszet, ipar, nyersanyag kitermelés, energiagazdálkodás, a terület- és településrendezés, a közlekedés és szállítás, az infrastruktúra, az idegenforgalom és szabadidő eltöltése, a természeti és emberi tényezők területeinek mindegyikére.

A táji adottságokon alapuló tájhasznosítás megalapozása – azaz a felmérések, a változások nyomon követése, a táji adottságokon alapuló tájhasznosítás döntéshozatali mechanizmusokba történő integrálása és a komplex tájszemlélet kutatásokba integrálása – nyilvántartások készítésére, intézményi és jogszabályi, szabályozási háttér biztosítására, és a lehetséges változások kutatására irányul.

A tájidentitás növelésének eszközei pedig a célzott programok indítása, közösségi alapú kezdeményezések támogatása, a tájjal kapcsolatos fogékonyság növelése, a kapcsolódó közigazgatási eljárások a társadalmi részvétel bátorítása, valamint a tájban gondolkodás és a tájjal kapcsolatos ismeretanyag oktatásának erősítése, a táji adottságokon alapuló tájhasználat alapismereteinek a köznevelésbe és a felsőoktatásba korosztály szerinti emelése.

Így a táj védelme, kezelése és tervezése, azaz a felelős és fenntartható tájhasználat a Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójában megfogalmazott stratégiai célok mindegyikéhez közvetetten kapcsolódik azáltal, hogy a társadalmi igényeken, gazdasági tevékenységeken és a környezet harmonikus és kiegyensúlyozott kapcsolatán alapuló tájhasználat a fenntartható fejlődés alapja.

A három szoros kapcsolódást, valamint a jellemzőbb általános kapcsolódásokat az alábbi táblázatban szemléltetjük:

		Nemzeti Tájstratégia (2017-2026)		
		Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás megalapozása	Élhető táj – élhető település – bölcs hasznosítás	A tájidentitás növelése
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	S1	✓	✓	
	S2		✓	
	S3	✓	✓	✓
	S4		✓	
	S5		✓	✓
	S6		✓	
	S7		✓	
	S8		✓	
	S9	✓	✓	
	S10			

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030 c. dokumentumhoz

Az erdő az általa biztosított haszonvételi lehetőségek, illetve számos egyéb közérdekű – védelmi, és közjóléti szolgáltatása révén az egyik legfontosabb természeti erőforrásunk, kiemelkedő jelentőségű nemzeti kincsünk. A Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030 egy olyan alapidokumentum, amelynek vizsgálata a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió készítése/felülvizsgálata során megkerülhetetlen. Az erdők hazánk területének egyötödét teszik ki. Kiemelkedő földhasznosítási forma, amely az egészséges emberi környezet alapvető része. Megújuló erőforrásként gazdasági hasznosítása rendkívül fontos. A hazai erdővédelemmel és a fenntartható erdőgazdálkodással összefüggő főbb irányvonalak és célkitűzések a Nemzeti Erdőprogramban kerültek megfogalmazásra. A hatályos jogszabályi környezet alapján a Nemzeti Erdőstratégia hosszútávú koncepciónak minősül. Olyan stratégiai tervdokumentum, amely az aktuális kihívások mentén bemutatja az ágazat szakpolitikai területén elérendő célokat, egyúttal a konkrét problémákra megoldási lehetőségeket vázol fel.

A stratégiai tervezés az alábbi fő célterületek mentén került kialakításra:

1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben
2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése
3. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése
4. Természetvédelem az erdőkben
5. Korszerű erdővédelem
6. Fenntartható vadgazdálkodás
7. Racionális erdőhasználat
8. Erdészeti szakigazgatás
9. Kutatás, oktatás
10. Hatékony kommunikáció

A Nemzeti Erdőstratégia a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió **S3** stratégiai cél: A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása elnevezésű stratégia célhoz kapcsolódik. Ebben a célban megfogalmazásra kerül a védett természeti területek hasznosítása, megismertetése, turisztikai vonzerejének kihasználása. Egyes kiemelt természeti területek (Tolnai-Hegyhát, Duna-mente, Sió) alcélokként is kifejtésre kerülnek.

A koncepció részletesen tartalmazza a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztéseket, benne a természeti és táji értékek megőrzése, a biodiverzitás fenntartása, a táj szerkezetében és karakterében bekövetkezett kedvezőtlen irányú változások fékezése, megállítása. Turisztikai és fenntarthatósági szempontból különösen fontos a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzése, a biológiai és táji sokszínűség fenntartása, valamint a táji örökség megőrzése. Ehhez szükséges a kedvező tájkaraktert őrző termelés, kereskedelem és egyéb szolgáltatások erősítése. A táji fenntarthatóság érdekében indokolt a működőképes ökológiai rendszerek, zöldinfrastruktúrák fennmaradásának és fejlesztésének biztosítása, az ökoszisztéma szolgáltatások megőrzése, a fejlesztések során az ökológiai viszonyoknak megfelelő, honos fajok alkalmazása, zöldfelületek ökológiai és használati értékének növelése, minőségének javítása, építmények és létesítmények tájba illesztése, tájsebek begyógyítása, a táj rehabilitálása és rekultivációja.

A Nemzeti Erdőstratégiában foglalt országos elképzelések és stratégiai irányok több átfedést is tartalmaznak a Konceptióval, az 1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben, 2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése, 4. Természetvédelem az erdőkben, 5. Korszerű erdővédelem, 9. Kutatás, oktatás és 10. Hatékony kommunikáció stratégiai céloknál.

Az országos fejlesztési irányokkal összhangban a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió illeszkedik a Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030 c. dokumentumhoz, alapjaiban azonos célokat és irányokat határoz meg. A Konceptió reagál az országos erdőstratégiai fejlesztési irányokra, melyeket a megyei szintre képez le.

		Nemzeti Erdőstratégia (2016-2030)									
		1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben	2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése	3. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése	4. Természetvédelem az erdőkben	5. Korszerű erdővédelem	6. Fenntartható vadgazdálkodás	7. Racionális erdőhasználat	8. Erdészeti szakigazgatás	9. Kutatás, oktatás	10. Hatékony kommunikáció
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	S1										
	S2										
	S3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	S4		✓	✓							
	S5									✓	
	S6										
	S7										
	S8										
	S9									✓	✓
	S10										

A célrendszer kapcsolódása a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015–2020 dokumentumhoz:

A Program átfogó célkitűzése, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához. Stratégiai céljai:

- Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása.
- Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata.
- Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése.

A Program stratégiai céljainak elérését az egyes stratégiai területeken meghatározott célok és intézkedések, illetve az átfogó intézkedési területeken megfogalmazott cselekvési irányok biztosítják.

A stratégiai célok és a Konceptió kapcsolódásai a stratégiai célok mentén:

1. Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása stratégiai célon belüli kapcsolódások:

- S6 stratégiai cél: a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosításához az életminőség javítása és vonzó léttér kialakítása a településeken gazdasági funkcióbővítéssel (élhetőbb környezet megteremtése);
- S7 stratégiai cél: a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosításához a városfejlesztéssel kapcsolatos beavatkozások (belterületek barnamezős területeinek rehabilitációja, természeti értékek megóvását és a környezetvédelmet támogató fejlesztések);
- S9 stratégiai cél: a jó életminőség közvetlen környezeti feltételeinek biztosításához és az épített és természeti elemek megfelelő arányához, minőségéhez és összhangjához a vidékies jellegű városok fejlesztése (a meglevő zöldfelületek megóvása és növelése);

2. Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata stratégiai célon belüli kapcsolódások:

- S3 stratégiai cél: a természeti értékek, ökoszisztémák védelméhez, megőrzéséhez, valamint a biológiai sokféleség csökkenésének megállításához az országos jelentőségű védett természeti területek (védett természeti területek turisztikai bemutatása, vadász, horgász, öko- és lovas turizmus a természeti és táji értékek károsítása nélkül, megőrzése mellett), valamint a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzése, a természeti és táji értékek megőrzése, a biodiverzitás fenntartása, a táj szerkezetében és karakterében bekövetkezett kedvezőtlen irányú változások fékezése, megállítása);
- S3 stratégiai cél: természeti értékek védelméhez a Duna menti rekreációs térség kialakítása (a Duna-menti, nemzeti park területeit érintően újabb védett területek ne kerüljenek beépítésre).

3. Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése stratégiai célon belüli kapcsolódások:

- S3 stratégiai cél: a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodáshoz, a környezetszennyezés megelőzéséhez, a fenntartható használathoz, a forrástakarékos termeléshez, a környezetre gyakorolt káros hatások csökkentéséhez a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (szennyvíz- és hulladékkezelés, vízgazdálkodás, talajvizek szennyezésének elkerülése, környezeti

kockázatok csökkentése, a mezőgazdaság, az ipar és a közlekedés zaj- és légszennyezésének csökkentése, barnamezős területek preferálása indokolt a zöldmezős beruházásokkal szemben);

- S4 stratégiai cél: a környezetre gyakorolt káros hatások csökkentéséhez (a kibocsátások és hulladékok minimalizálása, megújuló erőforrások használat) a vállalkozások karbonsemleges energia-felhasználását és energiahatékonyság-növelését célzó fejlesztéseinek támogatása (energiafelhasználás racionalizálása és karbonsemleges energiaforrások használata, energiahatékonysági és megújuló energiaforrások bevonása);
- S9 stratégiai cél: a környezetre gyakorolt káros hatások csökkentéséhez, a kibocsátások minimalizálásához, a megújuló erőforrások használatához a helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás (helyi és természeti energiaforrások (geotermikus, napenergia, biomassa, biogáz és termálvíz) jobb kihasználásával vonzóvá válik a vidéki élettér).
- S9 stratégiai cél: fenntartható használathoz az ökológikus gondolkodás elsajátítása, elterjesztése (a természetközeli megoldások alkalmazása, a ökogazdálkodás elterjesztése, az agrárkörnyezet-gazdálkodás népszerűsítése, a természetes környezetben történő oktatás (erdei iskola) széleskörű elterjesztése a hosszú távú, fenntartható fejlődés biztosítása);

		4. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015–2020		
		Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása	Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata	Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	S1			✓
	S2			✓
	S3		✓	✓
	S4			✓
	S5			
	S6	✓		
	S7	✓		
	S8			✓
	S9	✓		✓
	S10		✓	✓

A célrendszer kapcsolódása a Kvassay Jenő terv – Nemzeti Vízstratégiahoz:

A Kvassay Jenő Terv (a továbbiakban: KJT) – a Nemzeti Vízstratégia – a magyar vízgazdálkodás 2030-ig terjedő keretstratégiája és 2020-ig terjedő középtávú intézkedési terve, a kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III.12.) Korm. rendelet értelmében vízügyi szakpolitikai stratégia.

A KJT célja a társadalom és a víz viszonyának a feltárására támaszkodva intézkedések megfogalmazása, hogy

- a világot fenyegető vízválságot hazánk elkerülhesse, annak már mutakozó jelei ellen időben megtehesse a szükséges intézkedéseket,
- őrizzük meg a vizet a jövő nemzedékek számára, mert az élet mással nem pótolható feltétele, és a gazdaság erőforrása,
- hatékonyan, a gazdaságot támogatóan éljünk a kínálkozó előnyeivel,
- kellő biztonságban legyünk fenyegető káraitól.

A KJT koncepciója 4 + 3 hosszú távú célt fogalmazott meg, ezek közül 4 szakterületi jellegű, míg a másik 3 minden szakterületre kiterjedő hatású, horizontális feladat.

A hosszú távú célok és a Koncepció kapcsolódásai a hosszú távú célok mentén:

1. Vízviasszatartás a vizeink jobb hasznosítása érdekében hosszú távú célon belüli kapcsolódások:

- S1 stratégiai cél: a gazdaságtámogató vízgazdálkodáshoz a helyi alapanyag-termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisok kialakítása a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti, vízi közlekedési csomópontokban (vízi közlekedés);
- S3 stratégiai cél: a gazdaságtámogató vízgazdálkodáshoz és/vagy a természeti adottságokhoz igazodó és azzal harmóniában megvalósuló infrastrukturális fejlesztésekkel támogatott vízkészlet-gazdálkodáshoz a Sió turisztikai hasznosítása (vízi közlekedés, vízi turizmus, mezőgazdasági területek öntözése), valamint a Duna menti rekreációs térség kialakítása (vízitúra, vízi sportok, horgászturizmus);
- S7 stratégiai cél: a gazdaságtámogató vízgazdálkodáshoz az apró- és kistalvas térségek elérhetőségének javítása keretében (vízi közlekedés javítása);
- S8 stratégiai cél: az erdők vízmegtartó képességének növeléséhez és a talajok vízháztartásának javításához a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése (fásítás, erdősítés, víztározók, záportározók).

2. Kockázat megelőző ár- és belvízvédelem hosszú távú célon belüli kapcsolódások:

- S8 stratégiai cél: a megelőző vízkárelhárításhoz a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése (víztározók, záportározók, vízelvezető- és árvízvédelmi árkok), valamint a mezőgazdasági termelés kockázatainak csökkentése (időjárás kiszámíthatatlanságának kockázatát csökkentő fejlesztések).

3. A vizek állapotának fokozatos javítása, a jó állapot/potenciál eléréséig.

- S3 stratégiai cél: a felszíni és a felszín alatti víztesteink jó állapotának eléréséhez, fenntartásához és megóvásához a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (szennyvízkezelés, csapadékvíz szennyvízrendszerbe vezetésének megszüntetése, beszennyezett területek kármentesítése) a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatósággal együttműködve;
- S7 stratégiai cél: a felszíni és a felszín alatti víztesteink jó állapotának eléréséhez, fenntartásához, megóvásához, valamint a víztestek minél gazdaságosabb hasznosításához a települési alpinfrastruktúra-hálózat kiépítettségének javítása (ivóvízhálózat, szennyvízhálózat, szennyvízkezelés, hulladékkezelés fejlesztése);
- S9 stratégiai cél: a felszín alatti víztestek minél gazdaságosabb hasznosításához a helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás (termásvíz jobb kihasználása).

4. Minőségi víz- és víziközmű-szolgáltatás, csapadékvíz-gazdálkodás megvalósítása, elviselhető fogyasztói teherviselés mellett hosszú távú célon belüli kapcsolódások:

- S3 stratégiai cél: a hálózati rekonstrukciók megvalósításához (vízvesztesség csökkenés, jó szolgáltatási színvonal), a tisztított szennyvíz szennyezőanyag-tartalmának minimum határértékre csökkentéséhez a befogadó felszíni és a felszín alatti víztestek vízvédelmi követelményeinek megfelelően, valamint egyedi, decentralizált szennyvíztisztításhoz, valamint a vízviasszatartáson és vízhasznosításon alapuló csapadékvíz-gazdálkodáshoz (élhető települések, vízhozzáférés konformitása, vízminőségi és –mennyiségi problémák csökkentése, rekreáció, a település külterületi vízkapcsolatainak összehangolása érdekében) a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (előregedett, elszennyeződött infrastrukturális elemek cseréje, bővítése, hiányzó elemek kiépítése, szennyvízkezelés, hulladékkezelés, csapadékvíz-kezelés);
- S7 stratégiai cél: a hálózati rekonstrukciók megvalósításához, a tisztított szennyvízhez, a vízviasszatartáson és vízhasznosításon alapuló csapadékvíz-gazdálkodáshoz a települési alpinfrastruktúra-hálózat kiépítettségének javítása (ivóvízhálózat, szennyvízhálózat, szennyvízkezelés, hulladékkezelés fejlesztése);

5. A társadalom és a víz viszonyának javítása (mind egyéni, mind gazdasági, mind döntéshozói szinten) hosszú távú célon belüli kapcsolódások:

- S3 stratégiai cél: az érintettek és a társadalom képviselői, tagjai folyamatos tájékoztatásához és szemléletformáláshoz a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (felvilágosítás, tájékoztatás, szemléletformálás).

6. A tervezés és irányítás megújítása hosszú távú célon belüli kapcsolódások:

- A3 átfogó cél: az egységes szemléletű vízgazdálkodás megerősítéséhez a vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megerősítése (a fejlesztések, beruházások vízvédelmi előírások, korlátozások, figyelembevételével, valamint a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekkel összhangban történő megvalósítása);
- S1 stratégiai cél: a vízügyi kutatás fejlesztéséhez a kutatás-fejlesztési együttműködések vonatkozásában;

- S4 stratégiai cél: a vízügyi oktatás és képzés megújításához a műszaki szakképzés és felsőoktatás fejlesztése vonatkozásában.
7. A vízgazdálkodás gazdasági szabályozórendszerének a megújítása hosszú távú célon belüli kapcsolódások:
- S3 stratégiai cél: a vízvagyon leépülésének, a készletek túlhasználatának megakadályozásához, a hatékonyan, fenntarthatóan fejleszthető és működtethető vízügyi infrastruktúrához, az integrált települési vízgazdálkodáshoz a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (előregedett, elszennyeződött infrastrukturális elemek cseréje, bővítése, hiányzó elemek kiépítése, szennyvízkezelés, hulladékkezelés, csapadékvíz-kezelés);
 - S7 stratégiai cél: a vízvagyon leépülésének, a készletek túlhasználatának megakadályozásához, a hatékonyan, fenntarthatóan fejleszthető és működtethető vízügyi infrastruktúrához, az integrált települési vízgazdálkodáshoz a települési alpinfrastruktúra-hálózat kiépítettségének javítása (ivóvízhálózat, szennyvízhálózat, szennyvízkezelés, hulladékkezelés fejlesztése). A megfelelő víziközmű infrastruktúra megléte egy település esetében alapja a további fejlesztéseknek, ezzel szemben a megye településeinek alig több, mint fele rendelkezik közcsatornával. Jövőbeni cél a megyében több új szennyvízelvezetési agglomeráció létrehozása, valamint, hogy a meglévő agglomerációkhoz további települések tudjanak csatlakozni.

		Kvassay Jenő Terv – a Nemzeti Vízstratégia						
		Víz-vízszármazás a vízeink jobb hasznosítása érdekében	Kockázat megelőző ár- és belvív-védelem	A vizek állapotának fokozatos javítása, a jó állapot/potenciál eléréseig	Minőségi víz- és víziközműszolgáltatás, csapadékvíz-gazdálkodás megvalósítása, elviselelhető fogyasztói teherviselés mellett	A társadalom és a víz viszonyának javítása (mind egyéni, mind gazdasági, mind döntéshozói szinten)	A tervezés és irányítás megújítása	A vízgazdálkodás gazdasági szabályozó-rendszerének a megújítása
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	S1	✓					✓	
	S2							
	S3	✓		✓	✓	✓		✓
	S4							
	S5						✓	
	S6							
	S7	✓		✓	✓			✓
	S8	✓	✓				✓	
	S9			✓			✓	
	S10							

A célrendszer kapcsolódása a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030

A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia két, a társadalmi felzárkózás esélyeinek javítása szempontjából kulcsfontosságú résznépességre fókuszál: a mélyszegénységben élőkre (különös tekintettel a romákra) és a gyermekekre. A Stratégiában emellett megjelenik a társadalmi integráció erősítése is.

Az MNTFS 2030 stratégiai kiemelt, átfogó céljai:

1. az anyagi és szociális nélkülözés kockázatának kitettek arányának csökkentése, különös tekintettel a roma népességre;
2. a szegénység, szociális kizáródás újratermelődésének megakadályozása;
3. a társadalmi-gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése.

1. Az anyagi és szociális nélkülözés kockázatának kitettek arányának csökkentése, különös tekintettel a roma népességre célhoz kapcsolódó fejlesztések a Megyei Koncepcióban az alábbiak szerint jelennek meg:

- S2 Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése stratégiai célban a magasabb élőlomunka igényű termékek előállítása, és az atipikus foglalkoztatás vonatkozásában.
- S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése stratégiai célban a speciális társadalmi csoportok foglalkoztatása, és a foglalkoztatást támogató közösségi intézményrendszer fejlesztése vonatkozásában.
- S5 Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő- piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban és a helyi közösségek megerősítése stratégiai célban a mélyszegénység csökkentése, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásának és munkához jutásának elősegítése, az atipikus foglalkoztatás, valamint a szociális ellátórendszer és elérhetőségének fejlesztése vonatkozásában.
- S6 A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése stratégiai célban az atipikus foglalkoztatás, családbarát foglalkoztatáspolitikai, távmunka, részmunka, nők foglalkoztatása, valamint a helyi foglalkoztatás fejlesztése vonatkozásában.
- S8 Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék-előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel stratégiai célban a magas élőlomunka igényű foglalkoztatás vonatkozásában.

2. A szegénység, szociális kizáródás újratermelődésének megakadályozása célhoz kapcsolódó fejlesztések a Megyei Koncepcióban az alábbiak szerint jelennek meg:

- S5 Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő- piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban és a helyi közösségek megerősítése stratégiai célban a mélyszegénység és a gyermekszegénység csökkentése, valamint a minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosítása és a korai iskolaelhagyás csökkentése vonatkozásában.

3. A társadalmi-gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése célhoz kapcsolódó fejlesztések a Megyei Koncepcióban az alábbiak szerint jelennek meg:

- S2 Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése stratégiai célban az egészségügyi szolgáltatások bővítése, valamint az intézményrendszer fejlesztése vonatkozásában.
- S5 Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő- piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban és a helyi közösségek megerősítése stratégiai célban a minőségi oktatáshoz való hozzáférés, a korai iskolaelhagyás csökkentése, a felzárkóztatás, kompetencia- és személyiségfejlesztés, tehetségkutató és tehetséggondozás, valamint a hátrányos helyzetű csoportok befogadásának elősegítése vonatkozásában.
- S6 A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése stratégiai célban az önkormányzati bérlakás program vonatkozásában.
- S7 Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése stratégiai célban a közszolgáltatások fejlesztése, a mélyszegénységben élők helyzetének a területi hátrányok felszámolása révén komplex telepprogramokkal, a bérlakás fejlesztések, a gyermekszegénység csökkentése, valamint a társadalmi integrációt elősegítő intézmények támogatása vonatkozásában.

A kapcsolódásokat az alábbi táblázat szemlélteti:

		Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030		
		Az anyagi és szociális nélkülözés kockázatában élők arányának csökkentése, különös tekintettel a roma népességre	A szegénység szociális kizáródás újratemelődének megakadályozása	A társadalmi-gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	S1		✓	
	S2	✓		✓
	S3			
	S4	✓		
	S5	✓		✓
	S6	✓		✓
	S7			✓
	S8	✓		
	S9			
	S10			

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030 című dokumentumhoz

A Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia két célkitűzése közül prioritást élvez a társadalmi célkitűzés, amiben foglaltakhoz vezető beavatkozásokat tartalmazza a kifejezetten ágazatspecifikus közlekedési célkitűzések csoportja.

A társadalmi célok csoportját az alábbi alpontok alkotják:

- környezetre gyakorolt negatív hatások csökkenése, klímavédelmi szempontok érvényesülése;
- a gazdaság hatékonyságának, növekedésének elősegítése;
- egészség- és vagyonbiztonság javulása (balesetek áldozatainak jelentős csökkenése);
- foglalkoztatás javulása;
- lakosság jólétének és mobilitási feltételeinek javulása;
- területi egyenlőtlenségek mérséklése;
- társadalmi igazságosság, méltányosság javítása;
- nemzetközi kapcsolatok erősítése.

A társadalmi célok elérése érdekében a fő közlekedési célkitűzések a következők:

- társadalmi szinten hasznosabb közlekedési szerkezet kialakítása:
 - o erőforrás-hatékony közlekedési módok erősítése;
 - o társadalmi szinten „előnyösebb személy- és áruszállítás” erősítése;
- szolgáltatások színvonalának és hatékonyságának növelése:
 - o szállítási szolgáltatások javítása;
 - o fizikai rendszerelemek javítása.

A fenti országos, ágazati célok kivétel nélkül fontosak Tolna megyében is. Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójában hangsúlyosan nevesítésre kerültek a vidéki lakosság elérhetőségének javítását célzó intézkedések, a kereslet-orientált tömegközlekedés elősegítése, a közlekedési infrastruktúra minőségének javítása, valamint logisztikai központok kialakításának támogatása a közlekedési csomópontokban. Utóbbi a gazdasági folyamatok szállítással kapcsolatos ráfordításának csökkentésével egyben a szállítási módok és szervezési folyamatok racionalizálását jelenti, amely a gazdaságossági eredmények mellett a környezeti terhelést is csökkenti.

A Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia a társadalmi és közlekedési célok eléréséhez fejlesztési eszközöket nevesít társadalmi hasznosság alapján:

- ✓ elsődleges megvalósítású fejlesztési eszközök;
- ✓ javasolt fejlesztési eszközök;
- ✓ előkészítési igényű fejlesztési eszközök;
- ✓ távlati lehetőségek.

Ezek alapján elsődleges megvalósítású fejlesztési eszközök jellemzően a közlekedésbiztonsági és szolgáltatási színvonallal összefüggő intézkedéseket tartalmazza, melyek az egész országra érvényesek.

Javasolt megvalósítású fejlesztési eszközök közül Tolna megyét érintő területi vetületű a „hiányzó közúti TEN-T átfogó hálózati elemek építése”, és a „vízi TEN-T hálózati kikötők paramétereinek törzshálózati szintre való fejlesztése, áruszállító hajók korszerűsítése”. Előbbi illeszkedik ahhoz a szándékhoz, ami szerint Tolna megye keleti és nyugati fele közötti hiányos közlekedési kapcsolatot az M9 Dombóvár-Szekszárd szakasza fogja javítani. A kikötők fejlesztése kapcsán megemlítendő, hogy jelenleg a paksi kikötő része a

TEN-T átfogó hálózati elemeinek, annak fejlesztése mindenképp támogatandó a térség növekvő szállítási igényei miatt. A vízi szállítás emellett lényegesen környezetbarátabb megoldás, mint a jelenlegi belső égésű motorokkal végrehajtott közúti szállítmányozás, így annak fejlesztése környezetvédelmi szempontból is támogatandó. Szintén TEN-T hálózati elem a Sárbogárd-Dombóvár vasútvonal, amelynek felújítása tervezett.

		Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014 (2014-2050)	
		Társadalmi célok	Közlekedési célok
Tolna Megye Területfejlesztési Programja 2021-2030	S1	✓	
	S2		
	S3	✓	✓
	S4	✓	
	S5		
	S6		
	S7	✓	
	S8	✓	✓
	S9	✓	✓
	S10	✓	✓

A célrendszer kapcsolódása az ágazati operatív programokhoz

Az alábbi táblázatban összefoglalásra kerülnek az ágazati operatív program tervezetekben rögzített prioritások, és a Tolna megye vonatkozásában meghatározott fejlesztési célok lehetséges kapcsolódási pontjai.

ÁGAZATI OPERATÍV PROGRAM	CÉLOK	KAPCSOLÓDÁSI PONT
DIMOP PLUSZ	Digitális Állampolgárság	S1, S4, S5, S7, S10 H6, H7
	Magyarország csatlakoztatva	
	Hi-tech és zöld átállás	
	Intelligensebb Magyarország	
EFOP PLUSZ	Egészségügyi fejlesztések	S5, S6, S7, S9, S10 H3, H4
	XXI. századi köznevelés	
	Társadalmi felzárkózási fejlesztések	
	Szociális fejlesztések	
	Család- és ifjúságügyi fejlesztések	
	Rászoruló személyek támogatása	
GINOP PLUSZ	Vállalkozásfejlesztés	S1, S2, S3, S4, S5, S8, S10 H1, H2, H3, H5, H6, H7
	Kutatás, fejlesztés, innováció	
	Fenntartható munkaerőpiac	
	NEET ifjúsági program	
	Felsőoktatás, szakképzés	
	Turizmus, örökségvédelem	
IKOP PLUSZ	Tiszta üzemű városi-elővárosi közlekedés erősítése	S4, S7, S10 H2, H7
	TEN-T vasúti és regionális intermodális közlekedés fejlesztése	
	Fenntarthatóbb és biztonságosabb közúti mobilitás	
KEHOP PLUSZ	Vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentés	S3, S4, S10 H1, H2, H5, H7
	Körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság	
	Környezet- és természetvédelem	
	Megújuló energiagazdaság	
	Méltányos Átállást Támogató Alap ERFA-ból történő kiegészítése	
MAHOP PLUSZ	A fenntartható halászat támogatása és a vízi biológiai erőforrások megőrzése	S3, S8 H2, H5
	A fenntartható akvakultúra tevékenységek, valamint a halászati és akvakultúra termékek feldolgozásának és marketingjének támogatása	

3. Prioritások

Az átfogó és a specifikus célok elérése érdekében a Fejlesztési Program öt prioritást jelöl ki. A prioritások határozzák meg azokat a területeket, amelyekre a fejlesztési forrásokat összpontosítani kell.

P1. A Tolna megyei gazdaság versenyképességének erősítése

A Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió átfogó céljai között szerepel a megye gazdaságának erősödése, a gazdasági aktivitás és a tőkevonzó képesség erősödése, mely a gazdaság versenyképességének növelésével érhető el.

Ezen cél eléréséhez kiemelten fontos a gazdaságfejlesztés, valamint a hozzá kapcsolódó, jól alkalmazkodó humánerőforrás-fejlesztés, valamint a hatékony vidékfejlesztés.

A világot és egész Európát is sújtó gazdasági válság, vagy akár a világjárvány okozta recesszió hatásai elleni fellépés eszköze a gazdaság kiemelt fejlesztése, külső tényezőktől való mind nagyobb mértékű függetlenítése.

A megye gazdasági potenciáljának növeléséhez szükséges főbb eszközök

- Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként
- Vállalkozások versenyképességének erősítése és a hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése
- A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása
- Összekötő utak, külterületi utak, kerékpárutak fejlesztése, hálózatának bővítése

P 1.1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként, összhangban az S1 stratégiai céllal összhangban

A helyi gazdaság fejlesztése és a megyei foglalkoztatás növelése érdekében kiemelten fontos, hogy a helyi vállalkozások felkészüljenek a várható Tolna megyei fejlesztések megvalósítására. Az önkormányzatok a megfelelő infrastrukturális és támogatási rendszer kialakításával ösztönözhetik ezen együttműködések kialakulását.

- A Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar hozzájárulhat a megyei hiánypótló képzések kialakításához, megszervezéséhez (borászati centrum létrehozása, mérnökinformatikus képzés beindítása).
- Szekszárdi szőlészeti és borászati kutatás-fejlesztési együttműködések a Pécsi Tudományegyetem szakmai koordinációja mellett
- Ipari területek, ipari parkok kialakítása, fejlesztése, bővítése a megye több pontján szükséges (pl. Szekszárd, Bonyhád, Nagymányok, Bátaszék, Dunaföldvár, Dunaszentgyörgy, Kaposszekcső, Tamási)
- Dombóvár és Tamási térségében mezőgazdasági célú kutatás-fejlesztési együttműködések a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári és Keszthelyi Campusának szakmai koordinációja mellett

- Energetikai kutatás-fejlesztési együttműködések Paks és Tamási térségében
- A helyi mezőgazdasági alapanyag-termelési igényekhez igazított helyi logisztikai kapacitások, agrárlogisztikai központok, gépparkok kiépítése térségenként
- A helyi alapanyag-termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisok kialakítása a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti közlekedési csomópontokban (Bátaszék, Bonyhád, Dombóvár, Dunaföldvár, Gerjen, Paks, Szekszárd, Tolna) és kikötőkben (Dunaföldvár TEN-T hálózatba emelése, Paks, Bogyiszló, Gerjen és Fadd-Dombori térsége) és azok megközelíthetőségének fejlesztése.

P 1.2. Vállalkozások versenyképességének erősítése és a hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése az S2, valamint az S4 céllal összhangban

A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő (tej, hús) magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, kifejezetten a Tolnai-Hegyhát és a Völgyesség területén jelenthet komoly előrelépést. Ezen fejlesztések hozzájárulnak az apró- és kistelepülési térségek elnéptelenedésének megállításához, melyet a közlekedés fejlesztése is jelentősen segíti.

A nagy hagyományokkal rendelkező Tolna megyei építőipar, mezőgazdasági gépészet, az egészségügyi és egészségipari (gyógy- és termálvizek, gyógyászati segédeszközök, járványügyi tevékenységek eszköz- és szolgáltatásainak kiszolgálása), autóipari, elektronikai és szerszámgépgyártás fejlesztésben rejlő lehetőségek, valamint a tisztaszén-technológia meghonosítása és a kőbányászat fejlesztése, ipari hasznosítása jó kitörési lehetőség a térség számára.

A regionális szintű gazdaság versenyképességét erősítheti az ágazati, illetve termékpályánkénti vállalkozói együttműködések, klaszterek hatékony piaci szerepvállalása.

Vállalkozások foglalkoztatási képességének erősítéséhez, Tolna megye foglalkoztatási gondjainak enyhítéséhez összehangolt szakpolitikai és fejlesztési erőfeszítésekre van szükség, mely erőfeszítések figyelembe veszik a koronavírus-járvány okozta többletfeladatokat is. A foglalkoztatást támogató közösségi intézményrendszer fejlesztése mellett fontosak azok az intézkedések (mint pl. a foglalkoztatási paktum projektek), amelyek célzott támogatással segítik a vállalkozásokat abban, hogy minél több embernek - különös tekintettel a foglalkoztatási szempontból speciális társadalmi csoportoknak - tudjanak munkát adni.

Termék-, technológiai és szervezeti újítások ösztönzése és támogató környezet megteremtése, a kis- és közepes méretű vállalkozások fejlesztésekor az infrastrukturális beruházások mellett fontos figyelmet kapnia a szolgáltatások fejlesztésének is. Ezzel összefüggésben kiemelten fontosak a KKV-szektor növekedési problémáinak leküzdéséhez azok a támogatások, amelyek a fő üzleti tevékenységen kívüli, azokat támogató folyamatok (pl. termék-, technológiai és szervezeti újítások, marketing, sales, hálózatépítés, asszisztencia) fejlesztését támogatják. Inkubátor házak, versenyképesség javító programok, workshopok megvalósításával tudjuk támogatni mind az induló, mind a már működő vállalkozásokat.

Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése, IKT- technológiák használatának ösztönzése az üzleti életben szükséges a célok eléréséhez. A vállalkozások karbonsemleges energiafelhasználását és energiahatékonyság-növelését célzó fejlesztéseinek támogatása mind üzleti (költséghatékonysági), mind környezetvédelmi szempontból hasznos az

energiafelhasználás racionalizálása és karbonsemleges energiaforrások használata. Ezzel összefüggésben az elektromos hálózatok fejlesztése is szükséges.

Vállalkozások tőkéhez jutási lehetőségeinek szélesítése: A gazdaságfejlesztés fontos eleme a

vállalkozások finanszírozási problémáinak enyhítése, beruházási kedvük növelése. Ennek eszközei a visszatérítendő és vissza nem térítendő támogatások, kedvezményes kamatú hitelkonstrukciók, kombinált hitelprogramok. A finanszírozási programok esetén kiemelten fontos, hogy minél rugalmasabb és minél kevesebb adminisztrációs teherrel járó rendszer alakuljon ki.

Mindezen célok eléréséhez a megyei és a települési önkormányzatok, valamint a területekhez tartozó együttműködő partnerek számára jelentős forrásokat szükséges biztosítani.

P 1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása az S3 stratégiai céllal összhangban

Védett építészeti értékek, várak (Dunaföldvár, Ozora, Simontornya), római kori régészeti lelőhelyek (pl.: Limes, Iovia), szobrok, szoborcsoportok (pl.: Kossuth-szoborcsoport), pincefalvak, történelmi települések, fürdők, az Atomenergetikai Múzeum és a vallásturisztikai attrakciók (például Bátán és Bátaszéken) gazdasági, turisztikai és közösségi célú hasznosítása is támogatja a gazdaság versenyképességének javítását.

A helyi turizmus versenyképessége, szálláshelyek bővítése, wellness szolgáltatások bővítése, aktív- és ökoturizmus- annak szemléletformáló hatásával, Paks II. igényeire épülő, célzott turisztikai attrakciók, interaktív túraútvonalak fejlesztése, fesztiválok szervezése hozzájárul a helyi termékek népszerűsítéséhez, a helyi piacok újjászervezéséhez, valamint ezáltal növeli a helyi foglalkoztatottságot is. Csakúgy, mint az országos jelentőségű védett természeti területek, a Sió és Duna menti rekreációs térség turisztikai hasznosítása A Sió három várostól (Simontornya, Szekszárd, Tolna) eltekintve kizárólag falusias térségen halad keresztül.

A Duna menti rekreációs térség fejlesztése kettős képet mutat. A településektől távolabb eső területeken a természeti értékek feltárása, a vízi sportok és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások dominanciája válik jelentőssé. Ez a Gemenci-erdő révén érinti a megye országos jelentőségű védett természeti területeit is. A nemzeti park Duna-menti területeit érintő fejlesztésekkel kapcsolatosan fontos megemlíteni, hogy a már meglévő, működő helyszínek infrastrukturális fejlesztése a cél az újabb védett területek beépítése helyett. A helyi értékek, hagyományok, kultúrák bemutatását szolgálják a Duna menti tájházak (Decs, Dunaföldvár, Bata).

A Tolnai-hegyhát térség rendelkezik a megye egyik legszebb természeti és kulturális környezetével. Lengyel-hőgyészi erdők NATURA 2000 terület, Kísszéki-dombság különleges természetmegőrzési terület, Apponyi kastélyok (Hőgyész, Lengyel), sváb népi építészeti emlékek (Kalaznó, Závod), bukovinai székely hagyományok (Hőgyész), vallástörténeti emlékek (római keresztény vértanú ereklye Mucsi, Papdi kápolna, Závod kálvária, kereszték), régészeti szakirodalomban legismertebb késő bronzkori földvárunk (lengyeli kultúra, Wosinszky Sándor). A megye legjelentősebb környezeti nevelése is a Hegyhát déli részén, a Lengyel-Annafürdő erdei iskolában zajlik.

Termál- és gyógyturizmus megyei központjainak további fejlesztése, új központok létesítése, a Dombóvár-Tamási egészségturisztikai tengely kialakítása, azok közös piaci

megjelenése, a Szekszárdi és Tolnai Borvidék, valamint a pincefalvak borturisztikai és gasztronómiai kínálatának növelése, az aktív- és öko-, kiemelten a kerékpáros és víziturizmus, fenntartható módon történő fejlesztése, mind hozzájárul a megye gazdasági fellendüléséhez, versenyképességének növeléséhez. Az előkészítés alatt álló ún. Közép-Duna-kör egységes kerékpárhálózat a térség víziturisztikai fejlesztéseivel kiválóan összekapcsolható – segítve ezzel a várhatóan nagymértékben megnövekvő lakosság szabadidős tevékenységei során az arányos területi elosztást.

A települési önkormányzatok, civil szervezetek és vállalkozások közös együttműködésével érhetjük el ezen értékek megőrzését, helyi és turisztikai potenciáljának kiaknázásával a gazdaság fellendülése érdekében. A védett természeti területek turisztikai bemutatathatóságát (látogatóközpontok, megközelíthetőség, tanösvények) a természetvédelmi szempontokkal szorosan összehangoltan kell megtervezni és megvalósítani. A területek bemutatása a védett terület természeti- és táji értékeit nem károsíthatja.

P 1.4. Összekötő utak, külterületi utak, kerékpárutak fejlesztése, hálózatának bővítése, mint a vállalkozások versenyképességének erősítésének egyik feltétele

A térségi mellékúthálózat kismértékű módosításával tovább javítva az autópályával való kapcsolatot, a három járásban újabb fejlesztési területek létesülnek majd.

Annak érdekében, hogy az autópályától távolabbi, gazdaságilag elmaradott járások, mint például a megye csaknem egyharmadát kitevő Tamási járás, illetve a Dombóvári és a Bonyhádi járás elsősorban apró- és kistelepüléseinek további gazdasági és társadalmi leszakadását mérsékeljük és felzárkóztatását elősegítsük, szükséges új, hatékony térségfejlesztési eszközöket alkalmazni, melynek egyik segítő eszköze az összekötő utak, külterületi utak, kerékpárutak fejlesztése, hálózatának bővítése, mely a turizmus fellendülését is segíti (például a tervezett, Tamásit és Dombóvárt érintő Siófok-Pécs összekötő kerékpárút). A meglévő és tervezett természetvédelmi területeken, továbbá Natura 2000 területeken újabb közlekedési utak - lehetőség szerint - nem kerülnek kialakításra. A nyomvonalak tervezésénél törekedni kell ezen területek elkerülésére.

Ugyan az M6-os autópálya megépítésével a megyében több település is mentesült az átmenő forgalom alól, azonban az elmúlt évek forgalomművekedése újabb települési elkerülő utak építését teszi szükségessé a jövőben a lakóterületek életminőségének javítása érdekében.

Apró- és kistelepülési térségek elérhetőségének javítását elősegíti a települések közötti közúti, vízi és vasúti közlekedés javítása, a kis- akár zsáktelepülések összekötése a tömegközlekedés hatékony átszervezése gazdasági beruházások szempontjából ösztönzőleg hatna, továbbá a munkába járást és a hivatásforgalmat elősegíti és javítja. A vidékies térségben az új beruházások megvalósításához szükséges infrastrukturális háttér kialakítása rendkívül fontos.

A fenntartható közlekedés céljából ösztönözni kell az karbonsemleges megoldásokat, úgy mint elektromos járművek (személygépkocsik, autóbuszok) elterjedését, kerékpáros közlekedés fejlesztését, mind a városias, mind a vidékies térségekben.

A tervezett intézkedéshez kiemelt projektként az M9-es gyorsforgalmi autót megépítése került meghatározásra.

Prioritáshoz kapcsolódó indikátorok (a jelenleg ismert TOP Plusz indikátorok alapján):
RCO 01 – Támogatott vállalkozások

RCO 46 – A TEN-T úthálózaton kívüli rekonstruált vagy korszerűsített utak hossza

RCO 77 – Támogatott kulturális és idegenforgalmi helyek száma

RCO 58 – Támogatott kerékpár-infrastruktúra (km)

Kapcsolódó ágazati fejlesztési igények:

Helyi mezőgazdasági vállalkozások és feldolgozóipari cégek gépparkjának fejlesztése, munkaerőigényének támogatása, Korszerű technológiai alkalmazások bevezetésének támogatása a gyártási folyamatokba, Logisztikai központok kialakításának támogatása, Út- és kerékpárút-hálózat fejlesztés (kiemelt igény: M9 gyorsforgalmi autópálya), Termál- és gyógyturizmus fejlesztés, kastélyok, kúriák hasznosításának támogatása.

Kapcsolódó uniós szakpolitikai célkitűzések:

P01 Intelligensebb Európa

P02 Zöldebb, karbonmentes Európa

P03 Jobban összekapcsolt Európa

P05 A polgárokhoz közelebb álló Európa

Bevonható források:

GINOP Plusz, DIMOP Plusz, IKOP Plusz, TOP Plusz, hazai források

Lehetséges közreműködő szereplők:

Települési önkormányzatok, megyei önkormányzat, Kereskedelmi és Iparkamara, Agrárkamara, Szakképzési Centrum, Pécsi Tudományegyetem, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, MÁV-Start ZRT, Volánbusz ZRT, Nemzeti Fejlesztési Programiroda, Magyar Közút Nonprofit ZRT, NIF ZRT

P2 A helyi közösségek és kultúra megerősítése, valamint a közösségi élet újrarendezése
--

A társadalom alapvető egységei a családok. Tolna megyében is alapvető cél a családok jólétének és jól-létének elérését szolgáló fejlesztések megvalósítása.

Társadalmi szintű jólét és jól-lét eléréséhez fontos feladat továbbá a megye hátrányos helyzetű csoportjainak felzárkóztatása. A felzárkóztatáshoz elengedhetetlenül szükségesek a humán közszolgáltatások szakember-ellátottságának biztosítása.

A Tolna megyei és helyi identitás – mint erős kötelék –, valamint közösségi élet megerősítése és fejlesztése közösségfejlesztő szakemberek bevonásával a meglévő közösségi erőforrások megerősítése. A befogadó társadalom elősegítéséhez nélkülözhetetlenek a társadalmi kapcsolatok, az aktív közösségi szerepvállalás és az önkéntesség erősítése.

A koronavírus-járvány Tolna megyében is mind a családokra, mind a társadalmi kapcsolatokra, mind a közösségeinkre, mind pedig a felzárkóztatással érintettek is óriási terhet rótt, komoly mértékben hátravetette a megye társadalmi-közösségi életét, és ezzel egyidejűleg magasabb mértékű támogatást igényelt az elszigetelten élők felkarolása és a hátrányos helyzetűek támogatása vonatkozásában. Ebből adódóan szükség van az újranyitásra a társadalom minden szereplőjének aktív részvételével.

A prioritás kapcsolódik az

- S5 Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban stratégiai célhoz a szociális ellátórendszer erősítése, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásának és munkához jutásának elősegítése, a hátrányos helyzetű csoportok befogadásának elősegítése, a helyi identitás és kulturális élet fejlesztése, a meglévő közösségi terek és programok fejlesztése, újak létrehozása, a közösségfejlesztő szakemberképzés támogatása, valamint a civil szféra megerősítése, az aktív közösségi szerepvállalás és az önkéntesség erősítése, a társadalmi kapcsolatok pandémia utáni újjáélesztése és a koronavírus-járvány negatív hatásainak enyhítése vonatkozásában;
- S6 A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése stratégiai célhoz a családbarát foglalkoztatáspolitikai, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztése, a közösségfejlesztő célú kulturális, sport lehetőségek bővítése, a helyi identitás erősödése, vonzóbb és élhetőbb települési környezet biztosítása, fiatalok helyben tartása vonatkozásában. További ösztönzők lehetnek: önkormányzati bérlakásprogram, telekprogram, szociális ellátórendszer fejlesztése (házi ellátórendszer, gondnoki szolgálat, idősek otthona), magánegészségügyi szolgáltatók bevonása);
- S7 Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése célhoz a szociális városrehabilitációs fejlesztések, smart megoldások, a térségi és helyi közszolgáltatás- és közigazgatás-fejlesztés, a közszféra infrastruktúra-fejlesztése, digitális közszolgáltatás, a szegregáció felszámolásához kapcsolódó közösségformálás, közösségfejlesztés és felzárkóztatás vonatkozásában;
- S9 Vidéki életminőség javítása a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése stratégiai célhoz a mobil és helyi szolgáltatások megteremtése kistérségeken, a szabadidősport önszerveződésének támogatása és intézményi háttérének biztosítása, a közösségi bevonással megvalósított helyi fejlesztési programok, a szabadidősport önszerveződésének támogatása és intézményi háttérének biztosítása, a helyi identitástudat erősítése, a helyi közösségfejlesztés elősegítése, a fiatalok helyben tartása vonatkozásában.

P 2.1. Családok támogatását biztosító fejlesztések

Tolna megyében valósuljanak meg olyan fejlesztések a közvetlen családtámogatási, jóléti intézkedések mellett, melyek hozzájárulnak a családokat támogató élettér (természeti és épített környezet) kialakításához és fenntartásához, a szociális és anyagi jólét elérését szolgáló munkahelyek fenntartásához, létrejöttéhez, a családbarát közszolgáltatásokhoz, valamint a családközpontú értékrendhez és gondolkodásmódhoz.

P 2.2. A hátrányos helyzetűek támogatását, munkavállalási esélyeit támogató fejlesztése, és helyi humán fejlesztések

Növelni kell a társadalmi integrációt, segíteni kell a területi hátrányok felszámolását, csökkenteni kell a mélyszegénységet és a gyermekszegénységet. Egyrészt olyan programokra van szükség, amelyek felismerik és hatékonyan kezelik a felmerülő társadalmi problémákat. A beavatkozások hatásait másrészt infrastrukturális fejlesztésekkel lehet erősíteni, melyek közvetlenül vagy közvetetten segíthetik a probléma megoldásán dolgozó szervezetek munkáját.

A munkába álláshoz védett munkahelyek létrehozása, atipikus foglalkoztatási módok biztosítása, mentorálás és tanácsadás biztosítása szükséges.

A felzárkóztatáshoz elengedhetetlenül szükségesek a humán közszolgáltatások szakember-ellátottságát biztosítása.

P 2.3. Helyi és megyei identitás erősítése

A kulturális közösségfejlesztés kiindulópontja a közösség és annak létező és lehetséges kulturális értékei: azok feltárása, tudatosítása, mozgásba hozása, megújítása és átörökítése

a helyi közösségek és a kulturális intézmények aktív részvételével, együttműködésében. Célja a kulturális aktivitásra, helyi kulturális élet szervezésében és alakításában való szerepvállalásra ösztönzés, a kulturális részvétel fejlesztése, mely hozzájárul a helyi közösség kezdeményező- és cselekvőképességének erősödéséhez.

A helyi közösségek fejlesztése elsősorban települések, településrészek, térségek közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztését, a közösségi szerepvállalás erősödését jelenti. Ez a társadalmi felzárkózási politikának is fontos eszköze, a közösségi munka hatására az érintett emberek is együttműködnek a problémák megoldásában.

A közösségfejlesztés megvalósításához nélkülözhetetlen a közösségfejlesztő és egyéb szakemberek bevonása, részvétele. A közösségfejlesztési folyamatba célszerű bevonni továbbá a településen működő közművelődési, könyvtári vagy muzeális intézményeket, közművelődési közösségi színtereket, illetve ezek valamelyikét; intézmény hiányában a településen közösségfejlesztéssel foglalkozó személyt/személyeket.

A prioritáshoz kapcsolódó intézkedések területi relevanciája Tolna megye teljes területe, a fejlesztések célcsoportja Tolna megye lakossága. A potenciális kedvezményezett kör: megyei önkormányzat és hivatala, települési önkormányzatok és hivatalaik, közszolgálati intézmények, civil és egyházi szervezetek, egyesületek, alapítványok, vállalkozások. Kiemelt- vagy nagy projekt kapcsolódás nem releváns.

Prioritáshoz kapcsolódó indikátorok (a jelenleg ismert TOP Plusz indikátorok alapján):

Társadalmi akciókban résztvevők száma (korábbi PR 29)

Megvalósított programok száma

Szervezetfejlesztési intézkedésekkel, fejlesztésekkel érintett intézmények / szervezetek / vállalkozások száma

Munkánélküli és inaktív résztvevők száma (CO 01 és CO 03, korábbi PO 25)

Kapcsolódó ágazati fejlesztési igények:

Hátrányos helyzetűek munkába állásának, atipikus foglalkoztatási módok elterjedésének támogatása

A prioritás kapcsolódik a

- PO4 Szociálisabb Európa szakpolitikai célkitűzéshez a társadalmi befogadás, a helyi társadalom összetartozásának, a közösségfejlesztés, a társadalmi kohézió, az önkéntesség erősítése, valamint ezek pandémia utáni újjáélesztése vonatkozásában;
- PO5 A polgárokhoz közelebb álló Európa szakpolitikai célkitűzéshez a helyi értékekben együtt gondolkodás és önmagáért tenni képes közösség által élhetőbb települések, a fiatalok helyben tartása, a rekreációs térségek és a fenntartható városfejlesztések vonatkozásában.

Bevonható források:

GINOP Plusz, EFOP Plusz, TOP Plusz, hazai források

Lehetséges közreműködő szereplők:

Települési önkormányzatok, megyei önkormányzat, kormányhivatal, Nemzeti Művelődési Intézet, kulturális intézmények, közintézmények, civil szervezetek

P3 Környezettudatos és fenntartható fejlesztések

Napjainkban, a klímaváltozás hatásainak mérséklése érdekében, kiemelten fontos a természet-közei megoldások, a környezettudatos és fenntartható, energia-hatékony építési módok, zöld- és kék infrastruktúrák, az ún. okos technológiák alkalmazása. Támogatjuk a környezetvédelmi célú, illetve a környezeti szennyezések felszámolására, mérséklésére irányuló beruházásokat, a környezetbarát és a kevésbé környezetterhelő közlekedési módok (tömegközlekedés, kerékpár, elektromos járművek) használatának elterjedését, a karbonsemleges energia-felhasználást és energiahatékony-ság-növelést célzó fejlesztések megvalósulását.

Mindezek eléréséhez elengedhetetlennek tartjuk a lakosság környezettudatosságra nevelését, de ezzel együtt a vállalkozások körében történő szemléletformálást is a környezettudatos termelésre történő átállás elérése érdekében. Az újrahasznosítás és a szelektív hulladékkezelés fontosságát tudatosítani kell a lakosság, a közintézmények és a gazdasági szereplők körében is.

A prioritás a helyzetértékelés és a területfejlesztési koncepció alapján került meghatározásra, ez a megye horizontális célrendszerének 2. eleme, melynek alapelveit a következő időszak valamennyi fejlesztése esetében szem előtt kell tartania a térség szereplőinek, hiszen csak így valósulhatnak meg hosszú távon fenntartható beruházások, és marad vonzó és élhető a környezetünk.

A prioritás kapcsolódik a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklését célzó intézkedéseket is magában foglaló 2. átfogó cél, valamint a vonzó vidéki életteremtésére irányuló 3. átfogó cél keretében tervezett fejlesztésekhez is.

A 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzései közül a PO2 kódszámú, „Zöldebb, karbonmentes Európa” elnevezésű célkitűzéshez illeszkedik legszorosabban ez a prioritás, hiszen mindkettő esetében az éghajlatváltozás elleni küzdelem, az energiaügyi átállás, a megújuló energiaforrások alkalmazása áll a középpontban.

A felszín alatti vizek szempontjából Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről szóló 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat alapján a megye területe alatti egyes víztestek gyenge minősítést kaptak, ezért a jó állapot elérése és fenntartása érdekében a felszíni, felszín közeli és felszín alatti vizek, ezek víztartó képződményei nem szennyeződhetnek, a vízkészlet megóvása Tolna Megye kiemelt fontosságú stratégiai célja, a fejlesztések ezen szempontot nem veszélyeztethetik. A víztesteket érintő beavatkozások során szükséges a szempont figyelembe vétele.

A prioritáson belül négy csoportra (intézkedésre) bontottuk a beavatkozási területeket.

P 3.1. Kármentesítés:

környezeti károk felszámolása, környezetvédelmi célú beruházások megvalósítása, természeti értékek védelme, illegális hulladéklerakók felszámolása.

Tolna megyében az elmúlt évtizedekben beszennyezett területek kármentesítése, az ebből adódó környezeti kockázatok csökkentése az előttünk álló tervezési, fejlesztési időszak feladatai közé tartozik. A tervezett fejlesztések megvalósítása során az ipari múlttal rendelkező ún. barnamezős területek preferálása indokolt a zöldmezős beruházásokkal szemben. Környezetünk védelme érdekében szintén fontos feladat az illegális hulladéklerakók feltérképezése, felszámolása.

P 3.2. Környezetbarát fejlesztések:

innovatív, karbonsemleges, energia-hatékony megoldásokat alkalmazó, a környezet védelmét szem előtt tartó, hosszútávon fenntartható beruházások.

A következő időszak fejlesztéseinek tervezésekor kiemelt szempont a természeti értékek és ökoszisztémák védelme, megőrzése. Fontos, hogy az aktív turizmus, a természetjárás, horgászat, vízi sportok népszerűsítése, és az ezekhez kapcsolódó beruházások minden esetben tájba illeszkedően, a meglévő természeti és építészeti értékekre alapulva, azokat nem háborgatva, hanem védelmük fontosságának hangsúlyozása mellett valósuljanak meg. Az energetikai felújításoknál célként tűzzük ki, hogy a megye valamennyi középülete energetikailag korszerűvé váljon, így prioritást élveznek az előző időszakban energetikai célú beavatkozással nem érintett épületekre irányuló fejlesztési elképzelések. Az energetikai fejlesztések keretében támogatandó továbbá a távhőszolgáltatások fejlesztése is.

A vízgazdálkodással kapcsolatos fejlesztések, beruházások (csapadékvíz-gazdálkodási létesítmények fejlesztése, szennyvízhálózatok kiépítése) a továbbiakban is a vízgazdálkodási tervben foglalt elvek mentén kell, hogy megvalósuljanak, a vizek hasznosítása, megőrzése továbbra is kiemelt szempont marad. A települési csapadékvíz-gazdálkodásra (gyűjtés, tározás, felhasználás, beszivárogtatás), valamint a települések közös vízgazdálkodására a jövőben kiemelt figyelmet kell fordítani. Tolna Megyében megvalósuló fejlesztések esetében az integrált települési csapadékvíz-gazdálkodás, valamint a természetes vízmegtartó megoldások előnyben részesítése, valamint a felszín alatti vízkészletek óvása kiemelten fontos tényező. A víz kincs, az élet mással nem pótolható feltétele és egyben a gazdaság erőforrása, melyet meg kell őriznünk a jövő nemzedékek számára.

P 3.3. Településkép javítása:

Zöldfelületek, parkok, játszóterek, sportolásra alkalmas területek létesítése, fejlesztése, épített környezet védelme.

Minden települést meghatároz a róla kialakított első benyomás, az a kép, amelyet elsőként a közterületek jellege ad az odalátogatók számára. A települési környezet nagyban befolyásolja az ott élő családok életminőségét is: amellet, hogy büszkévé és elégedetté teszi a lakosokat, egyben a helyi közösségi élet egyik fontos színterét is jelentik (jelenthetik) a zöldfelületek (parkok, játszóterek, kültéri fitness terek, sportpályák), ahol a családok, baráti társaságok, közösségek találkozhatnak, közös programokat szervezhetnek, sportolhatnak.

Mindezek miatt rendkívül fontos a közterületek, zöldfelületek rendezettsége, fejlesztése, a helyi igényekhez igazodó funkciókkal történő ellátása.

Az esztétikai és közösség-fejlesztési szempontokon túl a zöldfelületek növelésével járó fejlesztések a klímavédelmi, zaj- és rezgésvédelem, valamint a levegőtisztaság-védelmi célok elérését is segítik, a sport- és szabadidős, rekreációs lehetőségek bővítése pedig az

egészséges életmódra nevelés egyik eszköze is lehet.

Az Európai Unió 2016-ban elfogadott irányelve – (EU) 2016/2284 irányelv az egyes légköri szennyező anyagok nemzeti kibocsátásainak csökkentéséről – írja elő, hogy az egyes tagállamoknak milyen mértékben kell csökkenteni a levegőterhelést. A Magyarország számára előírt kötelezettség teljesítését a 1231/2020. (V.15.) Korm. határozattal kihirdetett Országos Levegőterhelés-csökkentési Program (OLP) végrehajtása biztosítja. Az OLP azokat az ipart, közlekedést, mezőgazdaságot, energia szektort és lakosságot érintő intézkedéseket tartalmazza, amelyek megvalósításával a kibocsátás-csökkentési cél várhatóan elérhető, továbbá irányt szab az ágazati szabályozások, támogatások elkövetkező években kívánatos változásához is. Az OLP célja, hogy 2030-ig a kisméretű részecske emisszió 55%-kal, az ammónia kibocsátás 32%-kal, a kén-dioxid kibocsátás 73%-kal, a nem metán illékony szerves anyagok kibocsátása 58%-kal, a nitrogén-oxidok kibocsátása pedig 66%-kal csökkenjen az országban a 2005-ös szinthez képest.

P 3.4. Szemléletformálás, hulladékgazdálkodás:

ökologikus gondolkodás elsajátítása, környezettudatosságra nevelés a lakosság, a közsféra és a vállalkozások körében, a szelektív hulladékgyűjtés, valamint a hulladékgazdálkodás rendszerének fejlesztése.

Fontosnak tartjuk nem csak a lakosság, hanem a gazdálkodó szervezetek, valamint a civil és a közsféra intézményeinek szemléletformálását is. A termelő, forgalmazó cégek esetében a környezetbarát üzemelés, illetve technológiai megoldások alkalmazása mellett nagyon fontos a termékek csomagolásmentes, vagy legalább környezetbarát, esetleg újrahasznosítható csomagolóanyagok használatával történő kezelése, szállítása, értékesítése.

Az egyéb intézmények - a korszerűsítéseik, beruházásaik fenntartható módon történő megvalósítása, alaptevékenységük környezetbarát szempontok alapján történő végzése mellett - nagy szerepet játszhatnak a lakosság mozgósításában. A civil szervezetek és a helyi önkormányzatok által kezdeményezett szemétgyűjtő akciók napjainkban egyre népszerűbbek, ezek folytatása, gyakoribbá tétele jó eszköze lehet környezetünk védelmének. Ha a lakosok részt vállalnak saját környezetük rendbe tételében, rendben tartásában, jobban odafigyelnek saját és mások környezetkárosító tevékenységére is, ami hosszú távon ezek visszaszorulását eredményezheti.

Kiemelten fontosnak tartjuk a hulladékgazdálkodás teljes folyamatának racionalizálását: az elégséges számú és kapacitású hulladékudvar kialakítását, ezek meglétének tudatosítását a lakosságban, a szolgáltatások használatával, igénybevételével kapcsolatos információk biztosítását, a begyűjtött hulladékok feldolgozására, hasznosítására irányuló fejlesztéseket, beruházásokat.

Jelen dokumentumban külön prioritásként jelenik meg a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztése, így a környezettudatos és fenntartható fejlesztések területi alapon megbontásra kerültek a kiemelt térségbe tartozó és abba nem tartozó települések között.

Ezen túlmenően egyedül a kármentesítéssel kapcsolatos intézkedéseket kötjük konkrétan területi egységhez, mivel a környezeti károk felszámolásával, barnamezős beruházásokkal kapcsolatos tevékenységek elsősorban a jelentősebb ipari múlttal rendelkező városokat (KDMKT területén: Szekszárd, Simontornya, Dunaföldvár - KDMKT területén kívül: Bonyhád, Nagymányok és Dombóvár) és azok térségét érintik.

A fenntartható gazdaságfejlesztésnek a következő időszakban elsősorban a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területén lesz kulcsszerepe, hiszen a legtöbb beruházás várhatóan itt

fog megvalósulni. Éppen ezért nagyon fontos, hogy ezek a fejlesztések ne erősítsék a klímaváltozás negatív hatásait, hanem hosszú távon fenntarthatóak, energia-hatékonyak és minél inkább a megújuló energiaforrásokra alapozottak legyenek. Ugyanebben a térségben lehet kiemelt szerepe a környezetbarát közlekedési módok és eszközök elterjesztésének is, a környezetbarát szempontok alapján megvalósuló aktív turisztikai fejlesztéseknek.

A környezettudatos és fenntartható fejlesztések a jelenleg ismert TOP Plusz indikátorok közül az alábbiak célértékeinek eléréséhez járulhatnak hozzá:

- ✓ RCO26 – Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás érdekében újonnan épített vagy korszerűsített zöld infrastruktúra (ha)
- ✓ RCR35 – Árvízvédelmi intézkedések előnyeiből részesülő lakosság (fő)
- ✓ RCO 52 – Zöld területek kialakítására, szociális lakásokra, gazdasági vagy egyéb célokra rehabilitált földterület (ha)
- ✓ RCR 29 – Becsült ÜHG-kibocsátás (CO₂t/év)
- ✓ RCO 19 – Javított energetikai teljesítménnyel rendelkező középületek (m²)
- ✓ Társadalmi akciókban résztvevők száma (korábbi PR 29)

Az ágazati fejlesztési irányok közül elsősorban a víz- és szennyvízgyógyászattal kapcsolatos beavatkozások járulhatnak hozzá a prioritás célkitűzéseinek megvalósításához, hiszen ezek a fejlesztések túlmutatnak a területi operatív program lehetőségein, ugyanakkor az élhető vidéki környezet hosszú távú fenntartásához elengedhetetlenek, ezzel szemben a megye településeinek alig több, mint fele rendelkezik közcsatornával. Jövőbeni cél a megyében több új szennyvízelvezetési agglomeráció létrehozása, valamint, hogy a meglévő agglomerációkhoz további települések tudjanak csatlakozni. (Kvassay Jenő Terv)

Bevonható források:

DIMOP Plusz, GINOP Plusz, KEHOP Plusz, MAHOP Plusz, TOP Plusz, hazai források

Lehetséges közreműködő szereplők:

Települési önkormányzatok, megyei önkormányzat, Vízügyi Igazgatóságok, Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló és Vagyonkezelő ZRt, Dunántúli Regionális Vízmű ZRt, hulladékgazdálkodással, távhőszolgáltatással foglalkozó gazdasági szervezetek, közművek, hulladékudvarok, civil szervezetek, MÁV-Start ZRT, Volánbusz ZRT.

P4 Vidék felzárkóztatása, közszolgáltatások színvonalának emelése

Tolna Megyét 109 település alkotja, melyek közül 11 rendelkezik városi címmel. A megye vidékies jellegét nagyszerűen mutatja a települések lakosság száma, miszerint a legnagyobb lakosságszámú település a megyei jogú városi címmel bíró 34 ezer fős Szekszárd, mellette a települések mintegy 60 %-a 1.000 fő alatti, 30 %-a 500 fő alatti mérettel rendelkezik.

A település méretekből adódóan a helyben elérhető közszolgáltatások száma is, minősége is a települések többségén a mai kor követelményeihez igazodóan fejlesztésre szorul, figyelembe véve a tisztán vidékies térségek és a városi agglomerációk sajátosságait. A prioritás területileg érinti az egész megyét, kiemelten fókuszálva a városi agglomerációkon kívüli, aprófalvas települések igényeire, felzárkóztatására.

Az érintett közszolgáltatások kiterjednek az egészségügyi és szociális ellátásra, a közigazgatásra, oktatásra, és ezen szolgáltatások elérését lehetővé tévő kapcsolódó szolgáltatásokra, infrastruktúrákra Pl: gyalogos-, tömegközlekedés stb.

Jelen prioritás a megyei területfejlesztési koncepcióban és programban is rögzített „A2 Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió” átfogó célkitűzéshez kapcsolódik, azon belül mindhárom stratégiai célt érinti, azaz az „S5 Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban”-t, az „S6 A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése”-t, de legfőképpen az „S7 Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése”-t.

A prioritás átfogó, szinte mindenre kiható jellegéből adódóan szorosan kapcsolódik mind az öt szakpolitikai célkitűzéshez:

1. Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)
2. Zöldebb, karbonmentes Európa. (PO2)
3. Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)
4. Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)
5. A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)

A prioritáson belüli intézkedések is a megyei fejlesztési igényekre alapulnak, azok a közsféra által érintett és a civil szektor egyes szereplőinek szolgáltatásait, tevékenységét kívánják fejleszteni az alábbi intézkedésekkel.

P 4.1. Középületek, közszolgáltatáshoz kapcsolódó épületek fejlesztése

Az intézkedés közvetlenül kíván beavatkozni az egészségügyi és szociális alapellátás minőségi fejlesztésébe, és a helyi közigazgatási szolgáltatások fejlesztésébe. A területfejlesztési program prioritásának közvetlen lehetősége, hatása nincs a területi szereplők feladat- és hatáskörére, így a közszolgáltatások központi szereplők által végzett, vagy a gazdasági- és magánszektor szereplői által végzett tevékenységeinek fejlesztésére, bár elméleti célja, de ezen területeken közvetlen beavatkozási lehetősége nincs.

P 4.2. Megközelíthetőség javítása

Az intézkedés elősegíti a város-vidék közszolgáltatások terén érezhető különbségeinek csökkentését, a vidékies területeken élők számára az életminőség javulását, a városi szinthez fejlődését. Ezen célok elérése érdekében szükséges infrastrukturális fejlesztéseken túl, lehetőséget biztosít a korszerű infokommunikációs csatornák, eszközök mind nagyobb arányú igénybe vételére, ezáltal is növelve a helyben elérhető szolgáltatások körét, színvonalát.

P 4.3. Ivóvízhálózat fejlesztés

A vízvagyon leépülésének, a készletek túlhasználatának megakadályozásához, a hatékonyan, fenntarthatóan fejlesztendő és működtethető vízügyi infrastruktúrához az integrált települési vízgazdálkodáshoz szükséges a települési alpinfrastruktúra-hálózat kiépítettségének javítása (ivóvízhálózat, szennyvízhálózat, szennyvízkezelés).

A megfelelő víziközmű infrastruktúra megléte egy település esetében alapja a további fejlesztéseknek, ezzel szemben a megye településeinek alig több, mint fele rendelkezik közcsatornával. Jövőbeni cél a megyében több új szennyvízelvezetési agglomeráció létrehozása, valamint, hogy a meglévő agglomerációkhoz további települések tudjanak csatlakozni.

Prioritáshoz kapcsolódó indikátorok (a jelenleg ismert TOP Plusz indikátorok alapján):

RCO 19 – Javított energetikai teljesítménnyel rendelkező középületek (m²)

RCO 46 – A TEN-T úthálózaton kívüli rekonstruált vagy korszerűsített utak hossza

RCO 52 – Zöld területek kialakítására, szociális lakásokra, gazdasági vagy egyéb célokra rehabilitált földterület (ha)

RCO 65 – Új vagy korszerűsített szociális lakások kapacitása (személyek)

RCO 66 – Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények osztálytermi kapacitása (persons)

RCO 67 – Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények férőhely kapacitása (személyek)

RCO 77 – Támogatott kulturális és idegenforgalmi helyek száma

RCR 29 – Becsült ÜHG-kibocsátás (CO₂t/év)

Kapcsolódó ágazati fejlesztési igények:

Digitális átállás támogatása a közintézményekben, az egyszerűsített, digitális ügyintézés lehetőségének kiszélesítése, digitális kompetenciák fejlesztése, egészségügyi centrumok fejlesztése, egészségügyi és szociális szférában dolgozók támogatása, út- és járda hálózat korszerűsítésének támogatása

Bevonható források:

DIMOP Plusz, EFOP Plusz, IKOP Plusz, TOP Plusz, hazai források

Lehetséges közreműködő szereplők:

Települési önkormányzatok, megyei önkormányzat, kormányhivatal, megyei kórház, Szakképzési Centrum

P5. Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztése

A Paksi Atomerőmű bővítése Magyarország egyik legfontosabb beruházása, amely a térség jövőjének meghatározó társadalmi-gazdasági motorja is egyben. A kiemelt térséghez tartozó települések köre érinti a Paksi, Tamási, és Tolnai járás teljes területét, illetve a Szekszárdi és Bonyhádi járás egy részét. A kiemelt térség fejlesztésének középpontjában a fenntartható gazdaságfejlesztés és a Tamási járás belső periférikus helyzetének felszámolása áll. A térségben több településről is 30 perc feletti menetidővel érhető csak el a saját járásközpont, ezért indokolt a közlekedési infrastruktúra fejlesztése (akár az autóbuszos és vasúti közlekedés összehangolt menetrendjének kialakításával). Ez hátrányosan hat a paksi beruházás kedvező hatásainak térbeli szétterjedésének. A jelenleg kedvező közlekedési jellemzőkkel bíró települések (pl.: Paks, Dunaföldvár, Szekszárd, Tolna) esetében a szűk keresztmetszetek felszámolása szükséges a megnövekvő forgalom miatt. A közcsatorna-hálózat kiépítettsége jelenleg is hiányos, így a várható igények kiszolgálása érdekében jelentős mértékű fejlesztése szükséges.

Az erőműbővítés ideje alatt az állandó lakosság mellett számos külföldi vendégmunkás lesz jelen a térségben. A megnövekedett lakosságszám és az egyébként is turisztikai adottságaihoz mérten alacsony mennyiségű turisztikai szolgáltatások bővítése szükséges. Az aktív turizmus terén kiemelkedő adottságai vannak a területnek, köszönhetően a Dunának. A folyam bal partján húzódik az EuroVelo6 útvonal, amelyhez Dunaföldvárnál, Paksnál, Gerjennél, Fadd-Domborinál és Bogyiszlónál is kapcsolódnak a Tolna megyei kerékpárutak. A nemzetközi szinten is jelentős kerékpáros útvonal mellett a térséget érintik a Balaton és Pécs között, valamint a Sió és a Sárvíz mentén tervezett kerékpáros beruházások is. Számos turistát vonz a Gemenc és a Gyulaj-erdő vadállománya is, a szolgáltatások fejlesztése azonban itt is szükséges.

Jelentős potenciál rejlik a Szekszárdi és Tolnai borvidék borturizmusában, ami mind mennyiségében, mind minőségében képes kiszolgálni az átmenetileg a térségbe érkező munkavállalókat, a szolgáltatási spektrum fejlesztése indokolt.

A kiemelt térség Tolna megyei részének fejlettségbeli differenciáltságát jól mutatja, hogy a Tamási járás teljes területe hozzá tartozik, amely komplex fejlesztési programmal érintett terület. A járás felzárkóztatásában hangsúlyosan megjelenik a foglalkoztatási ráta javítása és az infrastrukturális hiányosságok felszámolása. A térség gazdaságfejlesztésének egyik húzóágazata lehet a turizmus, amelynek adottságai jelenleg csak részben kihasználtak. Tolna megye egyik legmagasabb látogatószámával bíró attrakciója a Tamásiban található termálfürdő, viszont az alacsony számú szolgáltató miatt a programcsomagok kialakítása a magasabb költségi hajlandóság érdekében nehézkes.

A prioritáson belül három csoportra (intézkedésre) bontottuk a beavatkozási területeket.

P 5.1. Közszolgáltatások és települési infrastruktúra fejlesztése

Ebbe az intézkedésbe tartozik a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Operatív Programjában azonosított Infrastruktúrafejlesztés, Innováció és környezetbarát (zöld) fejlesztés, Településfejlesztés- és intézményfejlesztés, valamint a Humánfejlesztés prioritás intézkedései.

P 5.2. Helyi gazdaság és turizmus fejlesztése

Paks II építésével Magyarországon kivételesen magasnak számító erőforrástöbblet fog megjelenni Tolna megyében. Nem csak az erőmű bővítéséhez közvetlenül szükséges infrastruktúra kiépítéséről kell gondoskodni, hanem a térségbe érkező munkavállalók által a térség fizetőképes kereslete is növekedni fog. Ezért szükséges a helyi gazdaság erősítése, ami elsősorban a szolgáltatások, valamint Tolna megye természeti adottságai alapján az agrárium és élelmiszeripar számára kínál új lehetőségeket. A szolgáltatások körén belül a szabadidő eltöltését célzó kiemelt szerepet kapnak, amik a helyi attrakciók látogatóbarát fejlesztését tűzi ki célul. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Operatív Programjában a Gazdaságfejlesztés és Turisztikai fejlesztések prioritás intézkedései tartoznak ebbe az intézkedésbe.

A prioritás erős területi jellegéből adódóan szorosan kapcsolódik mind az öt szakpolitikai célkitűzéshez:

1. Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)
2. Zöldebb, karbonmentes Európa. (PO2)
3. Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)
4. Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)
5. A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)

Prioritáshoz kapcsolódó indikátorok (a jelenleg ismert TOP Plusz indikátorok alapján):

RCO 01 – Támogatott vállalkozások

RCO 46 – A TEN-T úthálózaton kívüli rekonstruált vagy korszerűsített utak hossza

RCO 77 – Támogatott kulturális és idegenforgalmi helyek száma

RCO 58 – Támogatott kerékpár-infrastruktúra (km)

RCR 29 – Becsült ÜHG-kibocsátás (CO₂t/év)

RCO 19 – Javított energetikai teljesítménnyel rendelkező középületek (m²)

Kapcsolódó ágazati fejlesztési igények:

Út- és kerékpárút-hálózat fejlesztés, Termál- és gyógyturizmus fejlesztés, Gemenc turisztikai fejlesztése

Bevonható források:

DIMOP Plusz, EFOP Plusz, GINOP Plusz, IKOP Plusz, KEHOP Plusz, TOP Plusz, RRF, hazai források

Lehetséges közreműködő szereplők:

Települési önkormányzatok, megyei önkormányzat, Kereskedelmi és Iparkamara, Szakképzési Centrum, Dunaújvárosi Egyetem, MÁV-Start ZRT, Volánbusz ZRt, Magyar Közút Nonprofit ZRt, NIF ZRt, Hunatom ZRt, PIP Kft, KDMFÜ, Nemzeti Fejlesztési Programiroda.

4. A tervezéskísérő eljárások dokumentációja

TERVEZÉST KÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK	KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSOK	KEZELÉSI MÓD
Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió áttekintése	Pozitív hatások összegzése, megvalósult fejlesztések áttekintése.	Elért eredmények vizsgálata, nyomonkövetés, tapasztalatok beépítése.
Releváns országos fejlesztéspolitikai és területfejlesztési dokumentumok áttekintése – különös tekintettel a Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióra és a 2021-2027-es időszakra vonatkozó Operatív Programok 2021. márciusi verzióira	Az országos fejlesztési utak kijelölik a főbb irányokat, így azok környezeti, társadalmi hatása ezek alapján megjósolható.	Az országos fejlesztési irányok beépítése a megyei elképzelésekbe.
Releváns uniós dokumentumok áttekintése	Nemzetközi, uniós hatások területi vetületeinek vizsgálata.	Uniós elképzelések, irányok mentén történő program kidolgozás.
Fejlesztéspolitika 2014-2020-as tapasztalatainak feldolgozása, különös tekintettel az egyes fejlesztési programok értékeléseire	Az értékelések megyei szintű leképezése, vizsgálata.	Tapasztalatok beépítése a programba.
Megye helyzetével kapcsolatos dokumentumok, statisztikai adatok elemzése	Megyei folyamatok vizsgálata a statisztikai kimutatások alapján.	Statisztikai tendenciák figyelembevétele a programkészítésben.
Egyeztetések önkormányzati vezetőkkel	A településeket, mint legkisebb területi egységeket, érő hatások vizsgálata.	Az egyeztetések során kialakult fejlesztési programpontok beépítése.
Megyei Területfejlesztési Konzultációs Fórum keretében egyeztetés a megyei jogú várossal	A megyei jogú város, mint önálló területi egység eltérő fejlesztési pályát jár be, más-más hatások dominálnak a fejlesztésekben.	A városi elképzelések önálló részben való szerepeltetése a programban.
Területfejlesztési dokumentumok társadalmi egyeztetése - társadalmasítása	Az érintett véleményezők megszólítása.	A vélemények áttekintése és beépítése a programba.
Szoros együttműködés az Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz megyei részének kialakításában és a projektgyűjtésben résztvevő partnerekkel	A területi szereplők folyamatosan alakítják környezetüket, hatások összegyűjtése.	A kialakult egységes vélemények bedolgozása a programba.

A Fejlesztési Program megalkotása során a következő munkafolyamatokra került sor:

- Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió áttekintése;
- Releváns országos fejlesztéspolitikai és területfejlesztési dokumentumok áttekintése – különös tekintettel a Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióra és a 2021-2027-es időszakra vonatkozó Operatív Programok 2021. márciusi verzióira;
- Releváns uniós dokumentumok áttekintése;
- Fejlesztéspolitika 2014-2020-as tapasztalatainak feldolgozása, különös tekintettel az egyes fejlesztési programok értékeléseire;
- Megye helyzetével kapcsolatos dokumentumok, statisztikai adatok elemzése;
- Egyeztetések önkormányzati vezetőkkel;
- Megyei Konzultációs Fórum keretében egyeztetés a megyei jogú várossal
- területfejlesztési dokumentumok társadalmi egyeztetése - társadalmazása
- Szoros együttműködés a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz megyei részének kialakításában és a projektgyűjtésben résztvevő partnerekkel.

A partnerségi folyamat részletes leírását a Partnerségi Terv tartalmazza.

4.1. Intézményi keretek

A Területi Szereplő a Közgyűlés által elfogadott Partnerségi Terv alapján vonja be. Az alábbiakban a Területi Szereplő részéről a program végrehajtásának főbb intézményeit és azok feladatait foglalkoztatjuk össze.

Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének feladatai:

- A Tolna Megyei Területfejlesztési Program elfogadása és szükség esetén módosítása;
- A Monitoring és Értékelési feladatokat ellátó bizottság felállítása, tagjainak felkérése;
- A Tolna Megyei Integrált Területi Program elfogadása, szükség esetén a szükséges módosítások jóváhagyása;
- Visszamutatás DEB döntésről;

Tolna Megyei Önkormányzat Monitoring és Értékelési feladatokat ellátó Bizottságának feladatai:

- DEB döntés esetén a területi szereplő döntési javaslata;
- Döntés a beérkező többlettámogatási kérelmekről;
- A forrásfelhasználás nyomonkövetése prioritásonként;
- Az indikátorvállalás teljesülése prioritásonként;

Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Elnöke:

- DEB tag

Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Alelnöke:

- DEB póttag

Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal:

- A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének programmal kapcsolatos döntéseinek előkészítése, a Közgyűlés programmal kapcsolatos munkájának támogatása;
- A Közgyűlés Tolna Megyei Integrált Területi Programmal, illetve annak módosításával kapcsolatos döntéseinek előkészítése, a hozott döntések végrehajtása.

4.2. A megvalósítást és a program megvalósítás monitorozását meghatározó folyamatok jogszabályi keretei

A Kormány 256/2021. (V. 18.) Korm. rendelete a 2021–2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szabályozza a folyamatok jogi kereteit.

A minisztérium monitoring és értékelési feladatai:

- a) nyomon követi az általános rendeletben meghatározott feljogosító feltételek teljesülését,
- b) működteti és fejleszti a programok végrehajtását támogató monitoring és információs rendszert,
- c) az irányító hatósággal együttműködve nyomon követi a programok pénzügyi előrehaladását, koordinálja az európai bizottsági és a hazai jelentések, adatszolgáltatások készítését,
- d) koordinálja az egyes programokra vonatkozó összesített adatok Európai Bizottság részére történő továbbításával kapcsolatos feladatokat, ütemtervet, közös sablont, módszertant és adatbázist biztosít az irányító hatóság számára,
- e) az irányító hatósággal együttműködve a félidei felülvizsgálat során meghatározza a programmódosítás elveit,
- f) felügyeli a teljesítmény-keretrendszert, nyomon követi a részcélok és célértékek

teljesülését,

g) az irányító hatósággal együttműködve nyomon követi a programok szakmai előrehaladását, amely keretében

ga) nyomon követi az indikátorok teljesítését,

gb) módszertani támogatást nyújt az indikátorok előállításához szükséges adatok beszerzéséhez és

előállításához,

gc) az irányító hatóság által szakmai szempontból véleményezett rendszeres jelentést készít a Kormány

részére a forrásvesztés elkerülése érdekében,

h) az irányító hatósággal együttműködve ellátja az általános rendelet szerinti értékelési tervvel összefüggő

feladatokat a Partnerségi Megállapodás minden programjára vonatkozóan, amely keretében

ha) koordinálja az értékelési terv végrehajtását és – indokolt esetben – aktualizálását,

hb) lefolytatja az értékelési terven belüli programértékeléseket az Európai Regionális Fejlesztési Alap,

az Európai Szociális Alap Plusz és a Kohéziós Alap programjaira vonatkozóan,

hc) módszertani támogatást nyújt az értékelési terven kívüli egyéb értékelések végrehajtásához,

hd) koordinálja a tagállami jelentéstételi kötelezettséget,

i) az irányító hatósággal együttműködve monitoring és értékelési munkacsoportot működtet a programok

előrehaladásának nyomon követése és értékelése érdekében.

A területi szereplő feladatai:

a) az általa elfogadott területfejlesztési koncepció és program alapján, az abban megfogalmazott célokkal összhangban kidolgozza és végrehajtja az integrált területi programot,

b) kidolgozza az integrált területi programszintű kiválasztási kritériumokat, figyelembe véve a programban és az e rendeletben meghatározott horizontális követelményeket,

c) véleményezi a területi kiválasztási eljárásrendben meghirdetésre kerülő felhívás tervezetét, és meghatározza a területi értékelési szempontokat,

d) részt vesz a döntés-előkészítő bizottság ülésén, vagy az e rendeletben meghatározott esetben a területi jellegű értékelési szempontokat értékeli és az irányító hatóság elé terjeszti,

e) adatot szolgáltat az irányító hatóság részére az éves fejlesztési keret összeállításához,

f) végrehajtja az integrált területi programot, amelynek keretében a monitoring feladatainak ellátása céljából a kedvezményezettől és az irányító hatóságtól a támogatott projektekkel összefüggésben adatszolgáltatást kérhet, részt vehet a projektfejlesztésben.

4.3. A konstrukciók ütemezése

A tervezett intézkedések ütemezését az elfogadott Tolna Megyei Integrált Területi Program tartalmazza.

4.4. A Program megvalósításának módszertana, eljárásrendi háttere

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése által és a Kormány által is elfogadott Tolna Megyei Integrált Területi Program, valamint a A Kormány 256/2021. (V. 18.) Korm. rendelete a 2021–2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről, továbbá a Irányító Hatóság és annak vezetője részéről kiadott Útmutatók és utasítások együttesen alkotják a program megvalósításának módszertanát és eljárásrendi hátterét.

4.5. A Fejlesztési Program finanszírozásának csatornái

A program intézkedéseinek finanszírozása több forrásból lehetséges. A finanszírozás formáit, típusait az alábbi táblázat tartalmazza:

Forrás megnevezése

I. saját forrás

I/1. a támogatást igénylő elszámolható hozzájárulása

I/2. partnerek hozzájárulása

I/3. bankhitel

I/4. egyéb, saját forrás kiegészítő támogatás

II. egyéb támogatás

III. a támogatási konstrukció keretében igényelt támogatás

Projekt elszámolható költsége

IV. Projekt OP-ból nem elszámolható költségei

IV/1. OP-ból nem elszámolható ÁFA

IV/2. A támogatást igénylő nem elszámolható hozzájárulása – egyéb, nem uniós forrás

V. Nem támogatott tevékenységek költségei

5. Monitoring és értékelési terv

A monitoring és értékelési tevékenységben az alábbi intézmények vesznek részt, az alábbi feladatokkal:

Intézmény	Feladat és hatáskör
Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése <i>Ülések gyakorisága: évente négyszer és szükség esetén.</i>	- adatot szolgáltat az irányító hatóság részére az éves fejlesztési keret összeállításához - végrehajtja az integrált területi programot, amelynek keretében a monitoring feladatainak ellátása céljából a kedvezményezettől és az irányító hatóságtól a támogatott projektekkel összefüggésben adatszolgáltatást kérhet, részt vehet a projektfejlesztésben
Tolna Megyei Önkormányzat Monitoring és Értékelési feladatokat ellátó Bizottsága <i>A Bizottság tagjai: a Közgyűlés által kiválasztott, a program végrehajtásában érintett szereplők.</i> <i>Ülések gyakorisága: évente négyszer és szükség esetén.</i>	- a forrásfelhasználás nyomonkövetése prioritásonként - az indikátorvállalás teljesülése prioritásonként - éves Monitoring és Értékelési Jelentés készítése

Az alábbiakban az értékelési és monitoring tevékenység tartalmát mutatjuk be.

5.1. Értékelési tevékenység tartalma

Az értékelési tevékenység fő célja, hogy a program végrehajtásának eredményességét javítsa. Az Éves Monitoring és Értékelési Jelentés tartalmazza az adott évben elkészült értékelés megállapításainak összefoglalását.

Értékelési terv:

A program értékelése az értékelési terv alapján történik. Az értékelési terv a fejlesztési ciklus elején készül, évente felülvizsgálatra és kiegészítésre kerül. Az értékelési tervet a Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal Terület- és Vidékfejlesztési Osztálya készíti el és terjeszti elő a Tolna Megyei Önkormányzat Monitoring és Értékelési feladatokat ellátó Bizottsága, majd a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése számára, mely évente jóváhagyja.

Az értékelési terv tartalmi elemei:

- a 2021-2027 fejlesztési időszakban elkészítendő értékelések listája és ütemezése;
- az értékelések tervezett tartalma;
- az értékelések tervezett felhasználása (értékelési jelentések hozzáférhetősége, nyilvánossága; eredmények bemutatása és terjesztése; ajánlások nyomon követésének rendszere).

5.2. Monitoring tevékenység tartalma

A monitoring tevékenység fő célja, hogy rendszeres, standard, gyorsan áttekinthető információkat állítson elő a végrehajtás előrehaladásáról. A monitoring jelentéseket a Tolna Megyei Önkormányzat Monitoring és Értékelési feladatokat ellátó Bizottsága készíti el a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése számára, mely évente jóváhagyja. A jelentés része az Éves Monitoring és Értékelési Jelentésnek.

Monitoring jelentések tartalmi elemei:

- abszorpciós adatok előállítása:
 - a megyei források abszorpciós adatainak vizsgálata;
 - a megszerzett országos források mértékének vizsgálata;
- indikátorok előállítása:
 - a prioritás- és intézkedésindikátorok aktuális tényértékeinek előállítása;
 - a tényértékek összevetése a tervekkel;
- hatékonysági mutatók számítása:
 - a konstrukciók végrehajtásának előrehaladása.

OPERATÍV PROGRAM

Tervezési háttér, összefoglalás

A Területfejlesztési dokumentumok felülvizsgálata során alapvetően az alábbi szempontok határozták meg a munkánkat:

- a megyében a legjelentősebb változást az jelentette, hogy a Kormány döntése értelmében új kiemelt térség, a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség jött létre, amely a megye 62 települését érinti a 109 településből;
- a pandémiás helyzet a megye társadalmi és gazdasági helyzetése is negatív hatást gyakorolt, ezért célunk a fejlesztési források segítségével a megye gazdaságának újraindítása, a közösségi élet újrászervezése;
- a tervezés során számba vettük az előző finanszírozási időszakban (2014-2020) megvalósult fejlesztéseket, elért eredményeket;
- a partnerségi tervben nevesített szereplők bevonásával felmértük a megye egész területén a fejlesztési igényeket;
- a tervezési feladatokat alapvetően a Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal Terület- és Vidékfejlesztési Osztálya koordinálta, végezte a TMTK és a TMTP környezeti hatásvizsgálatát külső szakértő készítette;
- a tervezési munkát a Pénzügyminisztérium által kiadott útmutatók alapján végeztük, de figyelembe vettük a megyei sajátosságokat is;

Tolna megye célja, hogy az új finanszírozási időszakban (2021-2027) a korábban elért eredményeket megőrizze, fenntartsa, az új fejlesztésekkel Tolna megye fejlődését előmozdítsa.

1. Támogatás segítségével megvalósuló programok

Tolna megye az átfogó, specifikus, területi és horizontális céljainak elérése érdekében 4 tematikus és 1 – az összes tématerületet magában foglaló - területi prioritást fogalmazott meg. Az egyes prioritások 2-4 intézkedési irányt tartalmaznak, így mindösszesen 16 intézkedés került nevesítésre.

P1 A Tolna megyei gazdaság versenyképességének erősítése

P 1.1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

P 1.2. Vállalkozások versenyképességének erősítése és a hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése

P 1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

P 1.4. Összekötő utak, külterületi utak, kerékpárutak fejlesztése, hálózatainak bővítése

P2 A helyi közösségek és kultúra megerősítése, valamint a közösségi élet újraindítása

P 2.1. Családok támogatását biztosító fejlesztések

P 2.2. A hátrányos helyzetűek támogatását, munkavállalási esélyeit támogató fejlesztése, és helyi humán fejlesztések

P 2.3. Helyi és megyei identitás erősítése

P3 Környezettudatos és fenntartható fejlesztések

P 3.1. Kármentesítés

P 3.2. Környezetbarát fejlesztések

P 3.3. Településkép javítása

P 3.4. Szemléletformálás, hulladékgazdálkodás

P4 Vidék felzárkóztatása, közszolgáltatások színvonalának emelése

P 4.1. Középületek, közszolgáltatáshoz kapcsolódó épületek fejlesztése

P 4.2. Megközelíthetőség javítása

P 4.3. Ivóvízhálózat fejlesztés

P5 A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztése

P 5.1. Közszolgáltatások és települési infrastruktúra fejlesztése

P 5.2. Helyi gazdaság és turizmus fejlesztése

Az 1. összefoglaló táblázatban bemutatásra került, hogy a településektől beérkezett projektötletek (mindösszesen 1 036 db) mely prioritás, illetve intézkedés beavatkozási területeihez illeszkednek.

Az egyes prioritásokhoz, illetve intézkedésekhez rendelt projektötletek megoszlását az alábbi táblázat foglalja össze.

Intézkedés	Projektötlet (db)	Projektötlet (db, %)	Projektötlet (milliárd Ft)	Projektötlet (md forint, %)
1.1.	11	1,06	3,390	1,03
1.2.	4	0,38	0,415	0,13
1.3.	37	3,57	4,795	1,45
1.4.	33	3,19	22,653	6,87
1. prioritás	85	8,20	31,253	9,48
2.1.	4	0,39	0,650	0,20
2.2.	2	0,19	0,250	0,08
2.3.	24	2,32	0,173	0,05
2. prioritás	30	2,90	1,073	0,33
3.1.	2	0,19	5,0	1,52
3.2.	87	8,40	10,714	3,25
3.3.	7	0,68	1,376	0,42
3.4.	2	0,19	0,305	0,09
3. prioritás	98	9,46	17,395	5,28
4.1.	90	8,69	7,861	2,38
4.2.	64	6,18	7,348	2,23
4.3.	3	0,29	0,480	0,14
4. prioritás	157	15,15	15,689	4,75
5.1.	541	52,22	230,077	69,78
5.2.	125	12,07	34,232	10,38
5. prioritás	666	64,29	264,309	80,16
MINDÖSSZESEN	1 036	100,00	329,718	100,00

A kiemelt térség Tolna megye településeinek 2/3-át érinti, ezzel összhangban az 5. prioritáshoz besorolt projektötletek az összes fejlesztési elképzelés több, mint 60%-át fedik le darabszám, és – magas költségvonzatuk következtében – 80%-át a várható forrásigény tekintetében.

A második legtöbb projektjavaslat (a fejlesztési elképzelések ca. 15%-a) a 4. prioritáshoz illeszkedik témájában, ezek a fejlesztések azonban jellemzően alacsonyabb forrásigénnyel párosulnak, így a teljes forrásigénnyek mindössze 4,78%-át fedik le.

Az 1. és 3. prioritáshoz darabszám tekintetében megközelítőleg ugyanannyi projekt kezdeményezést soroltunk be, a tervezett forrásigény viszont igen jelentős eltérést mutat; míg az 1. prioritás 85 db projektjét 29,689 milliárd forintból lehetne megvalósítani, a 3. prioritás 98 db projektjének megvalósításához elegendő lenne ennek kevesebb, mint kétharmada (17,395 milliárd forint).

A 2. prioritással kapcsolatban érkezett darabszám tekintetében a legkevesebb projektötlet, melyek egyúttal jellemzően kis költségigényű projektek, így az ebbe a prioritásba tartozó intézkedések valósulhatnak meg a legalacsonyabb forrás-felhasználás mellett.

Finanszírozás tekintetében a beérkezett projektjavaslatoknak csak egy nagyon kis hányada valósítható meg a területi operatív program segítségével – részben a támogatható tevékenységek, részben a várhatóan rendelkezésre álló forrás elégtelensége miatt –, ezért ágazati és hazai források bevonása is mindenképpen szükséges lesz. A kiemelt térséget érintő, komplex fejlesztési elképzelések realizálásához ezek mellett finanszírozási lehetőséget jelenthetnek Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács közreműködésével elérhetővé váló kormányzati támogatások.

2. A tervezett fejlesztési elképzelések megyei prioritás szerinti csoportosításban

2.1. Prioritások

• P1 Prioritás: A Tolna megyei gazdaság versenyképességének erősítése

Magyarország 2030-ig szóló kiemelt célkitűzése a gazdasági és társadalmi versenyképesség növelése – a kedvezőtlen helyzetű térségek felzárkóztatásával egyidejűleg. A társadalmi, gazdasági, környezeti és humán fenntarthatóság összhangja biztosíthatja nemzeti erőforrásaink, a jövő nemzedékek lehetőségeinek hosszútávú megőrzését, alkalmazkodóképességünket a hazai, térségi és globális kihívásokra.

P 1.1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként, összhangban az S1 stratégiai céllal összhangban

Ezen célhoz kapcsolódó szakpolitikai célkitűzések az alábbiak:

- P01 Intelligensebb Európa: az innováción, digitalizáción, a gazdasági átalakuláson és a kisvállalkozásoknak nyújtott támogatáson keresztül
- P02 Zöldebb, karbonmentes Európa: a Párizsi Megállapodás végrehajtásával, valamint az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe való befektetéssel
- P03 Jobban összekapcsolt Európa: a stratégiai szállítási és digitális hálózatokkal

A helyi gazdaság fejlesztése és a megyei foglalkoztatás növelése érdekében kiemelten fontos, hogy a helyi vállalkozások felkészüljenek a várható Tolna megyei fejlesztések megvalósítására. A megyei humán erő fejlesztéséhez hiánypótló képzések kialakítása, megszervezése elengedhetetlen. Mezőgazdasági és energetikai célú kutatás-fejlesztési együttműködések, ezekre épülő helyi mezőgazdasági alapanyag-termelési igényekhez igazított logisztika központok kialakítása szükséges. A helyi alapanyag-termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisokat a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti közlekedési csomópontokban és kikötőkben szükséges kialakítani és azok megközelíthetőségének fejlesztése is elengedhetetlen. A zömében agrár területeken igény merült fel a térségben használt gépek tárolására, kiszolgálására létrehozott gépparkok kialakítására, ezzel tehermentesítésre kerülnének a települések, lakóövezetek.

A digitalizációs folyamatokat felgyorsította a járvány, kihívásokat támasztva egyrészt a kkv-k felé, másrészt pedig a hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettségű népesség felé, ahol a gyerekek digitális oktatásban való részvétele komoly nehézséget okozott. A korábbi években az egészségügy területén megvalósított informatikai fejlesztések nagy segítséget jelentettek a COVID-járvány elleni védekezésben. A válság azt mindenképpen igazolta, hogy a digitális technológiák, az interneten elérhető szolgáltatások használata, a távmunka ma már nem mellőzhető a szellemi munkakörök esetében. Az IKT készségek megléte ma az egyik legfontosabb munkahelyi kompetencia, és a válság ezt még jobban felerősítette.

P 1.2. Vállalkozások versenyképességének erősítése és a hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése az S2, valamint az S4 céllal összhangban

Ezen célhoz kapcsolódó európai uniós szakpolitikai célkitűzések az alábbiak:

- PO1 Intelligensebb Európa: az innováción, digitalizáción, a gazdasági átalakuláson és a kisvállalkozásoknak nyújtott támogatáson keresztül
- PO2 Zöldebb, karbonmentes Európa: a Párizsi Megállapodás végrehajtásával, valamint az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe való befektetéssel
- PO4 Szociálisabb Európa: a szociális jogok európai pillérének megvalósításával, valamint a minőségi foglalkoztatás, az oktatás, a készségek, a társadalmi befogadás és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés támogatásával
- PO5 a polgárokhoz közelebb álló Európa: a város, vidéki és part menti térségek fenntartható fejlődése és helyi kezdeményezések a helyileg irányított növekedési stratégiák és a fenntartható városfejlesztés támogatásával

A helyi növénytermesztés és állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, kifejezetten a Tolnai-Hegyhát és a Völgyesség területén jelenthet komoly előrelépést. Ezen fejlesztések hozzájárulnak az apró- és kistelepülési térségek elnéptelenedésének megállításához, melyet a közlekedés fejlesztése is jelentősen segíti.

A nagy hagyományokkal rendelkező Tolna megyei építőipar, mezőgazdasági gépipar, az egészségügyi és egészségipari (gyógy- és termálvizek, gyógyászati segédeszközök, járványügyi tevékenységek eszközigényének kiszolgálása), autóipari, elektronikai és szerszámgépgyártás fejlesztésben rejlő lehetőségek, valamint a tisztaszén-technológia meghonosítása és a kőbányászat fejlesztése, ipari hasznosítása jó kiterjesztési lehetőség a térség számára.

A regionális szintű gazdaság versenyképességét erősítheti az ágazati, illetve termékpályánkénti vállalkozói együttműködések, klaszterek hatékony piaci szerepvállalása.

Vállalkozások foglalkoztatási képességének erősítéséhez, Tolna megye foglalkoztatási gondjainak enyhítéséhez összehangolt szakpolitikai és fejlesztési erőfeszítésekre van szükség, mely erőfeszítések figyelembe veszik a koronavírus-járvány okozta többletfeladatokat is. A foglalkoztatást támogató közösségi intézményrendszer fejlesztése mellett fontosak azok az intézkedések (mint pl. a foglalkoztatási paktum projektek), amelyek célzott támogatással segítik a vállalkozásokat abban, hogy minél több embernek - különös tekintettel a foglalkoztatási szempontból speciális társadalmi csoportoknak - tudjanak munkát adni.

Termék-, technológiai és szervezeti újítások ösztönzése és támogató környezet megteremtése, a kis- és közepes méretű vállalkozások fejlesztésekor az infrastrukturális beruházások mellett fontos figyelmet kapnia a szolgáltatások fejlesztésének is. Ezzel összefüggésben kiemelten fontosak a KKV-szektor növekedési problémáinak leküzdéséhez azok a támogatások, amelyek a fő üzleti tevékenységen kívüli, azokat támogató folyamatok (pl. termék-, technológiai és szervezeti újítások, marketing, sales, hálózatépítés, asszisztencia) fejlesztését támogatják.

Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése, IKT- technológiák használatának ösztönzése az üzleti életben szükséges a célok eléréséhez. A vállalkozások karbonsemleges energiafelhasználását és energiahatékonyság-növelését célzó fejlesztéseinek támogatása mind üzleti (költséghatékonysági), mind környezetvédelmi szempontból hasznos az energiafelhasználás racionalizálása és karbonsemleges energiaforrások használata. Ezzel

összefüggésben az elektromos hálózatok fejlesztése is szükséges.

Vállalkozások tőkéhez jutási lehetőségeinek szélesítése: A gazdaságfejlesztés fontos eleme a vállalkozások finanszírozási problémáinak enyhítése, beruházási kedvük növelése. Ennek eszközei a visszatérítendő és vissza nem térítendő támogatások, kedvezményes kamatú hitelkonstrukciók, kombinált hitelprogramok. A finanszírozási programok esetén kiemelten fontos, hogy minél rugalmasabb és minél kevesebb adminisztrációs teherrel járó rendszer alakuljon ki.

P 1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása az S3 stratégiai céllal összhangban

Ezen célhoz kapcsolódó szakpolitikai célkitűzések az alábbiak:

- PO2 Zöldebb, karbonmentes Európa: a Párizsi Megállapodás végrehajtásával, valamint az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe való befektetéssel
- PO5 a polgárokhoz közelebb álló Európa: a város, vidéki és part menti térségek fenntartható fejlődése és helyi kezdeményezések a helyileg irányított növekedési stratégiák és a fenntartható városfejlesztés támogatásával

A megye számos területén igény merült fel különböző tematikájú, a helyi adottságokra épülő szabadidős, sport és kalandparkok kialakítására, helyi attrakciók (pl. várak, tájházak, borászat, tanösvények, helyi termékek) hálózatba szervezésének turisztikai hasznosítására, a gyógy-, termál- és egészségturizmusban rejlő lehetőségek kiaknázására, melyek mind a helyi és megyei lakosság, mind az ide érkező turisták számára jelentős hozzáadott értékkel bírnak, összhangban a megye „Hol az ember boldog, s boldogul” filozófiájával.

A helyi turizmus versenyképessége, szálláshelyek bővítése, szolgáltatások bővítése, aktív turizmus, Paks II igényeire épülő, célzott turisztikai attrakciók, interaktív túraútvonalak fejlesztése, fesztiválok szervezése hozzájárul a helyi termékek népszerűsítéséhez, a helyi piacok újjászervezéséhez, valamint ezáltal növeli a helyi foglalkoztatottságot is.

Az aktív turizmus vonzereje – a turizmus többi ágával szemben – épp, hogy nőtt, minegy 20-25 %-kal, a COVID járványhelyzet hatására. A várakozások szerint ez a tendencia a járvány után is – ha nem is ennyire felfokozott mértékben – folytatódni fog. Tolna megye ezen a területen kiváló értékeket rejt magában, melyek még kiaknázásra várnak.

P 1.4. Összekötő utak, külterületi utak, kerékpárutak fejlesztése, hálózatának bővítése , mint a Vállalkozások versenyképességének erősítésének egyik feltétele

- PO2 Zöldebb, karbonmentes Európa: a Párizsi Megállapodás végrehajtásával, valamint az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe való befektetéssel
- PO3 Jobban összekapcsolt Európa: a stratégiai szállítási és digitális hálózatokkal

Rossz a megye átjárhatósága, belső közlekedési kapcsolatrendszere, az utak, járdák állapota.

A mellékutak műszaki állapota sok helyütt leromlott, ami közvetve korlátozza a megyén

belüli mobilitási lehetőségeket, visszafogva így gazdasági versenyképességünket. Továbbra is nagy az igény a városokat elkerülő szakaszok, a TEN-T hálózat és a TEN-T hálózat elérhetőségének fejlesztésére. Azonkívül, hogy a gyenge közlekedési kapcsolatok a helyi gazdaság fejlődését akadályozzák, a rossz minőségű utak a közlekedés biztonságát is csökkentik.

Annak érdekében, hogy az autópályától távolabbi, gazdaságilag elmaradott járások, mint például a megye csaknem egyharmadát kitevő Tamási járás, illetve a Dombóvári és a Bonyhádi járás elsősorban apró- és kistelepüléseinek további gazdasági és társadalmi leszakadását mérsékeljük és felzárkóztatását elősegítsük, szükséges új, hatékony térségfejlesztési eszközöket alkalmazni, melynek egyik segítő eszköze az összekötő utak, külterületi utak, kerékpárutak fejlesztése, hálózatának bővítése, mely a turizmus fellendülését is segíti.

Ugyan az M6-os autópálya megépítésével a megyében több település is mentesült az átmenő forgalom alól, azonban az elmúlt évek forgalomnövekedése újabb települési elkerülő utak építését teszi szükségessé a jövőben a lakóterületek életminőségének javítása érdekében.

Apró- és kistelepülések elérhetőségének javítását elősegíti a települések közötti közúti, vízi és vasúti közlekedés javítása, a kis- akár zsáktelepülések összekötése a tömegközlekedés hatékony átszervezése – pl.: autóbusszal a vasútra ráhordó rendszerek kialakítása - gazdasági beruházások szempontjából ösztönzőleg hatna, továbbá a munkába járást és a hivatásforgalmat elősegíti és javítja. A vidékies térségben az új beruházások megvalósításához szükséges infrastrukturális háttér kialakítása rendkívül fontos.

A fenntartható közlekedés céljából ösztönözni kell az karbonsemleges megoldásokat, úgy mint elektromos járművek (személygépkocsik, autóbuszok) elterjedését, kerékpáros közlekedés fejlesztését, mind a városias, mind a vidékies térségekben.

A közösségi közlekedésre a járvány negatív hatást gyakorolt, közel 30%-os utasszám-csökkenés történt a kijárási korlátozások, a távmunka széleskörű alkalmazása következtében. A szakértők szerint²⁴ a járványhelyzet megszűntét követően is valószínűsíthető a mobilitási igények és a különböző közlekedési módok iránti bizalom hektikusak maradnak, az ebből fakadó kiszámíthatatlanság viszont veszélyforrást jelent a közlekedési rendszerek stabilitására. Így a jövőben várható az egyéni motorizációs közlekedési módok és a kerékpározás, gyaloglás előtérbe kerülése, amivel a közösségi közlekedés csak színvonalának emelésével tud versenyre kelni, szükséges az intermodális csomópontok kiépítése (vasút, autóbusz, kerékpár, e-bike, P+R parkolók). A városi, elővárosi közlekedés, a fenntartható közlekedési megoldások az uniós szabályozás alapján a PO2 alá tartoznak, ott kerültek bemutatásra, mindazonáltal a COVID-kapcsán megfogalmazott hatások e területre is éppúgy igazak.

• **P2. Prioritás: A helyi közösségek és kultúra megerősítése, valamint a közösségi élet újraindítása**

A társadalom alapvető egységei a családok. Tolna megyében is alapvető cél a családok jólétének és jól-létének elérését szolgáló fejlesztések megvalósítása.

Társadalmi szintű jólét és jól-lét eléréséhez fontos feladat továbbá a megye hátrányos helyzetű csoportjainak felzárkóztatása: a szegénységben, anyagi és szociális nélkülözésben, társadalmi kirekesztettségben élők számának csökkentése, a szegénység, szociális kizáródás újratermelődésének mérséklése, valamint a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatásának és munkavállalási esélyeinek jelentős növelése, a társadalmi-

gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése.

A felzárkóztatáshoz elengedhetetlenül szükségesek a humán közszolgáltatások szakember-ellátottságát biztosító, az esetlegesen fennálló hiány pótlását célzó, az elvándorlást csökkentő és a minőségi munkaerő megtartását, valamint a meglévő szakemberek továbbképzését szolgáló fejlesztések.

A Tolna megyei és helyi identitás – mint erős kötelék –, valamint közösségi élet megerősítése és fejlesztése közösségfejlesztő szakemberek bevonásával a meglévő közösségi erőforrások megerősítése, a társadalmi konfliktusok megoldása, a településhez, térséghez való kötődés erősítése, a közösség önmagáért tenni akarása, a társadalmi kohézió és a társadalmi befogadás erősítése érdekében. Tolna megyében erősödjön meg a közösség és a kultúra is, amely képes minél több megyei szereplőt mozgósítani a fejlesztési források megszerzésére és hasznosítására. A fejlesztési források gazdasági hatásaikon túl azt is célozzák, hogy a települések és más helyi közösségek megerősödjének.

A befogadó társadalom elősegítéséhez nélkülözhetetlenek a társadalmi kapcsolatok, az aktív közösségi szerepvállalás és az önkéntesség erősítése.

A koronavírus-járvány Tolna megyét is kihívások elé állította. A pandémia, valamint a korlátozó intézkedések mind a családokra, mind a társadalmi kapcsolatokra, mind a közösségeinkre, mind pedig a felzárkóztatással érintettekre is óriási terhet róttak. A szigorítások komoly mértékben hátravetették a megye társadalmi-közösségi életét, és ezzel egyidejűleg magasabb mértékű támogatást igényelt az elszigetelten élők felkarolása és a hátrányos helyzetűek támogatása vonatkozásában.

Ebből adódóan szükség van az újranyitásra a társadalom minden szereplőjének aktív részvételével, azaz a települési önkormányzatok, a civil szervezetek, a szociális szféra, az egyházi, iskolai vagy céges közösségek bevonásával, aktív szerepvállalásuk támogatásával. A megye családjainak, társadalmának és közösségeinek megerősítésével érhető el a koronavírus-járvány negatív hatásainak enyhítését.

P 2.1. Családok támogatását biztosító fejlesztések

Tolna megyében valósuljanak meg olyan fejlesztések a közvetlen családtámogatási, jóléti intézkedések mellett, melyek hozzájárulnak a családokat támogató élettér (természeti és épített környezet) kialakításához és fenntartásához, a szociális és anyagi jólét elérését szolgáló munkahelyek fenntartásához, létrejöttéhez, a családbarát közszolgáltatásokhoz, valamint a családközpontú értékrendhez és gondolkodásmódhoz.

Ennek eszközei lehetnek a településfejlesztési projektek, a részmunkaidős, atipikus foglalkoztatás megvalósítása, támogatása, a családok igényeire szabott közszolgáltatások, valamint az értékrendet erősítő folyamatok erősítése, generálása és fenntartása, családi programok megvalósítása és családi szabadidős sport tevékenységek biztosítása a minőségi időtöltés érdekében.

P 2.2. A hátrányos helyzetűek támogatását, munkavállalási esélyeit támogató fejlesztése, és helyi humán fejlesztések

Növelni kell a társadalmi integrációt, segíteni kell a területi hátrányok felszámolását, csökkenteni kell a mélyszegénységet és a gyermekszegénységet. Ezen problémák mindegyikét érdemes kétfelől is megragadni. Egyrészt olyan programokra van szükség, amelyek felismerik és hatékonyan kezelik a felmerülő társadalmi problémákat. A

társadalmi integrációt a hátrányos helyzetű emberek szerepvállalásának erősítésével és civil szerveződésükben való részvételével lehet támogatni. A beavatkozások hatásait másrésről infrastrukturális fejlesztésekkel lehet erősíteni, melyek közvetlenül vagy közvetetten segíthetik a probléma megoldásán dolgozó szervezetek munkáját. A mélyszegénységben élők helyzetét a területi hátrányok felszámolása révén komplex telepprogramok, bérlet fejlesztések javíthatják, a gyermekszegénységet a sikeres oktatást és önálló életkezdés esélyeit javító intézmények infrastrukturális fejlesztései csökkenthetik. Szükség van a megyében a társadalmi integrációt elősegítő intézmények széles körű támogatására is.

A vidéken és a városokban egyaránt megtalálható hátrányos helyzetű kiskorúak és felnőttek speciális képzési és nevelési igényeire választ adó, egyéni kompetencia mérésen alapuló, társadalmi beilleszkedésüket segítő intézményi rendszer megerősítése, valamint a társadalmi rétegek munkába állásának támogatása szükséges a megye egész területén. Ezt védett munkahelyek létrehozása, mentorálás és tanácsadás, illetve az ezek hatékonyságát biztosító kutatások és elemzések elvégzése biztosíthatják. Számukra az atipikus foglalkoztatási módok is segítséget jelenthetnek, ezért támogatandó ezek szélesebb körű elterjesztése. A hátrányenyhítés kiemelt eszközei lehetnek a szociális vállalkozások.

A felzárkóztatáshoz elengedhetetlenül szükségesek a humán közszolgáltatások szakember-ellátottságát biztosító, az esetlegesen fennálló hiány pótlását célzó, az elvándorlást csökkentő és a minőségi munkaerő megtartását, valamint a meglévő szakemberek továbbképzését szolgáló fejlesztések.

P 2.3. Helyi és megyei identitás erősítése

A kulturális közösségfejlesztés kiindulópontja a közösség és annak létező és lehetséges kulturális értékei: azok feltárása, tudatosítása, mozgásba hozása, megújítása és átörökítése a helyi közösségek és a kulturális intézmények aktív részvételével, együttműködésében. Célja a kulturális aktivitásra, helyi kulturális élet szervezésében és alakításában való szerepvállalásra ösztönzés, a kulturális részvétel fejlesztése, mely hozzájárul a helyi közösség kezdeményező- és cselekvőképességének erősödéséhez.

A helyi közösségek fejlesztése elsősorban települések, településrészek, térségek közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztését, a közösségi szerepvállalás erősödését jelenti. Ez a társadalmi felzárkózási politikának is fontos eszköze, a közösségi munka hatására az érintett emberek is együttműködnek a problémák megoldásában.

A beavatkozások eredményeként fejlődik a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata, a helyi civil társadalom megerősödése segíti a helyi közösségi konfliktusok megoldását és az önálló cselekvési képességek erősítését, erősödik a civil aktivitás, kialakulnak, illetve megerősödnek a szükséges kompetenciák, az önkéntesség, a helyi identitás, valamint a településhez, településrészekhez, térséghez való kötődés. A beavatkozás következtében a meglévő (humán) erőforrások felszínre kerülnek, az együttműködések következtében ezen erőforrások aktivizálódnak és minőségi változást hoznak a település, települési közösségek életében.

A közösségfejlesztés megvalósításához nélkülözhetetlen a közösségfejlesztő és egyéb szakemberek bevonása, részvétele. A szakemberek feladata összetett, magában foglalja a mentorálást, a tanácsadást, a központi mag támogatását, fejlesztését, valamint a tevékenységek megvalósításában történő aktív részvételt. A humán erőforrás biztosítása helyi és megyei szinten részben áll rendelkezésre, ezért szükséges a helyi és megyei humán fejlesztések megvalósítása mind a szakemberek, mind pedig a közösségfejlesztésben érintett lakosok (a közösségfejlesztési folyamat generálásában, megvalósításában kulcsszerepet betöltő „központi mag”), civil, önkormányzati, egyházi és gazdasági

szereplők részére – a közösségfejlesztési folyamat szakmai minőségének biztosítása érdekében.

A prioritás kapcsolódik a

- P04 Szociálisabb Európa szakpolitikai célkitűzéshez a társadalmi befogadás, a helyi társadalom összetartozásának, a közösségfejlesztés, a társadalmi kohézió, az önkéntesség erősítése, valamint ezek pandémia utáni újjáélesztése vonatkozásában;
- P05 A polgárokhoz közelebb álló Európa szakpolitikai célkitűzéshez a helyi értékekben együtt gondolkodás és önmagáért tenni képes közösség által élhetőbb települések, a fiatalok helyben tartása, a rekreációs térségek és a fenntartható városfejlesztések vonatkozásában.

A prioritáshoz kapcsolódó intézkedések területi relevanciája Tolna megye teljes területe. Tolna megye vidékies szerkezetű, vidékies városokkal. A megye két területi egységre bontható: a kiemelt térségen kívüli és a kiemelt térségbe tartozó települések egységei. A prioritáshoz tartozó intézkedések mindkét területi egység települései vonatkozásában relevánsak.

Az intézkedések kapcsolódnak az OFTK 3. Vidéki térségek népességmegtartó képességének növelése területi célhoz.

• P3. Prioritás: Környezettudatos és fenntartható fejlesztések

Napjainkban, a klímaváltozás hatásainak mérséklése érdekében, kiemelten fontos a természet-közelbeli megoldások, a környezettudatos és fenntartható, energia-hatékony építési módok, zöld- és kék infrastruktúrák, az ún. okos technológiák alkalmazása. Támogatjuk a környezetvédelmi célú, illetve a környezeti szennyezések felszámolására, mérséklésére irányuló beruházásokat, a környezetbarát és a kevésbé környezetterhelő közlekedési módok (tömegközlekedés, kerékpár, elektromos járművek) használatának elterjedését, a karbonsemleges energia-felhasználást és energiahatékony-ság-növelést célzó fejlesztések megvalósulását.

Mindezek eléréséhez elengedhetetlennek tartjuk a lakosság környezettudatosságra nevelését, de ezzel együtt a vállalkozások körében történő szemléletformálást is a környezettudatos termelésre történő átállás elérése érdekében. Az újrahasznosítás és a szelektív hulladékkezelés fontosságát tudatosítani kell a lakosság, a közintézmények és a gazdasági szereplők körében is.

Tolna megye területén több településen is van lehetőség távhőszolgáltatás igénybevétele, ezeken a településeken cél a bevont lakások arányának növelése, valamint a távhő előállítási módjának környezetbaráttá tétele.

A prioritás szorosan kapcsolódik az EU „Zöldebb, karbonmentes Európa” (P02) szakpolitikai célkitűzéséhez, melynek keretében a Párizsi Megállapodásban foglaltak végrehajtását, az éghajlatváltozás elleni küzdelmet segítő, az energiaügyi átállásra, a megújuló energiaforrások alkalmazására vonatkozó fejlesztések valósulhatnak meg.

A 3. prioritáshoz az alábbi specifikus célokat nevesítjük:

P 3.1. Kármentesítés: környezeti károk felszámolása, környezetvédelmi célú beruházások megvalósítása, természeti értékek védelme, illegális hulladéklerakók felszámolása

Tolna megyében az elmúlt évtizedekben beszennyezett területek kármentesítése, az ebből

adódó környezeti kockázatok csökkentése az előttünk álló tervezési, fejlesztési időszak feladatai közé tartozik. A tervezett fejlesztések megvalósítása során az ipari múlttal rendelkező ún. barnamezős területek preferálása indokolt a zöldmezős beruházásokkal szemben.

Területi szempontból ez a specifikus cél elsősorban a jelentősebb ipari múlttal rendelkező városokat (Szekszárd, Bonyhád, Nagymányok, Simontornya, Dunaföldvár és Dombóvár) és azok térségét érinti.

Illegális hulladéklerakók természetesen nem csak ezeken a területeken találhatók, ezek feltérképezése, felszámolása szintén fontos feladat környezetünk védelme érdekében. Kapcsolódó fejlesztés a folyamatban lévő KEHOP-3.2.1-15-2016-00002 „Komplex hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztése a Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Rendszer területén, különös tekintettel az elkülönített hulladékgyűjtési, szállítási és előkezelő rendszerre” projekt keretén belül Dunaföldváron épülő hulladékudvar, amely a tervek szerint 2021-2027-es időszakban fog aktiválásra kerülni.

P 3.2. Környezetbarát fejlesztések: innovatív, karbonsemleges, energia-hatékony megoldásokat alkalmazó, a környezet védelmét szem előtt tartó, hosszútávon fenntartható beruházások

A következő időszak fejlesztéseinek tervezésekor kiemelt szempont a természeti értékek és ökoszisztémák védelme, megőrzése. Fontos, hogy az aktív turizmus, a természetjárás, horgászat, vízi sportok népszerűsítése, és az ezekhez kapcsolódó beruházások minden esetben tájba illeszkedően, a meglévő természeti és építészeti értékekre alapulva, azokat nem háborgatva, hanem védelmük fontosságának hangsúlyozása mellett valósuljanak meg. Területi szempontból ez a cél kell, hogy érvényesüljön a Sió- és Duna-menti rekreációs térség turisztikai hasznosítása során.

A fenntartható gazdaságfejlesztésnek a következő időszakban elsősorban a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területén lesz kulcsszerepe, hiszen a legtöbb beruházás várhatóan itt fog megvalósulni. Éppen ezért nagyon fontos, hogy ezek a fejlesztések ne erősítsék a klímaváltozás negatív hatásait, hanem hosszú távon fenntarthatóak, energia-hatékonyak és minél inkább a megújuló energiaforrásokra alapozottak legyenek. Ugyanezen a területen lehet kiemelt szerepe a környezetbarát közlekedési módok és eszközök elterjesztésének is. Az energetikai felújításoknál célként tűzzük ki, hogy a megye valamennyi középülete energetikailag korszerűvé váljon, így prioritást élveznek az előző időszakban energetikai célú beavatkozással nem érintett épületekre irányuló fejlesztési elképzelések.

Területi lehatárolás nélkül, az egész megyére vonatkozóan elmondható, hogy a vízgazdálkodással kapcsolatos fejlesztések, beruházások (csapadékvíz-gazdálkodási létesítmények fejlesztése, szennyvízhálózatok kiépítése) a továbbiakban is a vízgazdálkodási tervben foglalt elvek mentén kell, hogy megvalósuljanak, a vizek hasznosítása, megőrzése továbbra is kiemelt szempont marad. Tolna megyében megvalósuló fejlesztések esetében az integrált települési csapadékvíz-gazdálkodás, valamint a természetes vízmegtartó megoldások előnyben részesítése kiemelten fontos tényező. A víz kincs, az élet mással nem pótolható feltétele és egyben a gazdaság erőforrása, melyet meg kell őriznünk a jövő nemzedékek számára.

P 3.3. Településkép javítása: zöldfelületek, parkok, játszóterek, sportolásra alkalmas területek létesítése, fejlesztése.

Minden települést meghatároz a róla kialakított első benyomás, az a kép, amelyet elsőként

a közterületek jellege ad az odalátogatók számára. A települési környezet nagyban befolyásolja az ott élő családok életminőségét is: amellet, hogy büszkévé és elégedetté teszi a lakosokat, egyben a helyi közösségi élet egyik fontos színterét is jelentik (jelenthetik) a zöldfelületek (parkok, játszótérek, kültéri fitness terek, sportpályák), ahol a családok, baráti társaságok, közösségek találkozhatnak, közös programokat szervezhetnek, sportolhatnak.

Mindezek miatt rendkívül fontos a közterületek, zöldfelületek rendezettsége, fejlesztése, a helyi igényekhez igazodó funkciókkal történő ellátása.

Az esztétikai és közösség-fejlesztési szempontokon túl a zöldfelületek növelésével járó fejlesztések a klímavédelmi, zaj- és levegővédelmi célok elérését is segítik, a sport- és szabadidős, rekreációs lehetőségek bővítése pedig az egészséges életmódra nevelés egyik eszköze is lehet.

P 3.4. Szemléletformálás, hulladékgazdálkodás: ökológikus gondolkodás elsajátítása, környezettudatosságra nevelés a lakosság, a közszféra és a vállalkozások körében, a szelektív hulladékgyűjtés, valamint a hulladékgazdálkodás rendszerének fejlesztése

Földrajzi területi lehatárolás ennél a célnál nem alkalmazható, hiszen környezetünk védelme a megye teljes területén egységesen fontos.

Tudjuk, hogy a környezettudatosságra nevelést már gyermekkorban el kell kezdeni, de nem elég az iskoláskorúaknál, hiszen addigra rögzülhetnek azok a hibás viselkedési, szemléletbeli minták, melyeket megváltoztatni már nagyon nehéz. Célszerű már bölcsődés, óvodás korban - játékos formában - megismertetni a gyermekeket a környezet védelmének fontosságával, a szelektív hulladékgyűjtésben rejlő lehetőségekkel. A gyermekek ismereteiket szívesen osztják meg családjukkal, szűkebb környezetükkel, így a felnőtt lakosság környezettudatosságra nevelését is segíthetik.

A lakosság mellett pedig fontos a gazdálkodó szervezetek, valamint a civil és a közszféra intézményeinek szemléletformálása is. A termelő, forgalmazó cégek esetében a környezetbarát üzemelés, illetve technológiai megoldások alkalmazása mellett nagyon fontos a termékek csomagolásmentes, vagy legalább környezetbarát, esetleg újrahasznosítható csomagolóanyagok használatával történő kezelése, szállítása, értékesítése.

Az egyéb intézmények - a korszerűsítéseik, beruházásaik fenntartható módon történő megvalósítása, alaptevékenységük környezetbarát szempontok alapján történő végzése mellett - nagy szerepet játszhatnak a lakosság mozgósításában. A civil szervezetek és a helyi önkormányzatok által kezdeményezett szemétgyűjtő akciók napjainkban egyre népszerűbbek, ezek folytatása, gyakoribbá tétele jó eszköze lehet környezetünk védelmének. Ha a lakosok részt vállalnak saját környezetük rendbe tételében, rendben tartásában, jobban odafigyelnek saját és mások környezetkárosító tevékenységére is, ami hosszú távon ezek visszaszorulását eredményezheti.

A hulladékgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenységként meg kell említeni, hogy a jelen prioritás első céljánál említett illegális hulladéklerakók felszámolása önmagában nem elég, hiszen rövid időn belül ugyanott vagy más területen újabb illegális hulladék-lerakóhely alakul ki, amennyiben nincs elégséges számú és kapacitású hulladékudvar. Ezek kiépítése önmagában szintén nem elég, meglétüket tudatosítani kell a lakosságban, könnyen hozzáférhetővé kell tenni az elérhetőségükkel, használatukkal kapcsolatos információkat, hogy ne az információ hiány legyen akadálya a használatuknak. A hulladékok rendezett gyűjtése pedig csak az első lépés a hulladékgazdálkodási folyamatban: kiemelten támogatjuk a hulladékok feldolgozására, hasznosítására irányuló fejlesztéseket, beruházásokat.

• **P4. Prioritás: Vidék felzárkóztatása, közszolgáltatások színvonalának emelése**

Tolna Megye vonatkozásában a vidék, a vidéki élet értékeinek megőrzése kiemelten fontos, hiszen a megye városai is jellemzően vidékies, falusias jellegűek, kimondottan nagy lakosságszámú települése, városa nincs a megyének. Ezzel párhuzamosan, viszont a megyei települések mintegy kétharmada 1.000 fő alatti kistelepülés, így a vidék felzárkóztatása, a vidéki közszolgáltatások színvonalának emelése különös jelentőséggel bír, lényegében a megye teljes területét érintően jelentkező feladat.

A prioritás által érintett közszolgáltatások kiterjednek az egészségügyi és szociális ellátásra, a közigazgatásra, oktatásra, és ezen szolgáltatások elérését lehetővé tévő kapcsolódó szolgáltatásokra, infrastruktúrákra Pl: gyalogos-, tömegközlekedés stb.

A prioritás átfogó, szinte mindenre kiható jellegéből adódóan szorosan kapcsolódik mind az öt szakpolitikai célkitűzéshez:

1. Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (P01)
2. Zöldebb, karbonmentes Európa. (P02)
3. Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (P03)
4. Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (P04)
5. A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (P05)

A prioritáson belüli intézkedések is a megyei fejlesztési igényekre alapulnak, azok a közsféra által érintett és a civil szektor egyes szereplőinek szolgáltatásait, tevékenységét kívánják fejleszteni:

P 4.1. Középületek, közszolgáltatáshoz kapcsolódó épületek fejlesztése

P 4.2. Megközelíthetőség javítása

P 4.3. Ivóvízhálózat fejlesztés

Jelen prioritás a megyei területfejlesztési koncepcióban és programban is rögzített „A2 Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió átfogó célkitűzéshez kapcsolódik, azon belül mindhárom stratégiai célt érinti, azaz az

S5 Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban célt, az

S6 A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklését, de legfőképpen az

S7 Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztését.

A prioritás közvetlenül kíván beavatkozni az egészségügyi és szociális alapellátás minőségi fejlesztésébe, a helyi közigazgatási szolgáltatások, az oktatás-nevelés, a közbiztonság, a sport, az egyházi épületek, létesítmények fejlesztésébe, a helyi közlekedés fejlesztésébe, valamint az ivóvíz hálózat bővítésébe, korszerűsítésébe. A területfejlesztési program prioritásának közvetlen lehetősége, hatása nincs a területi szereplők feladat- és hatáskörén kívül, így a közszolgáltatások központi szereplők által végzett, vagy a gazdasági- és magánszektor szereplői által végzett tevékenységeinek fejlesztése bár elméleti célja, de ezen területeken közvetlen beavatkozási lehetősége nincs. Alapvető célként tűzi ki, hogy elősegíti a város-vidék közszolgáltatások terén érezhető különbségeinek csökkentését, a vidékies területeken élők számára az életminőség javulását, a városi szinthez fejlődését. Ezen célok elérése érdekében szükséges infrastrukturális fejlesztéseken túl, lehetőséget biztosít a korszerű infokommunikációs csatornák, eszközök mind nagyobb arányú igénybe vételére ezáltal is növelve a helyben elérhető szolgáltatások körét, színvonalát.

- **P5.Prioritás: Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztése**

A prioritás elsősorban a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési célkitűzéseinek összehangolását hivatott biztosítani, komplex módon, az egész megye területi integritásával és a Fejlesztési Program céljaival összhangban. A Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács által elfogadott fejlesztési dokumentumok alapján azonosított prioritások és intézkedések alapján TMTP Kiemelt Térségre vonatkozó intézkedései az alábbiak:

P 5.1. Közszolgáltatások és települési infrastruktúra fejlesztése

Ebbe az intézkedésbe tartozik a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Operatív Programjában azonosított Infrastruktúrafejlesztés, Innováció és környezetbarát (zöld) fejlesztés, Településfejlesztés- és intézményfejlesztés, valamint a Humánfejlesztés prioritás intézkedései.

P 5.2. Helyi gazdaság és turizmus fejlesztése

Paks II építésével Magyarországon kivételesen magasnak számító erőforrástöbblet fog megjelenni Tolna megyében. Nem csak az erőmű bővítéséhez közvetlenül szükséges infrastruktúra kiépítéséről kell gondoskodni, hanem a térségbe érkező munkavállalók által a térség fizetőképes kereslete is növekedni fog. Ezért szükséges a helyi gazdaság erősítése, ami elsősorban a szolgáltatások, valamint Tolna megye természeti adottságai alapján az agrárium és élelmiszeripar számára kínál új lehetőségeket. A szolgáltatások körén belül a szabadidő eltöltését célzó kiemelt szerepet kapnak, amik a helyi attrakciók látogatóbarát fejlesztését tűzi ki célul. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Operatív Programjában a Gazdaságfejlesztés és Turisztikai fejlesztések prioritás intézkedései tartoznak ebbe az intézkedésbe.

A prioritás erős területi jellegéből adódóan szorosan kapcsolódik mind az öt szakpolitikai célkitűzéshez:

1. Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)
2. Zöldebb, karbonmentes Európa. (PO2)
3. Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)
4. Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)
5. A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)

2.2. Együttműködés keretében tevezett kiemelt fejlesztések

I. Intézkedés: Foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködés Tolna megyében

A Tolna megyei gazdaság versenyképességének erősítése prioritás, valamint a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztése prioritás térségi gazdaság- és turizmus-fejlesztésre vonatkozó intézkedése céljaihoz, beavatkozási területeihez is illeszkedő, széleskörű partnerségen alapuló, kiemelt fontosságú fejlesztési elképzelés a megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködés megvalósítása.

Az együttműködés célja kettős: egyrészt a megye vállalkozásait kívánjuk segíteni abban, hogy a tevékenységükhöz szükséges számú és képzettségű szakembergárda rendelkezésre álljon, ezáltal működő- és versenyképességük biztosított legyen, a következő időszak országos szinten is legjelentősebbnek mondható fejlesztésének, a Paksi Atomerőmű bővítésének ne elszenvedői, hanem haszonélvezői legyenek a Tolna megyei cégek. Fontosnak tartjuk, hogy a térségben jelenleg is működő gazdasági szereplők (elsősorban a KKV-k) számára a Paksi Atomerőmű bővítésével járó humán erőforrás elszívó hatást enyhítsük, a gazdasági trendekre rugalmasan reagáló foglalkoztatáspolitikai segítségével (képzések, átképzések támogatásával), a termék- vagy technológiaváltás, -fejlesztés irányába tett törekvéseik támogatásával hozzájáruljunk működőképességük megtartásához, a bér- és bérköltség támogatással pedig enyhítsük a paksi fejlesztés generálta bérszínvonal-növekedés okozta terheket.

Másrészt kezelni kell a pandémiás időszak következtében a foglalkoztatási helyzetben kialakuló negatív irányú tendenciákat: az állásukat elvesztő embereket vissza kell irányítani a munka világába, munkaerőpiaci szolgáltatásokkal, továbbképzésekkel, átképzésekkel kell segíteni, hogy ismét a térség aktív munkavállalóivá váljanak.

Fentiek mellett továbbra is feladat, hogy az inaktív réteget megtaláljuk, inaktivitásuk okait feltárjuk, és azok megszüntetésében lehetőség szerint segítsük őket.

A projektet a 2014-2020 közötti fejlesztési ciklus megyei és helyi foglalkoztatási paktum projektjeinek eredményeit, tapasztalatait felhasználva, az ezeknek köszönhetően létrejött és jól működő partneri kapcsolatok segítségével tervezzük megvalósítani.

A jelenleg ismert fejlesztési dokumentumok alapján a projekt kizárólag konzorciumban valósítható meg, a fő kedvezményezett (egyúttal a konzorcium vezetője) ezúttal is a megyei önkormányzat lehet, kötelezően bevonandó konzorciumi partner a megyei kormányhivatal. A partnerség további fontos szereplői lehetnek a kamarák, a képző intézmények, a Szakképzési Centrum, a helyi önkormányzatok, munkaerőpiaci szolgáltatást nyújtó civil szervezetek és az előző fejlesztési időszakban létrejött paktumirodák is.

II. Intézkedés: Közlekedési kapcsolatok fejlesztése a Paksi és Tamási járás átjárhatóságának érdekében

Az intézkedés célja, hogy Paks és Tamási közötti Tolnai-Hegyháton javuljon a települések elérhetősége Paks és Tamási felől, egyben csökkenjen a menetidő Paks és Tamási városa között, így elősegítve a Paksi Atomerőmű bővítése kapcsán felmerülő gazdaságélénkülés jobb kihasználását a térség számára. Túl azon, hogy az érintett településeken élő jelenlegi lakosság ingázási közelségbe kerül Pakstól, a városból kiköltözők és a hétvégi kirándulók célpontjává válhat. Közvetett hatásként jellemezhető ugyan, azonban az útvonallal a Dombóvári járás települései és Paks között is javul a kapcsolat. A tervezett összekötőút által közvetlenül érintett térség lakossága összesen 36 369 fő.

Paks és Tamási ugyan egy megyében fekszik, azonban a két járásközpont egymásra minimális hatást gyakorol, ami jelentős részben a közlekedési viszonyokkal magyarázható.

A Paksi járás és Paks városa az ország leggazdagabbjai között szerepel, míg a Tamási járás része az ország egyik legnagyobb egybefüggő belső periferiájának (Enying, Tab, Tamási, Dombóvár, Sásd, Komló, Szigetvár). Ugyan az egész országra jellemző a népességfogyás, azonban megfigyelhető, hogy ameddig a Tamási járás népességfogyása kétszer magasabb, mint a járásszékhely esetében, addig a Paksi járásban Paks városa mutat kétszer akkora csökkenést, mint a járás együttes értéke. A jelenség főként az ingatlanpiaci helyzettel magyarázható, azaz a Paksról való kiköltözések növekedtek a várostól ingázási távolságban lévő településekre.

Tamási a járása legjelentősebb gazdaságával rendelkező városa, azonban csak azokra a településekre tud érdemben hatást gyakorolni, amelyek elérhető távolságra fekszenek tőle. A Tolnai-Hegyháton található utak jellemzően jelentős kerülőkkel kötik össze az egymástól mindössze néhány kilométerre található településeket, ezért célszerű a Sió-Sárvíz völgye felé a közlekedési kapcsolatok erősítése, ahonnan akár Paks, akár Szekszárd jobban elérhető, illetve jobban szervezhető a tömegközlekedés is a hurokjáratok csökkentésével. Az Sárszentlőrinc-Uzd-Tamási közötti út nyomvonala szerepel a jelenleg hatályos megyei rendezési tervben.

Szakaszok:

I. Paks – Sárszentlőrinc-Uzd szakasz (24 km)

A meglévő négyszámjegyű összekötőutak jelenleg felújítás alatt állnak. A nyomvonal Nagydorog és Sárszentlőrinc lakott területeit, valamint Pusztahencse belterületének határát érinti.

Érintett települések lakosságszáma: 24 423 fő

II. Sárszentlőrinc-Uzd – Tamási (kb. 20 km)

Jelenleg K-Ny irányú út az érintett területtől északra a 61-es főút, délre a Kölesd-Gyöngy-Pincehely út található. Előbbi mentén található települések (Simontornya, Tolnanémedi, Pincehely) kapcsolata a járásközponttal megfelelő, azonban a déli út mentén fekvő településekről a járásszékhely elérhetősége körülményes, Pincehelyen keresztül kerülővel lehetséges. Tömegközlekedési szempontból hátrányos, hogy a térségben Kisszékely, Nagyszékely, Udvari zsákfalvak (Miszla és Belecska között egy egysávos út található, ezért zsákfalunak nem nevezhető, viszont az út buszok közlekedésére nem alkalmas). A Kapos mentén fut a Budapest-Pécs vasútvonal, ami akár jelentős előnyére is válhatna a térségnek, ha a vasúti megállóhelyek jól megközelíthetők lennének több településről is.

A tervezett út szakaszai:

- Sárszentlőrinc-Uzd-Miszla új nyomvonal: 11 km (1 km meglévő földút nyomvonalán)
- Miszla-Belecska meglévő nyomvonalon bővítéssel, nyomvonalkorrekcióval: 4 km
- Belecska – 61. főút új nyomvonal: 5 km
- Összesen: 20 km

A szakasz a Tamási járáson belüli települések és a járásszékhely közötti távolságot kb. 15 km-rel rövidíti meg Varsád, Gyöngy, Szakadát, Szárazd, Keszőhidegkút, Belecska, Miszla és Udvari esetében. Ezeken a településeken él a Tamási járás népességének 10%-a, 3831 fő.

Tekintettel arra, hogy a Tolna-Hegyháton a domborzati adottságok és a közlekedési elzártság miatt jelentősebb foglalkoztató nincs, a lakosság arányához mérten magas az ingázók aránya, a zsákfalvak miatt azonban a tömegközlekedés nehezen szervezhető, magas az átszállások száma.

III. Udvari és Nagyszékely bekötése a Sárszentlőrinc-Uzd - Tamási útba (kb. 10 km)

Udvari és Nagyszékely jelenleg zsákfalvak, de a tervezett útvonaltól mindössze néhány km-re fekszenek, ezért az új nyomvonallal való összekötésük kis költséggel, akár meglévő földutak nyomvonalának felhasználásával is megoldható. Az új nyomvonalak kijelölése

során különös figyelmet kell fordítani a zsákfalvak nyugalmanak megőrzése érdekében az átmenő forgalom települési belterületeket nem érintő elvezetésére.

III. Intézkedés: A Tolna megyei helyi termékek támogatása

A XXI. századi fogyasztói társadalom alapját az iparosított és gépesített termék-előállítás határozza meg. Ez a jelenség egyúttal számtalan mellékhatással jár, a teljesség igénye nélkül: a műszaki cikkek élettartamának csökkenése, tisztességtelen foglalkoztatási körülmények, a helyi értékek nivellálódása, az élelmiszeripari és mezőgazdasági termékek esetében pedig a helyi gazdák életkörülményeinek romlása, illetve az ételeink tápértékének csökkenése. A fogyasztók keresik az autentikus, egészséges, magas tápanyag- és vitamintartalmú alapanyagokat és ételeket, ezek elérése ugyanakkor több időt vesz igénybe, ennél fogva a legtöbb vásárló beéri azokkal a termékekkel, amelyek könnyen elérhetőek számukra. A legtöbb helyi piac sajnos nem nyújt azonnal felismerhető és használható jelzést a tekintetben, hogy kik azok az árusok, vagy éppen kistermelők, akik helyi termékeket kínálnak; de még a helyi termék üzletekben sem mindig derül ki azonnal, hogy honnan származik az adott élelmiszer.

Tolna megye kedvező agroökológiai potenciálú, élelmiszergazdaságának kitűnő adottságú alapanyag-termelő területe. A kedvező talajviszonyok és a korszerű művelési módszerek eredményeképpen ma Tolna megye kimagasló búza és kukorica termésátlagokkal büszkélkedhet. Kukoricatermesztési rendszere világszerte ismert és elismert. Az alapvetően mezőgazdasági arculatú vidéket sokáig kizárólag szarvasmarha-tenyésztéséről és bortermeléséről ismerték az országban. Természeti adottságainak köszönhetően hosszú hagyományokkal rendelkező szakágazatai továbbá a szőlőbortermelés, a malom-, és sütőipar, a hús-, tej-, zöldség- és gyümölcsfeldolgozás, valamint a növényolaj-gyártás. Állattenyésztésével a hús, tej és bőripar fontos bázisát képezi.

A mezőgazdasági adottságokhoz képest nagyon alacsony az élelmiszer-feldolgozóipari kapacitás a megyében. A terményeket jelenleg csak korlátozottan hasznosítja a helyi feldolgozóipar: az alapanyag-termelő jelleg a domináns. Sok esetben a szervezési kapacitás és a szükséges technológia, forrás híján nem tudja kihasználni a természeti adottságait és a feldolgozóipar valamint a fogyasztópiac igényei nyújtotta lehetőségeket az ágazat. Az iparági szerkezet, a méretmegoszlás is eltérő.

Kezdetlegesen működnek csak a rövid ellátási láncok (REL), így a kis mennyiséget előállító, felvásárlási piaccal nem rendelkező termelők nehezen tudnak érvényesülni. A REL a termelői és a vevői ismertséget és elismertséget is erősítené, népszerűsítené a helyi termékeket. Mindez segítené a minőségi élelmiszeripari és feldolgozóipari bázis létrehozását. Az elérhető támogatásoknak köszönhetően termelői piacok újultak meg, vagy mikro-térségi, települési piacok létesültek szerte a megyében.

Tekintettel arra, hogy az alapanyagtermelés rendelkezésre áll, az élelmiszeripari ágazatban viszont van potenciál, így ennek kihasználása érdekében az agrárlogisztikára és a helyi termelői piacok fejlesztésére különös figyelmet fordítunk, segítve és lehetőséget adva ezzel helyi termelőknek.

Tervezzük a Tolna megyei termékek védjeggyel való megkülönböztetését.

IV. Intézkedés: M9 Szekszárd-Dombóvár szakaszának megépítése

Tolna megye, illetve Magyarország keleti és nyugati területei között a déli országrészben a közlekedési kapcsolatok 1920 óta rendkívül nehézkesek. Ennek a hálózati hiánynak az oldására több évtizede készültek tervek, azonban a Szekszárd térségében található Duna-híd kivételével érdemi előrelépés nem történt, így az M9-es eddig megépült szakasza zsákutcának tekinthető. Nem tölti be az országrészek közötti összeköttetést biztosító funkcióját, így a „külső körgyűrű” azon szakaszainak megépítése különösen indokolt, ahol jelenleg nincs főúti kapcsolat. Ilyen szakasz a Dombóvár és a megyeszékhely, Szekszárd

közötti szakasz is, mely kapcsolódik a már korábban megépült szekszárdi Duna-hídhöz. Tolna megye keleti és nyugati fele között kizárólag az északnyugat-délkelet irányú, korszerűtlen vonalvezetésű 65. sz. főút biztosít magasabb szintű kapcsolatot. Szekszárd és a megye 3. legnagyobb városa, Dombóvár között jelenleg főúton (jelentős kitérő nélkül) nem lehet eljutni. A két város között kb. 60-65 km út megtételéhez minimum 1 óra szükséges, 8 db további település belterületének érintésével. A megye területi integrációjának elősegítése érdekében szükséges a nyugati, kevésbé fejlett térség M6-os autópályával és a Tolna megyei magterülettel gyorsabb eljutást biztosító közlekedési kapcsolattal való összekötése.

A Szekszárd és Dombóvár közötti szakasz keleti irányban kapcsolódik az 51-es másodrendű főúthoz, illetve a korábban megkezdett 51-54 sz. utak közötti összekötéshez. Nyugati irányban a 61. sz. főút felújított Dombóvár-Kaposvár-Nagykanizsa szakasz teremt összeköttetést az M7-es autópályával. Az M9-es gyorsforgalmi út jelentős mértékben lenne képes tehermentesíteni az ország központi elhelyezkedésű területeit, hiszen jelenleg a magyar-román és magyar-osztrák/szlovén/horvát határ között kizárólag Budapest érintésével lehet gyorsforgalmi út elhagyása nélkül eljutni. Ugyanez vonatkozik a külső városgyűrű településeire is, amelyek között jelentősen csökkenne a menetidő a Szeged-Szekszárd-Kaposvár-Nagykanizsa-Zalaegerszeg-Szombathely viszonylaton.

V. Sió térségének turisztikai fejlesztése

A 2014-20 fejlesztési periódusban a Tolna Megyei Önkormányzat kiemelt projektjeként jelent meg a Sió mentén kialakítandó kerékpárút és a vízi turisztikai megállók építése. Ennek oka, hogy a Sió szinte kettészeli Tolna megyét a területének közepén. Így az itteni fejlesztések kihatása jól érezhető a megye más pontjain is. Kerékpárút Szekszárd és Harc között létesült, míg a vízi megállóhelyek Szekszárd és Simontornya között. Továbbra is cél a Sió mellett vezető kerékpárút kiépítése, valamint a desztinációk fejlesztése, azok összekapcsolása a vízi turisztikai fejlesztésekkel. A Sió Tolna megyei szakaszán számos értékes, országos jelentőségű örökség található, amelyeknek látogathatósága eddig nem minden esetben volt megfelelő. A Sió csak Tolna megyei szakaszán érint két történelmi borvidéket is: a Szekszárdit és a Tolnait. Előbbi országos hírű boraival országosan is kiemelt jelentőségű, míg utóbbi területén növekszik a minőségi bort előállító borászatok száma. Kiemelten fontos attrakciók a térségben:

reneszánsz várak (Ozora, Simontornya);

irodalmi emlékek (Illyés Gyula és Lázár Ervin iskolája Felsőrácegres-pusztán, Petőfi Emlékméhes Borjádön, Babits Mihály Emlékmúzeum Szekszárdon);

pincefalvak (Györköny, Sióagárd);

helyi jelentőségű épített örökség (Sörét-torony, Borjád; kastélyok, Simontornya, Szedre, Medina; Vármegyeháza, Kölesd, Szekszárd).

A Sió Tolna megyei szakasza része a Közép-Duna Menti Kiemelt Térségnek is, így a kiemelt térség turisztikai kínálatában is komoly előrelépést jelentenek az itteni fejlesztések.

VI. Paksi Atomerőmű bővítéséhez kapcsolódó fejlesztések

A Paks II. beruházás nem csak Pakson fogja hatását éreztetni, hanem az onnan elérhető távolságon belül fekvő települések életére is jelentős hatással lesz. Cél, hogy a várható népességszámnövekedést a települések felkészülten tudják várni, illetve a lehető legtöbb profitáljanak a beruházásból.

Ezen célok eléréséhez szükséges a közintézmények és a vonalas infrastruktúra fejlesztése. A közintézmények fejlesztései, szolgáltatási színvonaluk emelése a már a településen élők kiszolgálását is javítja. Főként a kisebb településeken a csapadékvíz kezelése, csatornázottság, belterületi utak kapacitása és burkolatuk minősége több helyen hiányos, a külterületi összekötőutak minősége pedig több helyen nagyon rossz. Ha ezek a hiányos

infrastruktúra-elemek pótlásra kerülnek, úgy a kisebb települések értékes, vonzó lakókörnyezetet tudnak biztosítani.

A Paks II. beruházás idején többletigények fognak megjelenni főként az élelmezés és a szabadidő eltöltésével kapcsolatosan. Előbbihez szükséges erősíteni a helyi agrárium termékeit feldolgozó élelmiszeripar erősítését fenntartható módon, ami – többek között – ugyanúgy jelenti a szállítási távolság minimalizálását és a különböző szereplők közötti méltányos jövedelemeloszlást is. A paksi nagyberuházásra érkező vendégmunkások szabadidejének eltöltésében a Tolna megyei turisztikai desztinációk és kisebb attrakciók szerepet kaphatnak.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség (KDMKT) stratégiájának háttérét az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló 1/2014. (I.3.) OGY határozat képezi, amely rendelkezett a kiemelt térségek létrehozásáról, a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területi lehatárolásáról szóló 12/2020. (V.5.) OGY határozatban pedig megnevezésre kerültek a Kiemelt Térséghez tartozó települések (99 db, ebből Tolna megyében 62 db). Az Országgyűlés a 13/2020. (V.5.) OGY határozatával módosította a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló 1/2014. (I.3.) OGY határozatot, amelynek 7.§. b) pontja Kiemelt Térségként nevesíti a KDMKT-t. A módosítás nem érintette az 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékletét, a részletes Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót. Így ez a Konceptió nem egészült ki a KDMKT egységes fejlesztési szempontjaival. Fontos hangsúlyozni, hogy a Paks II. beruházás hatása nem csak ezeken a településeken, hanem egész Tolna megyében érezhető lesz.

A Paks II. beruházással szoros összefüggésbe hozható az új Duna-híd építése is Paks és Gerjen térségében, amely az M6 és Kalocsa felé biztosít majd főúti összeköttetést az 51. sz. főútig.

E fejlesztések megvalósítása érinteni fogja a Duna folyam nagyvízi medrét, beleértve a Duna folyam Dunaföldvár - Sió torkolat közötti szakaszát. E Duna szakasz - a Duna Dunaföldvár - Sió torkolat közötti megnevezésű felszíni víztest részeként - Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről szóló 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat állapotértékelése szerint 9K típusú (síkidéki - kis esésű - meszes - durva mederanyagú - Duna méretű) erősen módosított vízfolyás. A Duna Dunaföldvár-Sió torkolat közötti szakasza - mint felszíni víztest - ökológiai potenciálja mérsékelt minősítést kapott, EMVA és VKJ szerinti mennyiségi állapota jónál nem rosszabb (hiv. VGT2 6.4. melléklet), kémiai állapota jó minősítést kapott (hiv. VGT2 6.1. melléklet). Ennek okán a fejlesztési programok realizálásánál fontos szem előtt tartani a víztest minőségének megóvását és javításának követelményét.

3. A tervezett fejlesztési elképzelések megyei prioritások szerinti csoportosításban

A tervezett fejlesztési elképzelések – prioritások és intézkedések szerinti bontásban - az 1a. sz. táblázatban, a beérkezett projektjavaslatok – a prioritás, intézkedés és járás megjelölésével - az 1.b sz. táblázatban kerülnek bemutatásra.

Az intézkedések pénzügyi ütemtervét a 2. sz. táblázat tartalmazza.